

Suomalaisen

Kirjallisuuden

Seuran

Toimituksia.

2. Osa.

1. N:o.

HERZINGSCHE, 1835.

Präntäty J. C. Frenckellin ja Pojan tykönä.

I m p r i m a t u r .

C. E. E K E L U N D.

K a l e w a l a

taikka

Wanhaja Karjalan Runoja

Suomen Kansan muinosisista
ajoista.

1. Osa.

HELSINKI, 1835.

Präntäty S. E. Frenckellin ja Pojan tykönä.

Esipuhe.

Wiimentänä nämät runot prántin alaseksi saatua ovat ne malitettamasti wieläki paljoa puuttumaiset. Minäki toivossa, niitä uusien kerruulla lisäntyvän, en niitä niin olisikkana keskosena käsistä työntänyt, jos en toisappainki ajattelewa olisi pelännyt, että taitaisivat jäähäiäki minusta maillinaisiksi. Jo monelta on ennen paremmatki hantkeet ja yritelmat sillä tavalla tyhjään rauenneet.

Ennen muita piän welvollisuutena selwittää, millä tavalla näitä runoja on saatu. Usiampia niistä luetaan jo ennestään, ehkä wielä maillinaisempina, Lencqwisti, Gananderi, Porthani ja Topelius wainajoitten kirjjoissa, waan paljoa suurempi osa on ennen tuntematon. Nämät olen itse Suomen ja Wenäjän Karjalasta, muutamia Rajaaninki maasta, aikaa myöten koostennellut. On myös moniahta minulle kirjotettuna muualta lähetetty. Paikat, joissa

näitä runoja enimmästi on koottu, ovat Suomen Karjalassa Ritteen, Kesälähen, Tohmajärven, Ilomantfin ja Pielisen, Wenäjällä Wuokkiniemen, Paanajärven ja Repolan pitäjät, Rajaaniin maassa Kuhmon ja Riannan seurakunnat. Muilta paikoilta, joita sitä warten olen käynyt, en ole nimitettämätä saanut. Vuonna 1828 keräsin näitä esinnä nimitetyiltä paikoilta Suomen Karjalassa, vuonna 1831 ja vuosina jätystä Kuhmosta ja Riannalta, 1832 Repolasta ja sitte itse Rajaaniin muuttautunut olen neljä kertaa käynyt Wenäjän pitäjissä, usiamat viikot joka kerralla.

Ehtä senlaisia runoja kun nämät vielä joksiki löythy kansan muistossa, niin mahdo niitä ennen wanhahan olla paljolta enemmin. Lapwajärwessä Wuokkiniemellä haasto talon ukko Urhippa, joka nyt oli 80:nen wanha ja jolta nyhtäläiseen, mitä ennästin, kirjotin kaksi päimää perätysten, tästä asiasta seuraawalla tavalla: "Woi, sano hän, kun minä lasa taattoni kera Lapukassa nuotalla käwin. Oli meillä kasakana eräs mies Lapukasta, sekin oima laulaja; ei taattoni weronen. Kaiket nökäuet laulettih he rupiamiseen, eikä että kahetti yksii sanoja. Kähti sitä fillon päkinata. Minä waan piennä poika hutjukkana istuin wieresssä nuotiolla kuun-

nellen ja oppien mitä tuon tuostaki alon muistaa. Waan paljo minulta heittihen mielestä. Jos nyt taattoni eläisi, niin kahtena netelinä et hänen lauluja kirjottaisi. Senlaisia laulajointa ei enää maahan synny ja kaikki häwiämät ne wanhat laulut pois kansasta. Nykyinen kansa jo heittää ne wanhat kaunihit runot ja sommitteloo omiaan enimmiten poikien ja tyttöjen keskinäisistä ilwehyksistä, joilla en woisi suutanihana hämäistä.”

Näitä runoja olen kokenut johonkuhun järjestykseenkki saatella, josta siis työstäni lienee tili tehtävä. Koska tiettyäni kukaan sitä ei ennen ole yrittänytkään elikkä ees sanalla maininnut, niin kertonen esiksi millä tavalla minä siihen tuumaan puutuin. Jo ainaki ajattelin ma ennen koottuja, liiatenki Wananderin, runoja lukiessa, eikö niitä Wainämöisestä, Ilmarisesta, Lemminkäisestä ja muista muisteltamista esivanhemmistamme olisi mahtanut siksikin löytää, että olisi heistä saanut pitempiäki kertoelmia, niinkun näemma Greekalaisien, Islantilaisien ja muitten esivanhempainsa runoja siks saaneen. Tämä ajatus waan enämmin mahwistuu mielessäni, koska w. 1826 Turussa Historian Adjunktin von Beckerin avulla tulin Wainämöisestä eraan kirjan kirjottamaan ja

sitã laatiesani nãin, että hãnestã ei puuttunut tarinoita. Ohmettelinkì miksi Eananderi jo ennen ei ollut sitã tehnyt, waan pian tulin tuntemaan, että hãnellã ei fiksi ollut tarpeellisia runoja. Parahimmat paikat hãnen kootuista runoista on hãn Suomalaisessa Mythologiassansa julistanut, waan niistä tuskin mitããn tãhellistã saisi. Warahinen kuollo poisotti Topeliuksen, jos hãn muuten aikaa myöten olisi tainnutki tã hãn työhön antautua.

Jos nyt tietãisin järjestysten, johon nãitã runoja tãssã on suunniteltu, oleman muillenkì mielenmyötãisen, niin heittäisin siitä mitããã vaikuttamatta. Waan olleeki asia siitä laausta, että mitã toinen luulee tãyttãwãn, toinen katsoo sopimattomaksi. Suoksawat tãllã mielestãni runot jotenkatti siinä suunnassa, johon heitã tãssã on laaittu, waan ehtã toisessa juoksisiwat paremminkì. Kahta olen järjestãessã nouattanut, ensin mitã parahimpain laulajain hãwãhtin järjestystessã waarin ottawan ja toiseksi, kun siitä ei ollut apua, olen asian perustusta itse runoissa tãsynyt ja sitã myöten niitã asetellut.

Kysynet lusia jos esimãnhempammekì nãitã runoja missããn järjestystessã laulowat taikka yksitellen? Minusta nãyttãã nãien runojen sitã myöten, kun asiatti tapahtuwat, yksitellen

ilmautuneen. Erihyiset runot Wainämöisestä, Ilmarisesta, Lemminkäisestä eivät maha olla yhten laatimia, vaan usiamman. Yksi kerto muistoksi yhten, toinen toisen asian, mitä mitin itse oli nähnyt eli kuullut. Waan tuskin taitaan nythjään yhtänä runoa tawata, joka juuri alkusanoissaan olisi meihin asti säilynyt. Joka tuntee, kuinka helposti runon teentä käypi monelta talonpojista, jos ihka ehiätä rupiaisi mistä tahansa tietystä asiasta laulamaan, ketsii kyllä, että parastana muisti ei voi säilyttää sana sanalta, mitä toiselta pittäisä runoissa kuullaan. Waan asian muistaa itsekukin helpommasti ja paikka paikalta, jos enimmätki muistawa, kertoo sen runossa toisellenki unohellen muutamia, toisia parannellen. Wähitellen taitaa itse runoainekki alkulaaustaan mutkistua, jotta sitä kerrotaan peräti toisin. Tämä lienee osiksi wähintäkin nimissä jo tapahtunutki. Mitä ennen wanhaan muisteltawista urohistä ja waimoista omilla nimillänsä lienee kerrottu, taise Kristin opin maahan lewiteissä muuttautu, jotta urosten siaan usein pantiin Riesus, Santta Pietari, Ruotus (Herodes), Juutas j. m., waimojen Neitsy Maaria emonen.

Että asiat, joista runoissa lauletaan, ei taitti olleet ilman perää, ymmärtää itsekukin

helpossti, waan mitä lienee toen tosi, mitä jollai toisella tavalla runossa kumailtu, mitä peräti waleheltu, sitä nyt lienee waikeampi erottaa. Muutamat asiat waikka esinnä kummanlaiset kuulla ja wahan toeksi uskottawat, tarkemmin tutkittua sietawät jollai lailla selwitettää. Kuka meistä ei pitäisi joutawana Wainämöisen ja Ilmarisen huolia kuun ja auringon katoamisesta ja millä tavalla olisi Pohjan akka ne wuorehen kätkenyt? Mutta muistellesa, mitä osittain esiwanhempaimme tänne tulosta mainitaan, heidän eteläisimmiltä mailta tänne Pohjan perukoille saaneen, ja mitä tieämme auringon talwella Pohjaisemmilla mailta katoamisesta, ketsimmä, että, jos he niin pohjaseen asti olivat kulkeneet, tämä asia heille äkkinäisnä mahdo suuremki pelon nostattaa, päiwän jo iäksi menneen. Kun heillä myös taisi olla yhtäläiset wainot Suomen maassa ennestään eläwäin Lap-palaisten kera, joilta syyn oli kaikkea pahaa pelätä ja joita piettin ylewinä loihdina, niin sai siitä Pohjan akka pian syyn päällensä. Waan mitä esinnä mahdo päiwän katoamisesta kerrottaa, taisi aikaa woittain tulla samati kuusta ja täheistäki mainitusti.

Pian kaikissa runoissa osotetaan käksi kansaa, jotka eivät ylen hywässä suosiossa wälil-

lansä eläneet. Toisen näistä nimittäisimme Pohjan, toisen Kalewan kansaksi. Runoa myöten oli päänä Pohjan kansassa usiasti mainittava Louhi, jota myös Pohjan aksaksi nimitetään ja jota heidän toista näytti parahiten huolen pitävän. Kalewan kansassa oli monta sankaria, suurimmat Wainämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen. Olkoon kuitenkin viime mainitusta jo aikansa sanottu, että runot eivät anna tarffaa tietoa, jos hän waikka olisi Pohjanksi kansaan luettava. Ne runolaaut, jotka minä tähän olen valinnut, kyllä näyttävät hänen usein Wainämöisen apuna olleen, toisinaan itsestänsäki soitia Pohjalassa käyneen, Pohjolassa kosjoneen j. n. e., waan toisissa kerrotaan hänen Päiwilässä eli Jumalississa kosjoneen, joilla nimillä ennemmin Kalewan kansaa luulisimma osotettavan. Loukahaisen taas pitäisin uroho-
na Pohjan kansasta, ken tiesi waikk' ollee yhti, jota Pohjan pojaksi ja Lappalaiseksi paikottain nimitetään. Muutamat runot warsin kertowatki hänen Wainämöiseltä suosta päästetyn samalla tavalla, kun Lappalaisesta ensimmäisessä runossa kerrotaan, Wainämöistä kosken kormalla wahanneen ja ampuneen. Näyttää myös hänen sisarensa, jonka hän Wainämöiselle lupasi, olleen Pohjan aksan tytti, sillä tämä jo ennenki (R. XI: 346) toivo Wainämöistä wänyksensä.

Kalewan kansaksi sanoin nimittäväni sitä, johon Wainämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen näissä runoissa luetaan. Waan ettei moitittaisi minun tässä nimityksessä tuihi erehtyneen, koska moniahat pitävät Kalewan nimeä pian Hiien ja Lemmon werosena, niin saanen ehkä selwemmin sanoa ajatukseni. Minusta näyttää olleen Kalewan kaikkia vanhemman suomalaisen urohon, josta nythjään näitä nä tieämme. Taisipa olla hän, joka ensin pöyhämmästi Suomen niemelle asettautu ja jonka suku sitte maahan lewesi. Paikkoja joissa Wainämöinen j. m. eleli kutsutaan usein Kalewalaksi, toisissa mainitaan Kalewan kankahista, kaskista, kaimoista, koirista, kätösistä j. n. e., niinkun e. m. vanhassa Karjalan laulussa tytö kysyn tulleelta sulholt: "Käwikkö Kalewalassa?" Sulho: "Käwinpää Kalewalassa." Tyttö: "Haukkuko Kalewan koirat Kalewalan kankahilla?" Sulho: "Haukkupa j. n. e." Tyttö: "Kukkuo kätet Kalewan Kalewalan kaimotiellä (kaskimailla)?" Sulho: "Kukkuupa j. n. e." Tyttö: "Katsoko Kalewan neiot Kalewalan ikkunoista?" Sulho: "Katsopa j. n. e." Ja koska senlaisia sulosia asioita, kun poikain ja tyttöjen keskinäiset kosjopuheet, Kalewalasta mainitaan, niin häntä en pitäisi Hiitolan eli Lemmon koin

vertasena. Sillä koskas näistä eli Manalasta ja Tuonelasta kuulet senlaisia?

Syy että Kalewata tultiin pahemmalla nimellä tuntemaan lienee tullut siitä, että hän Pohjolan kansalle oli hirviä ja pelättävä, jota häntä sentähän mainitti pahaksi, samati kun me aina näihin aikoiin asti olemma Turkkia, Koiranluonolaisia ja vähä tätä ennen Unapartaa ei juuri ihmisiä vaan vähän mahtavammina pahoina pitäneet. Vaan mitäpä näistä, — eikö Paawi esiwanhemmillamme ollut pian Jumalan siinä, vaan miksi on hänen nimensä ja arvonsa nyt muuttunut? Eltääme siis nykyistä luulloista, ilman asian tutkimatta, paljo wanhoin asioin päättäkö. Niin, kun sanoimme, mahto Pohjan kansassa Kalewan nimi olla pelätty, vaan koska aikaa woittain Lappalaiset sitte osittain sekautuivat Suomalaisiin, osittain pakkolaisina ja kasakkoina kiersivät maata, niin saatti heidän kauttansa Kalewan nimi tulla alkuarwostaan Suomesaki muutetuksi, koska Kalewata ei enää paremmin muistettu. Ja mitä se ei lie waijuttanut, waijutti uuen uskon maahan lewiäminen. Rumma että Wainämöisenään ja Ilmarisen nimet ovat sitseen alkuarwossaan pysyneet. Kuinka sukkelasti toisinaan senlainen muutos tapahtuu, taitaisin toisesakin

asiassa mainita. Eikö nyt yhteinen luulo asu kansassa, ensimmäisten kirkkojen Suomessa jättäisilä raketuksi? Minä matkoillani olen tustin yhtään vanhanaituista kivikirkkoa tavan-
nut, josta paikalla ei jotaan senlaista olisi tarinoittu. Waan mikäpä syy siihen? Minusta nähtää tällä lailla: Kristin opin Suomessa leweten olivat vielä metsissä ja erämaissa Papalaiset pakanoita, jotka tätä oppia kowasti vihasivat. Sillä Suomalaisen ylewämmäksi päästynä he ei tarkemmin tainneet asiata tunnus-
tella, waan luulit heiltä otetun uuen opinki jotai waituttawan, josta sitä oli syy aina enem-
min vihata. Kirkkoja tehessä mahdo heidän mieleensä johdua, olla heille itselle hywäksi, saa-
ha nämät rakennukset häwitetyksi ja lienewät usein öillä repineetti ja kufistaneet, mitä päi-
wällä toisilta tehtiin. Waan koska tämä kuitenkana tustin taisi menestynä ja ollen Suoma-
laisten ruumiinsa koolta suurempia, päättiwät he rakentajia jättiläisiksi ja aikaa myöten lewit-
tiwät uskonsa Suomeenki, jotta nythjään Suomalaiset pitawät ensimmäisiä kirkon rakentajia jättiläisinä, ei tieten, että he itse taisivat olla mainittuina jättiläisinä. Ja koska taasen heidän-
ki luonansa nötisten häwitysten tähän nousi huuo-
ksi jättiläisten nöllä rakennukset kufistaneen, niin

synny siitä senlaisia kansan kestäviä tarinoita, joita nyt siellä täällä kuulemma.

Olkoon tämä sanottu ajattelemiseksi, miten Kalevan nimi taisi tulla alkuarmostaan toiseen muutetuksi. Muuten luulisin itse nimityksen Kalewa merkitsevän jotai hirmuata, surmaavaista, ollen yhtä rotua kun sanat kalpa, kalma, kallo, kalu (ensis), kuolen.

Kansan tarinassa nykyään on Kalevan pojista kahtalainen huuto. Toiset pitävät heitä pahoina jättiläisinä, toiset nimittävät heitä Väinämöiseksi, Ilmariseksi, Lemminkäiseksi, Joukahaiseksi, Rihawanskoiseksi, Liekkiöksi, Kullerwoiksi j. n. e., joista juuri ei erittäin pahaa mainita, jos ei viime nimitystä, Kullerwoista, jota sentähän kotoa erotettiin. Gillsen huutoon on jo syyn mielestämme mainittu, vaan jälkimmäisellä, näitä olleen, lienee parempi perustus, vaikka vähän enää heidän nimiänsä tahtaan oikein tuta. Minäkin sanotaan heitä olleen 12. Jos nyt Väinämöinen ensi polwessa eli muussa seuraamassa oli Kalevan poika, sitä emme voi arvata. Kuitenkin luulisin hänen olleen jotai jälkimmäistä polwea, sillä ensi polwessa poikia hän ja Ilmarinen olisivat olleet veljekset, jota ei näytä tapaukseksi, jos heti

Wainämöinen Ilmarista paikoin weljeksensä ja emonsa lapseksi nimittää. Samoin olisi Lemminkäinenki saawa weljeksi Wainämöiselle, waan tämä häntä siksi ei millontana kutsu, mainiten häntä waan paikoin ylimmäiseksi ystäväksensä. Jälkimmäistäki polwea olemat heitä kolla sen muoksi taitaan Kalewan pojiksi kutsua; wieläpä Suomalaisia nytkin Abrahamin ja Israelin lapsiksi nimitetään. Tästä olisi myös ymmärrettävä, kuinka Kullervo, jota nimeltä kutsutaan Kalewan pojaksi (s. o. jälkeentulewaiseksi) taisi Ilmariselle, toiselle Kalewan pojalle, myöhyä. Saanen wielä nimittää että olen muutamien kuullut Untero Wipuisa Kalewan kanssa yhtenä pitävän, niinkun runossaki kerta sanotaan.

Waikka näistä ei enää mitään selwää saane, olen kuitenkin uskowa Kalewasta, hänen Wainämöistä, Ilmarista ja muita nimellisiä uroita paljon vanhemmaksi, ehkä, kun sanoin ki, siksi, joka ensimmäiset Suomalaiset näille maille saattati. Ja koska paikkoja, joissa hänen jälkeentulewaisensa asukseliwat, näyttää Kalewalan nimellä kutsutuksi, joka mahdo olla yhteinen niille erithisille Wainolän, Ilman, Utuniemen, Terhensaaren, Suomelan, Raukoniemen, Päiwilän, Wuojelan, Luotolan, Sumalisten j. n. e. nimityksille; niin olen tämän runokokouksenki

Kalewalaksi nimittänyt. Nimi sillen piti antaa, ja enimmäkseen työt näissä runoissa ovat tätä selitystä myöten Kalewalassa tapahtuneet.

Jos Suomen Mythologiassa olisi näistä runoista mitään apua, joka juuri ei taia ilmanakana olla, niin on yksi toivoni täytetty, vaan vielä olisi toisiaakin: toivoisin näistä jotain selwitystä esimanhempain vanhasta elämästä, Suomen kielelle ja runo-opille jotai hyötyä saavan. Saanen näistä asioista, jos itse kutsahti, moniaan sanan lisätä, koska ne ainaki näitä runoja toimittaessa ovat mielessäni olleet.

Suomen Mythologia kyllä jo tätä ennen on tullut ilman muita Bencqwisiltä, Gananderilta ja Porthanilta joksiki tutkituksi, vaan epäilemättä on se vieläki suurten wirhettien alainen, monessa paikassa erehtynäinen. Ilman mitä jo Kalewasta ja hänen pojistansa olemma wähin sanoneet, niin kysymmä, mistä on Ilmarista tuulen, ilman ja waltianki jumalana ruwettu pitämään? Tuskin taiait runoissa yhtään paikkaa tawata, josta tälle luulolle olisi pienintään perustusta saama. Näyttää kun olisi nimestänsä häntä tuulen ja ilman jumalaksi tehty, ja takomisistaan waltianki, wai siitako tämä wiimmeinen, että hän Wainämöisen to-

merina kerran laimalla waltiaa istä. Niin hän ei kuitenkana runoissa ole. Tuulta rukoiltiin aina Ukolta, joka tuulenti ynnä muien oli hallitsia, ja tuulen käsissä Ilmarinen ennen muita Pohjolasta palatesa hätänty. Mitä siihen, että hän samppoa taksissa sai tuulet tuulemahan, niin se asia kyllä sietää toisenlaisen selwityksen, ettei siitä häntä tarwitse tuulten jumalaksi tehdä. Waan jos hän olisi ilman jumala ollut, niin Wainämöinen tuskin olisi häntä wastoin mielin saanut ilmassa Pohjolaan työnnettyksi ja Wainämöinenpö sitä loihiti, eikä Ilmarinen, Pohjan akka vastaan, kun tämä sateet, rakehet ja wiluilmat uhkasi panna sammon kaswuja turmelemaan. Ilmarinen runoja myöten ei ollut kun mainio rauan, wasken, hopen ja kullan seppä, muuten yffiwäinen, tofinen ja rehellinen mies, ainaki kun häntä piti tawata, ahkera työsänsä, harwoin muihin puuttuma. Ja siinä on hänellä kyllä kunniaaksi, ettei häntä enään tarwinne tuulijumalaksi korottaa.

Wainämöisestä nyt taitaan laulettua, mitä muien nimellä ennen wanhaan on laulettu, waan kufapa sen taiksi estää. Mitä maailman, kuun, auringon ja tähtien luomisesta hänelle annetaan, on vanhastaan tainnut jostaan jumalasta kerrottaa, ja sitte nimienki unohettua Wai-

nämöiselle mennä. Minkä tähden on Antero Wipuin, minkä tähden Kalewa, minkä tähden yli-jumala Ukko niin pian kokonansa runoamatta jääneet, waikka wieläki puhettarinassa Antero Wipufesta e. m. mainitaan, että "lapsi Wainämöinen häntä vasten oli."

Jos näissä runoissa paikoin Wainämöistä enfisestä jumala-armostaan alennetaan, niin tietävästi minä siihen en woi mitään. Näitä on minun pitänyt toimittaa, kun heitä itse olen saanut, katsomatta, jos Wainämöistä pietään jumalana eli ei. Jo ammon olemma tottuneet häntä esivanhempaimme jumalana pitämään, jossa arwossa hän heillä ei kuitenkana nähtä olleen, waan muuten woimallisna, paljo tietäwänä, sankarina. Usiasti rufoilee hän itse yli-jumala Ukolta apua, ja tunnustaa näin omalla suullaan, ken jumala oli. On myös Wainämöisellä kyllä ilman jumaluuttaki nimeä ja kunniata ja parempi lienee olla itsekunni ylewinnä talonpoikana, kun huonona herrana, parempi wiisahinna ihmisenä kun puujumalana. Jos wielä nyt rahmaalta niillä seuruin, joissa muisto Wainämöisestä parahite elää, kysymmä ku Wainämöinen oli, niin wastaawat he pian näin: "Olipa hän muistettawa uros ensimmäisiä esi-isiamme ja kuuluisa runoja"; waan jos heiltä

kyshnet, keta he jumalinaan pitivät, niin usiam-
masti vastataan, Ilkkoa, jota oli taimaan ja
maan luonut, heidän rukoilleen. Entä epäilet-
känä jo ennen Kristinki oppia esiisillämme ol-
leen tieon yhestä ainoasta jumalasta, jota mil-
lon myksellä, millon ukon eli luojan nimellä
palweltiin, entä myös lue sitä heille suureksi
tuhmuuksi, jos he ei warsin olleekkana niin
nerokkaat suurta jumalajoukkoa itselleen hank-
kimaan, kun moni muu vanhanaituinen kansa.

Wainämöinen näissä runoissa enimmiten
mainitaan totiseksi, wiisaaksi, eteensä ajatteli-
waiseksi, jälkeentulemaisille hyömytystä hankki-
waksi, suuritietäväksi, laulusa ja soitannossa
ylen mahdawaksi, Suomen sankariksi. Ilman
sitä nimitetään häntä ainaki vanhaksi, ehkä ei
hänen wanhuus yksin häntä niin suuresti liene
kosjotuumisnaan haitannut.

Toista laatua oli Lemminkäinen, kemyt-
mielinen, nuori, ylpiä, mahistaan ja tieostaan
kerräkelewa, wahan eteensä ajattelewa, jos ur-
hoollinentki, sankari. Toista, joita kosjona ol-
lessa hänelle Pohjolassa määrättiin, ei taia
oikein selwää saaha, sillä pian yksia toita mää-
rättiin toisella kerralla Ilmarisellenki. Minä
olen valinnut runoja, joissa wahanäkänä erotaksen.

Monta muuta nimeä jätän tällä kerralla mainitsematta, joita näissä runoissa taitaan Mythologialle entisistä erehdyksistä oikasemiseksi tahi muuksi eufsi löytää. Näiden erehysten seassa lienee seki kummanlainen, kun kapeesta on sinne erityinen olento saatu, vaikka kapeella ei missään ymmärretä kun luotua olentoa, ihmisestä eli muuta olentoa; samati myös se kun Ukkoa ja Wainämöistä toisilta on yhtenä pietty.

Entä paljo aio wiipnää osotuksessa, mitä näistä mahtaisi vanhanaiusten tapojen selwittämiseksi lähteä. Taitaisin kyllä muutamia esimerkkiä siinä saaha, jos olisi aikaa miettiä. XIII. 116. näyttää, kun olisivat vanhat kuumilla kiviillä ja ween sillä waristamisella keitoksiaan laatineet. Monesta muusta paikasta löytäisimmä, että vanhempia piettiin kunniasa, jos kohta miehuutensa innossa Lemminkäinen wahan äitinsä tahostaki poikkesi. Samati näemmä, että silloin oli tapana kosoille ehtotoita asetella. Taitaa waan moni luulla ylen paljon näissä heidän kosioasioistaan puhetta olewan, jotta sillä koko kirjja pian miksi ei olisi uuenlaatuisten teko kertomusten eli tarujen (Romanien) muotoiseksi muuttuma. Jos niin olleeki, niin olto, waan muistatkaamme, että esivanhemmissam-

me, joilla ei ollut nykysiä monikostewia liikutuksia ja asioita ferrottawana, yksinäisessä elämissään kosiotuumat, sotakäynti, metsän ja kalan pyynti olivat muisteltavimmia teinoja. Siitä se, että näistä asioista pian yhtäläiseen runossa ferrotaan.

Suomen kieli ja runo näissä ehkä tawataan selwempänä, kun missänä muussa kirjassa. Monet sanat ja sanan-parret tulewat tuostaki ilmi alkuluonnossaan eli samalla kannalla, kun niitä rahwaan suusta kuullaan. Muien kielten oppineilla, waikka kyllä Suomeaki taitawilla, on usiasti waikia estää kieltä omaluonnostaan toisten mukaseksi wääntymästä, mutta talonpoikasella kansalla, joka muuta ei ymmärrä kun yhtä äitinsä kieltä, siitä ei ole pelkoa.

Sanojen kirjottamisessa olen wälistä poikennut niien ennen tawallisesta tawuusta, waan koska se kuitenkin harwassa tapahtuu, niin siitä en pelkää suurta moitintoa, liiatenki jos syhyt siihen löytäisi otollisiksi. Muuten on koko asia minusta joutawa, siitä kellenkään suuttua, jos hän eritawuutaan seuraapi. Tawuu ja kirjoitus kielessämme vielä eiwät ole fiksi wakauneet, jotta yksi ainoa laatu taitaisi oikiaksi luettaa. Waan elköön kukaan sitä pahaksi panke, jos

minä tässä asiassa näytämme muita huolettomammaksi. Gapselliseksi olen aina lukenut senlaisia kinaamisia, kun välistä kuullaan esimerkiksi siitä, jos pitäisi kirjottaa meidän, naia, luoa, wieä eli meijän, naija, luowa, wiijä. Rumpanentana näistä ei taia tarkoin puheta ääntä vastata, joka taitaisi tulla tällä tavalla kirjotetuksi: mejjän, najja, luowa, wiijä. Waan koska katšiaänitteitä ai, ei, oi, ui, == ja au, eu, iu, ou, j. n. e. kerran olemma totuneet lukemaan kun aj, ej, oj, uj == aw, ew, iw, ow, j. n. e., niin miksi emme sanassa naia e. m. taia lukea ensimmäisiä kolme kirjainta nai kun naj, josta a:n pääätteeksi saatua helposti tulee sana naia (najja). Ruinkas, jos sitä naija kirjottanet, erotat sanoa erisioissa, joihin se on saama, e. m. jos sanot: tulee sille tytölle naija (l. na-i-ja) ja jos sanot en huoli naia (l. najja)? Toisia luoa, wieä, myöä j. n. e. mahan sitä ennemmik sillä tavalla kirjottaa, kun niitä meidän puheessa niin paraasta päästä äänelläänki. Myös saanet sanasta wuosi ennemmin wuoen kun wuuen, eli wuunen, wuunen, samalla tavalla kun sanasta paasi saat paen. Toisissa tapauksissa olen kirjottanut wenehesen, tarpehesen, kankahasen (eli weneesen, tarpeesen, kankaasen) j. n. e. joita muut

kirjottanemat weneheseen, tarpeheseen, kankahaseen, (eli weneesehen, tarpeesehen, kankaasehen; weneeseen, tarpeeseen, kankaaseen). Näitä sanoja toisten samanlaatuisten kanssa rinnatellen näyttää kun e.m. vanhasta pääsanasta wenehi (nyt: weneh, wenet, wene) samassa siassa kun sanoista pursi, reki, kolmansi, tulewat purtehen, rekehen, kolmantehen tulisi wenehehen, joista sitte h on s:ksi muutettu, jotta sanotaan wenehesen eli weneesehen. Eikä, mitä minä olen luullut tajuawani, näillä seuruin senlaisissa sanoissa molempia e:itä niin wenytetäffänä, jotta kirjottaisit weneeseen, waan ainoastaan weneesen eli weneeseen, h kummasfaki e:itten wälille pantawa, jos niitä kahetfi taruueksi lewitetään.

Wielä olen kirjottanut sanowi, tulewi, ottawi, waikka muut kirjottoot sanoowi, tuleemi, ottaami (eli sanoopi, tuleepi, ottaapi). En senlaisissafana sanoissa ole sitä wenyttämistä ääntäissä kuullut, jota kahella äänikkeellä perätysten osotettaisi. Tulewi, sanowi j. n. e. jo itsestään owat sanoista tulee, sanoo lewitetyt yhtä taruutta pitemmäksi; mitä niitä sitte enää pitäisi kahella äänikkeellä kirjottaa?

Giittösana kaaan(-kään) muufellaan monin
 tavoin. Toiset sanovat ja kirjottawat: ei ker-
 taakaan, toiset: ei kertoakaan ei kertaaka-
 han, ei kertoakan, ei kertoana'. Yksi tuo nyt
 lienee, miten senlaista puolisoa kirjottaisi,
 waan täyellisinnä näyttää se olleen kana(-känä).
 Semmoisena luulen sen alusta alkain jotain
 seuruuta merkinneen, josta vieläki sanotaan
 perä kanaa s. o. yhtä seuruuta toinen toisen-
 sa jälestä ja kanssa (kanassa) s. o. seuruus-
 sa, kansa (kanasa) seuruu, joukko, yhtens.
 Puhetta myöten niillä tienoin, joista enimmäk-
 näitä runoja on koottu, olenki, kun muuten ru-
 noissa sopii, parahasta päästä kirjottanut sen
 täyellisnä, e. m. Eipä kuu kumotakkana,
 Eikä päimä paistakkana, joissa toinen tai-
 taisi kirjottaa: kumotakkahan, paistak-
 kahan. Luetaan myös paikoin: kun ei tuos-
 takan totelle, eli En minä mitänä tieä,
 Elä koske konnanana j. n. e. Semmoi-
 sia sanoja kun metsä, kattoo, suitsi j. n. e.
 äännelläänki sillä tavalla Wenäjän Karjalassa,
 joista runot parahite ovat saaut, eikä mehtä,
 kahtoo, suihti j. n. e. eli jollaan muulla
 tavalla.

Heiän äänelmästä olen taas toisissa poi-
 kennut, e. m. sanoja laulamahan, anneta-

han, kiviä, affunaksi, laatia, oikias-
sa, kautta, kosen, mustalla, matkas-
sa, käsillensä (käsillehen) olen sillä tavalla
kirjottanut, eikä laulamahet, anneta-
het, kiviä, affunaksi, laatie, oikies-
sa, kautta, kosen, mustalla, matassa,
käsillehet, kuni niitä he ääntelevät.

Semmoisia sanoja, kun otto'oni, otto'os,
otto'o, (otto'ohon, ottuohon), otto'ome,
otto'ote, otto'ot, (otto'ohot, ottuohot);
tulloni, tullos, tulko, tulkome, tulkote,
tulkohot kuullaan niin äännettävästi eli
ottaoni, ottaos j. n. e., waan toisessa sias-
sa näyttää sana oleman sanottaisa: ottao-
hon, ottaame, ottaate j. n. e. —
Waan heidän nämät, ja sanon vielä muutaman
sanan Suomen runosta.

Moni on pitävä ei minänä työnä Suo-
men runoja laatia luullen josta tilassa, kun saa-
pi sanoja 8:saan tavuehen asti yhteen sopimaan
jo runonki saaneensa. Wai siinäkö se Wainä-
möisen kuulusa mahti olisi! Eltääte päättäkö
ennen asian tulkittua ja eltääte pitäkö työttö-
mänä asiana, jossa waan yksi ainoa esiwan-
hemmistamme tuli oikein kuulusaksi. Mhtä wä-
hä, kun mitkä 7 tähtiä tahansa olisivat Otawa

taiwaalla, ovat mittä 8:sauiſet ſananparret
hywänſä kielesſämme runoja. Jos wanha Wai-
nämöinen nyt tulisi ja kuulisi ſenlaisia runoja,
kun ovat:

”Mutt’ ei käynyt, eikä kennyt,
Kourat kowat ja kompelot,
Ei tainnut tuohon taipua.”

* * *

”Herätä herroingin luona,
Sowita hywä ſuoſio.”

* * *

taiſſa jos tämmöisiäki:

”Korkeus on ſinun kotoſ,
Uwaruus on aſunmajas,
Itſe kynſit kylmät meret,
Itſe ſauwoit ſarkajaoſ.”

* * *

Niin pelkään kyllä, jotta itſe merenⁱ kyn-
tä ja ſarkajakoſen ſauoja miſſi ei ſanoisi:

”Heretkääte, heittäkääte
Paremmille laulajaille,
Taitawammille runoille,
Kaikki käypi karwoilleni,
Puhki kowani puhui,
Läpi pääni läylentäwi,
Wiepi wiikofſi iloni.”

Josiaan on Suomen Runossa samati kun muihenki kielten omat waatimukset nouateltawat ja jos Runon teentä kuitenki Suomesa helpomasti kânpi, niin kiittäkääme siitä kielen so- maisuutta, waan elkääme sentähän näitä waa- timuksia unohtako.

Waikka itse runotyössä kehno ja sentähän siihen harwoin puuttuwaki olen kuitenki aikaa myöten toisten tefoja lukeissani ainaki ajatel- lut, mitä ollee syynä, että toinen niistä on kaunis, toinen kormille waikia kuulla. Perus- tusta mieltiessä olen malttanut että eillisissä on seurattu Runon waatimuksia, jälkimmäisiä näi- tä wastoin laaittuna. Tässä waan puhumma niistä waatimuksista, jotka koskewat itse sanain sopimiseen, ei mitä ainetten kertomisesta eli muusta Runo-oppiin kuuluwasta olisi sanottawa. Näitä Runowaatimuksia yksitellen muistokseni kirjotettua, on siitä jo kaswanut aika tuffu kir- jotusta, josta nyt tahon ottaa, mitä tähän esi- puheesen luulen sopiwan ja mahtuwan. Jos ne ei ollekkana jostaista mieleen, niin muista- kaame että eripaikeilla saattaa olla erimaa- timuksensa Runossaki, waan minä olen seuran- nut, mitä täällä ja rajan yli Wenäjän puolla Runossa waaitaan. Elkään waan kukaan luul- ko minun tätä seuraawata kellenkänä opiksi kir-

jottawan. Se ei ole mielessäni, eikä runoja opilla tehäksänä, ettei luonto niitä saattaisi paremmin. "Luonto laulajan tekewi, Itse into ilmottawi, Runojallen rohkiälle, Mitä lauluhun latowi." Hyvä jos waan saisin osotetuksi minälaisia runoja meidän puolella hywinä pietään.

Ennen muita tulisi nyt selwitettäväksi mitkä pitkällä eli lyhyellä tavutten armolla nimmämme. Itsekutin maltaa helposti, että a on pitempi jos sanomme waara, kun waara; i pitempi sanassa siima kun sima; o pitempi sanoessa meni taloon kun moi talon; ä pitempi jos sanomme näitkö emäntää kun näikö emäntä. Niitä tavuita, joissa äänite sillä lailla on pitempi, nimitämme pitkäarwosiksi, jota myöten sanoissa waara, siima, ensimmäinen tavut on pitkäarwonen, sanassa taloon toinen ja sanassa emäntää kolmas. Samati on missä tahansa sanassa tavut, jota nyt on tapana kahella äänitteellä perätysten kirjottaa, paitsi jos jälkimmäinen ollee i, pitkäarwonen e. m. 1:nen sanoissa maata, pöytä, auttama, riennä, joutama, 2:nen sanoissa lupaama, rekeen, kurieri, ruutiita, sanoo, 3:as sanoissa sotikaa, sanoon, kawelee, kásiään, 4:jäs sanoissa kawelemään, hajotetaan j. n. e.

Mutta ilmanäi kähä äänikettä maltamma, että ensitawut sanassa sako on pitempi kun sanassa sako; samati sanoissa: mako, mako; mutta, muta; kyllä, kyllä j. n. e. 2:nen tawut sanoissa sakossa, sopalla, pitempi kun sakossa, sopala; samati sanoissa ranta, welkä, pirta, kosto 1:nen, sanoissa emäntä, aloitti, lepiöstö, kowempi, katenkä 2:nen, Amerikka, lihawaksi, warawampi j. n. e. 3:mas tawut lyhyitä pitemmät. Näitä tawuita nimitämme pitkäsiäsiiksi, sillä niissä ääniket ei itsestänkä pitkä on waan pitkä nykyssä siassa. Pitkäsien on siis se tawut, jossa yhtä äänikettä seura wähintäin kaksi äännettäwätä eli i yhten äänikkeen kera, e. m. 1:nen sanoissa wanhä, selfä, wirkä, tukkä, paita, waltä, 2:nen sanoissa wäestö, wetäisi, kuirkä, nawetta, olento, kumaräsi, 3:as sanoissa opetella, tapaelma, wetäwäinen, lewitikkö j. n. e. Samalla tawalla erityisten sanain yhteen saassa e. m. jos weät, olin minä, joissa o sanassa jos, i sanassa olin owat pitkäsiäsiiksi luettawat. Wasta tahomma siitaki puhua, miten moniahat pitkäsiäsiistä tawuista taitaan lyhyiksi käyteltää.

Lyhytarwosiiksi nimitämme kaikkiä tawuita, jotka eillistä mukaan eiwät ole pitkä-

armosia, eikä pittäsiä, e. m. kala, matala, murehia, hemosiäsi, wetelemiäni, jotka ovat sanoja waan lyhytarmosilla tawuilla.

Nyt ennen kun taiaamma tutkia mittä pittäsiästä tawuista taitaan runossa lyhyiksi luettaa, tulee peräti toinen asia katseltawaksi, nimittäin tawusten kirjo. Läntäisissä korotamme muutamia tawuita sanassa, toisia emme korota. Jos seuraawaisissa sanoissa merkitsemme korotetuita tawuita, niin ovat näin: sana, mälttawä, hemosella, wetelemällä, käyskentelewäinen, polttelewäinen j. n. e.

Jokaisessa sanassa korotetaan ensitawut ja usiammissa kolmas, viies j. n. e. eli joka toinen tawut alusta alkain, joka kuitenkin ei tässä ole tapaus, koska muutamissa 4:jäs, 6:es j. n. e. korotetaan. Waan lienee korottamisella wahan eripaihoissa erotustaki, sillä waikea on muuten ymmärtää, kuinka moniahat niin jätkästi asiata wastoin päättäisiwät aina waan 1:sen, 3:nen ja 5:nen tulewan korotetuksi, waikea niin korwin kuultawasti wähintäi meidän Suomesa monessa sanassa 1:stä, 4:ttä ja 6:ttä korotetaan, e. m. sanassa arwelowaisemmästi,

jota jos korottaisit ärmelämästäsi tulisi se pian tunteuttomaksi. Olen myös luullut malttaneeni, korotuksen liiatenki ensitavuis-
sa Turun ja Hämeenki Suomessa olevan paljo
terävämman kun meidän, e. m. koska me sanoi-
simma: "paljo siitä sait hémosesta", sanovat
he kun itäs haataten: "palko (palk) siit hémosest
sait", eli meillä: "monellenki miehellen tästä
työtä olisi", heillä: "monelko miehel täst työt
ols", meillä: "paremman emännän talo hänestä
sai", siellä: "pareman emännän talo hänest sai."

Konka äskén heitimmä puheen pitkäsia-
sista tavuista, taimma nyt uuelleen tutkinnon
olaseksi ottaa: korotetuissa tavuissa pietään
pitkäsiaisia pitkäarmosten werošna e. m. ihmisi-
sellä, sallittawainen, joita jos pitkiä mer-
kitsemmä wetämällä —, lyhyitä wempelellä ∪,
tulisi merkittämäksi ihmisellä, sallittawai-
nen. Korottamassa tavuessa ovat pitkäsiaiset
lyhyen jälessä pitkät, e. m. emäntä, erote-
tuksi, isäntiänsä, pitkan jälestä epäarmo-
set s. o. pitkiä eli lyhyiksi luettawat e. m.
soitolla eli soitolla, söräntä eli

förräntä, wäräwämmällä eli wäräwämmällä j. n. e.

Sa nyt ästen nähtyämme mitä pittää, mitä lyhyellä tawut-armolla ymmärrämme, taimma antautu kasselemaan, kuinka erityiset sanat näien arwoinsa muoksi owat montaki laatua ja nimitellä niitä, kun seuraa, nelitawuisia jonkun oluksen lailla ja'aten eli werraten päähän, niskaan, selkään ja häntään, niin että 1:nen tawut werrataan pääksi, 2:nen niskaksi, 3:mas seläksi ja 4:jäs hännäksi.

Yksitawuisia.

Ehyt	— jo, se, ne, ka, en, et, jos, nyt, ku, mi, ken, j. n. e.
Pitkä	— maa, tie, pää, suo, sai, syt, toit, mie, j. n. e.

Kaksitawuisia.

Kaksilyhyt	— sana, kylä, meni, otit, kalan, wähä, wene.
Ehytpitkä	— wetää, tulee, weneen, sanoo, pataa, taloon.
Pitkällyhyt	— suoli, maata, ranta, toimi, kyllä, äyräs.
Kakspitkä	— kanta, luottaa, kirween, pirttiin, altaan.

Kolmitawuisia.

Kolmilyhyt	— matala, wesiä, kaveli, ihana, minua, ahawa.
Ulkupitkä	— kantele, rintawa, polttanut, kultana.
Keskupitkä	— weneellä, lupaawa, sanoilla, kateensä.
Loppupitkä	— wetäköön, sanokaa, kääntään, menemään.
Ulkulyhyt	— mureessaan, lupaawaa, weneisiin, tapaamaa.
Keskiyhyt	— kantaan, auttakaa, werkkojaan, rantamaa.

Roppulihyt — Eihäällä, ottoote, haikkaama, seipäättä.

Rolmipirkä — kirveesjään, keträämää, naikkaamaan, leikkuullaan.

Nelitarwuisia.

Nelilyhyt — wetelete, tulewana, wenosia, kawelewä, ihoama.

Päisewä — polttelawa, kantawana, poikinesi, heinäaho.

Niskawa — lupaawana, weneitäni, erotteli, mureesfani.

Selkawa — tulewaksi, matalalla, sopineeksi, wesimatka.

menewä- Hantawa — lewitetään, *män* menewään, elelewää, petäjäsuo.

Stewä — kirweitäsi, tarpeesfasi, haikkaawana, seiwäspino.

Keskewä — mureesfamme, lupaawalla, wakuuttansa, sanot-
tiinpa.

Sakawa — menemällään, sanomaankaan, warotelkaa, tule-
wakseen.

Kärewä — kähyttelemäßig, matkalee, kantelemaa, kirwehiään.

Rousewa — weneelläään, lupaawanaan, kerailewää, potak-
kamaa.

Paskewa — waiwasella, auttakaate, werkköjansa, kartanoonsa.

Ryhytpää — lupaamallaan, wenettäänkään, kerailmisjään.

Ryhytniska — aekunaakaan, laulaesjaan, matkaelkaa, keträel-
mää.

Ryhytselkä — haikkaawinaan, kirweensjään, muistelmiaan.

Ryhythantä — leikkaamalla, eihäälläänki, luonnoikkaampi.

Nelipitkä — arwaamallaan, suuruuttaankaan, seiwästelmään.

Wiisi: ja usiampitarwuisia eilliseen emme
pannekkana, sillä niistä waan suotta olisi eri-
työnsä, koska niitä ainaki sopii kotoja myöten
jaella kahteen eli usiampaan osaan, jotta sitte
kähytetään kaks- eli kolmitarwusten mukaan. So-
pa nelitarwuisiaki sillä tavalla saattais kahlia
panna.

Otetaanpas nyt työksi katsella, miten näitä sanoja taitaan runoon suunnitella; jos lienee yksi millä tavalla niitä siihen panna. Waan sitä ennen tähtyy saaha runon osista ja niihin koskemista selmä.

Runo laulusa jakaupi tavallisesti wiiteen-
 ki osaan e. m. Hymn soitti hauin ham-
 mas, josta kolme eillimmäistä sanaa tekewät
 itselukin yhden osan ja 4:jas halkastuna 4:nen
 ja 5:nen; |Hymn| soitti |hauin| ham-|mas|. Pa-
 remmaksi näyttää kuitenkin waan 4:jaan osaan
 runoa lukea ja niin owat entisetti runo-opin
 kirjottajat tehneet. Muutamissa paikoissa, joil-
 la on erinuottinsa runoilla, se niin laulaessaki
 jakaupi ja lukemalla saapi se ainaki 4:osaseksi.
 Sitä vastoin runoa taas paikoin lauletaan
 6:teenki osaan e. m. |Räkö-|nen| ku-|kahte-|le-|wi|,
 ettei sitä warsin sowitkana laulua myöten osi-
 tella. Kun sanoinnaki, osittamma runoa 4:ksi
 ja senlaisia on runossa: sana wieä, toinen
 tuo, joka erityinen sana yksi, waan runossa:
 sano liefo Lemminkäinen, tekewät kaksi
 eillimmäistä sanaa kumpanenki yhden ja jälkim-
 mäinen yksin 2 osaa. Runossa: itki impyen
 hiwukset, tekee 1:nen sana yhden, 2:nen ja
 3:mas yhteensä 3 osaa, ja runossa: en tunne
 tätä tupoa, ei tee yksitään erityinen sana

tähtä osaa, waan osat saahaan murtamalla toisesta sanasta toisen tähtteeksi, niin että 1:nen on en tun-, 2:nen ne tä-, 3:mas tä tu- 4:jäs poa.

Koska näistä osista vielä itsestastaki on enemmänki puhetta, niin olisi ehkä hyömyksi niille myös itseksellensä saaha omat nimensä, sillä paha on nimetöntä mainita. Semme saamme meki ja helposti jos samati kun nelitawuisissa sanoissa eritawuita, tässä eriosia nimitämme 1:stä pääksi, 2:sta niskaaksi: 3:ttä seläksi, 4:ttä hännäksi. Sitä myöten on seuraawissa runoissa:

Pää	Niska	Selkä	Häntä
Yöllä	synty	Wainä-	möinen,
Päiwäl-	lä me-	ni pa-	jahan;
Tako-	a ta-	putte-	lewi,
Pyöä	lynnä-	hytte-	lewi,
Tako	olki-	sen o-	rihin,
Herne-	warti-	sen he-	wosen.

Murtamisesta mainitsimma jo äskentä ja saamma nyt paremmin selwittää, mitä sillä ymmärrämme. — Koska runon osa on kaksiteawuinen (kolmetawuisista wasta), eillisen niistä nimitämme iskuksi, jälkimmäisen lasuksi. Jos nyt misä osassa tahansa sana loppuu iskussa

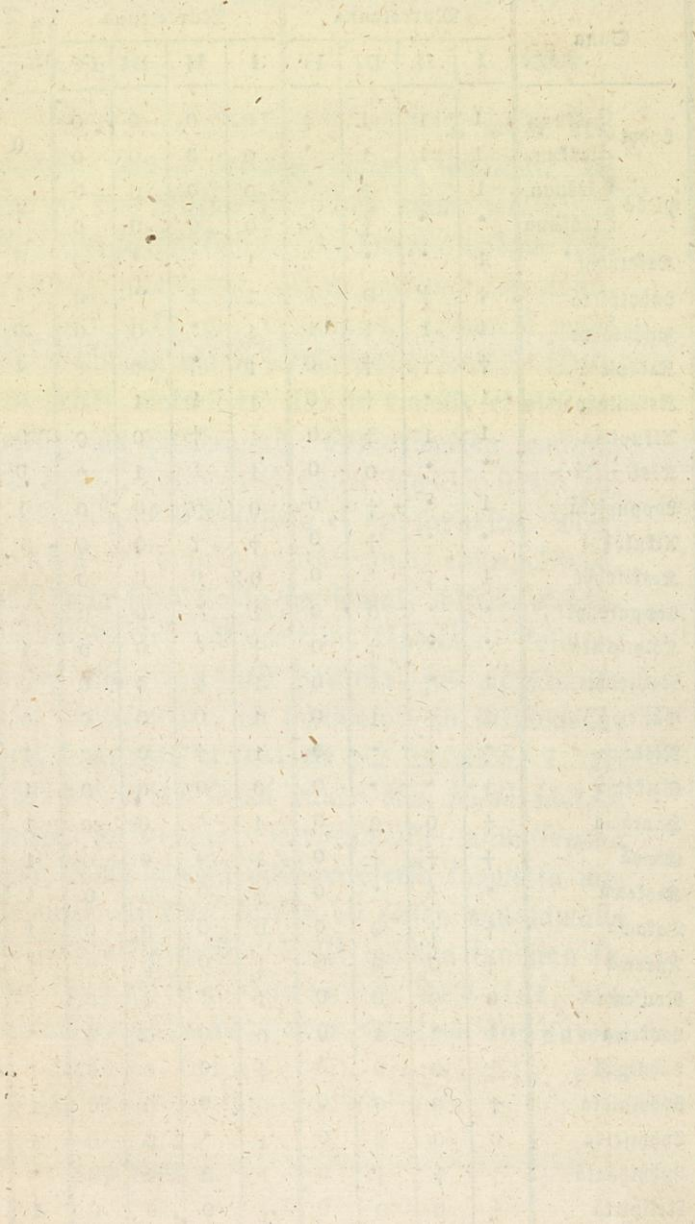
ja lasku alottaa toisen, niin sanomma sitä osaa murretuksi ja senlaisia sanain yhteensaamista murreksi. Sitä monden on runossa

1.	Ompi	saarel-	la si-	oa
2.	Jos we-	ät sa-	an we-	nettä
3.	Tuhat	purta	puuja-	elet

1:sesä selfä, 2:sesä pää, niska ja selfä murretuksi, vaan 3:mas on murreton.

Parahimmat runojat pitävät senlaisia murrelmeta niin kauniina runossa, että vähintäki kaksi kolmesta tavataan murrettuna; sitä vastoin on murreton runo, jossa korko ja isku sopivat yhteen tavuehen, vähemmin kaunis, lyhyttävuisissa tuskin sallittavataan. Murrelmasa katsotaan kuitenkin ettei tavutten armoa niin sorreta, että yhesä osassa iskuun tulisi lyhyt, laskuun pitkä tavut. Molemmat lyhyenä kelpaavat kyllä. Nähdään sitä välistä murrelman somuuen tähän kyllä niinki runoa laaituksi, että isku on lyhyt ja lasku pitkä, päässä eliniskassa, ja se ei haittaakaan, jos se vaan harvoin tapahtuu liiatenki jos lasku ei ole armostaan vaan siassa pitkä. Esimerkkiä näihin saisin kyllä mistä tahansa runoista. En ole iso iältä on kaunis runo näin 3:sa osassa murrettuna, vaan jos sanoisit yhellä

murroksella: en iältä iso ole, niin tulisi se
 kelpaamattomaksi; samati jo kumu kujasta
 kuulu kaunis, kujasta jo kumu kuulu
 kehno; jo minua noiat noitu ja jo noiat
 minua noitu somaat, jopa mua noiat
 noitu kehnompi. Wene näky, weli tuli
 olisi peräti kelpaamaton, sillä siinä on joka osan
 istusfa lyhyet tawuet ja runo murroton; toi-
 sella kannalla on runo ei meä wäheäkänä
 eli emeä erimenehen, sillä waikka lyhytta-
 wuisilla istuilla neki, owat ne murretus. Mur-
 rosta, kun sanoin ki, on niin kaunistawana piet-
 ty, että sitä toisinaan rakastetaan, jos kohta
 sen kautta istu tulee lyhyeksi ja lastu pittää
 e. m. jo päivänä kolmantena sanotaan
 ennemmin kun päivänä jo kolmantena,
 eli päivänäpä kolmantena; suot kyllä,
 kanerwat kaswo, ei ollut isoni syntä,
 ennemmin kun kyllä suot, kanerwat kas-
 wo, isoni ei ollut syntä, waikka jälkimmäi-
 sellä tawalla osat armonsa muoksi olisivatki
 paremmat. Mitä siis pitäis ajattelman niis-
 tä, jotta waan kiittäwät hywiksi senlaisia mur-
 rottomia runoja kun e. m. waka wanhä Wäi-
 nämöinen, otti soiton sormillensa, ja
 vielä senlaisiäki (peräti kelpaamattomia) kun
 panee aitia kaiken päivän.

Taulu I.

Sana	Murrotonna				Murrettuna				Sewittä- mässä
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
Ehyt { iskuun	1	1	1	†	0	0	0	0	0
laskeun	1	1	1	*	0	0	0	0	
Pitkä { iskuun	1	1	1	*	0	0	0	0	†
laskeun	*	*	†	0	0	0	0	0	
Kaksilyhyt	1	*	*	†	1	1	*	0	0
Ehytpitkä	†	†	0	0	1	1	*	0	1
Pitkällyhyt	1	1	1	1	1	*	0	0	0
Kakspitkä	†	†	†	0	1	*	0	0	1
Kolmilyhyt	1	*	†	0	1	1	1	0	0
Ulkupitkä	1	1	†	0	1	†	0	0	0
Keskipitkä	*	*	0	0	1	1	1	0	0
Loppupitkä	1	*	†	0	0	0	0	0	1
Ukulyhyt	*	*	†	0	†	†	0	0	1
Keskillyhyt	1	1	*	0	0	0	0	0	1
Loppulyhyt	*	*	0	0	1	*	0	0	1
Kolmipitkä	*	*	†	0	†	0	0	0	1
Kelilyhyt	1	*	†	0	1	†	0	0	0
Päisewä	1	†	1	0	1	0	0	0	0
Niskawa	*	†	*	0	1	†	0	0	1
Selkämä	1	*	*	0	0	0	0	0	1
Häntämä	†	0	0	0	1	*	0	0	1
Etewä	†	†	†	0	1	0	0	0	1
Keskewä	*	†	*	0	†	0	0	0	1
Takawa	†	†	0	0	0	0	0	0	1
Äärewä	†	0	0	0	1	0	0	0	1
Nousewa	0	0	0	0	1	*	0	0	1
Laskewa	1	*	1	0	0	0	0	0	*
Ehytpää	†	0	0	0	†	0	0	0	1
Ehytniska	†	0	0	0	0	0	0	0	1
Ehytselkä	0	0	0	0	1	*	0	0	1
Ehythäntä	*	†	†	0	†	0	0	0	*
Kelipitkä	†	0	0	0	†	0	0	0	1

Seuraama osotelma *) näyttää, miten erilaatuisia sanoja taitaan runoon sovittaa. Usiampi: kun nelitawuisia siihen emme weäffänä, sillä, kun jo wirtomma, ne kortoja myöten kah:teen eli usiampaan osaan jaettuna kätetään, kun olisi jota osa erisanana. Emmekä myös ole pitkäsiasia vaan pitkäarmosia tawuita tähän esimerkiksi walinneet, sillä se runolle ei olisi pahaksi, jos pitkäsiasiaki pitkäarmosten mukaan kätettäisi, paitsi mitä näien lewittämisestä puhutaan, jota pitkäsiasisa ei voi tapahtua. Merkeillä 1, *, † ja 0 osottaissimma, ensimmäisellä, että sana siinä siassa on somas; toisella että sana niinki, jos harvemmin, kätetään; kolmannella että sana sillä paikalla, jos muutamilta niin kätettynäki, on sopimaton, ja neljännellä, että sana niin ei taia eli piä kätettää. I. II. III. IV. merkitsewät runon osia, päättä, niiskaa, selkää ja häntää. Lewittämäksi mainitsemmatit, koska yhdessä pitkäarmosessa tawuessa molemmat äänikkeet siltään eli toisen muuttamalla tehään eritawueksi. Sillä tawalla saahaan sanoista: ranta, lupaawa, arwelee, weneellä, päiwää, sanat rantoa, lupawa, arwelemi (arwelepi), wenehellä, päiweä.

*) Katso Taulu I.

Lewitettyinä sana kääntetään niin monitavuisena kun se siltä saapi e. m. tulewi lewitetty sanasta tulee kolmilyhyenä, lupoomata sanasta lupooma wiisilyhyenä j. n. e. Päättävät lewitetään aivan harvassa, vaan sitä useimmin lewitetään muut tavuet runojoilta estämiseksi ettei laiskut tulisi pittääksi.

Jos nyt tahomma tarkemmin runoja tutkia, joissa kunkin osa on pittälyhyt taikka kaksilyhyt (lyhytpittistä ja kaksipittistä osista vasta puhetta); niin näämme niitä seuraavan osotelman mukaan saavan 16. erilaatua, joille myös helposti, jos pittälyhyitä osia pittäinä, kaksilyhyitä lyhyenä piämmä, saamma seurawat erityiset nimityksensä *).

Wieläpä niitä on sentilaisia runoja, joissa ensimmäinen eli (ehkä harvoin ja kehnoisti) molemmat ensimmäiset osat ovat kaksipittia eli lyhytpittia e. m. Tää neiet syliämättä, En tieä Uhin kotia, Jo tunki tuhon tulewan, (Raukka jo rannalta huusi ja Wesiä muoattelemma kehoja). Niillä emme kuitenkana ole tahtoneet eillistä runolu-

*) Katso Taulu II.

Taulu II.

Runoja	Olien arvoja				Esimerkkiä
	I	II	III	IV	
Melipitkä	— ◡	— ◡	— ◡	— ◡	Suon selällä, maan nawalla.
Eyhypää	◡ ◡	— ◡	— ◡	— ◡	Meri köyhä, maa pohatta.
Eyhyniska	— ◡	◡ ◡	— ◡	— ◡	Kun käki kulahtelesken.
Eyhytsekä	— ◡	— ◡	◡ ◡	— ◡	Niin kihin kotia käännys.
Eyhynthäntä	— ◡	— ◡	— ◡	◡ ◡	Roosti puuhun purjehia.
Nousewa	◡ ◡	— ◡	◡ ◡	— ◡	Tuli työ, satu tapahtu.
Laskewa	— ◡	◡ ◡	— ◡	◡ ◡	Paulaja elettelisin.
Talawa	◡ ◡	◡ ◡	— ◡	— ◡	So kumu kujasta kuulu.
Stewa	— ◡	— ◡	◡ ◡	◡ ◡	Walwon yön eli maahan.
Närewa	— ◡	◡ ◡	◡ ◡	— ◡	Niin minä minä raukka.
Reskewa	◡ ◡	— ◡	— ◡	◡ ◡	Pah' on olla paimenena.
Häntäwa	◡ ◡	◡ ◡	◡ ◡	— ◡	Wetelä wesi waraksi.
Selkäwa	◡ ◡	◡ ◡	— ◡	◡ ◡	Ujoa tomuttelemi.
Niskawa	◡ ◡	— ◡	◡ ◡	◡ ◡	Syvä hylkehen eleä.
Päisewa	— ◡	◡ ◡	◡ ◡	◡ ◡	Mies minä wäkäwäkinen.
Melilyhyt	◡ ◡	◡ ◡	◡ ◡	◡ ◡	Werewä wetelemähän.

Description of the object.	Measurements.			
	Length.	Breadth.	Height.	Weight.
1. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
2. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
3. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
4. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
5. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
6. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
7. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
8. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
9. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
10. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
11. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
12. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
13. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
14. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
15. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
16. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
17. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
18. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
19. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—
20. Small, round, brown, smooth.	—	—	—	—

kua enentää, koska ne, jos sallittawatti, taitaan pitkinä osina pitää.

Waan tutkitaanpa nyt waan näitä 16:tä runolaalua; kuinka monella sowulla eiö niihin ole sanoja saatu. Emme nyt tehtäa lyhyistä ystämuisista, emmekä usiampi. Kun kuusitamuisista puhuakana, waan ainoastaan pitkistä ystämuisista ja siitä aina kuusitamuisihin. Lyhyet ystämuiset taitaan (paitsi runon alussa, jossa ne ajawat pitkän asian) yhistetää eilliseen sanan, joka siitä tulee yhtä tamutta pitemmäksi, e. m. runossa: Mie ja sie ja hän ja muut. Ki taitaan mie ja luettaa pitkälhyeksi; samati sie ja, hän ja. Sillä tavalla muuttuu runo, siltään seitsensananen, waan nelisanaseksi. Runossa: Sano mennehen jo miehet, Laulanen ma, taitanen ma, luetan eillisesä sanat mennehen jo kun olisimat ysti lastema ja jälkimmäisesä laulanen ma, taitanen ma, kumpasetki lastewatki sanaksi. Niin luemma myös pitkiä ystämuisia lastussa yhteen eillisen kanssa e. m. runossa: ei saa maata matkamiesi, ei saa kun katkspittä sana.

Seitsen- ja usiampitamuiset sanat, kiele- sammeki harwat, runoa eiwät warsin kaunistä,

maan jos niitä siihen jollon otettaisi, taitaan ne korjoja myöten jaettaa usiampaan osaan ja josta osa piittää erisanan weroana.

Niin meidän nyt ei tarwitsekkana tulla muita kun kaksi, kolme ja nelisanasia runoja, waan ompi niitäki 25:llä erilaalla runoon rakettu. Jos olisimme eritellen kaikkia ystäwuisia lukeneet, niin olis näitä runolaatuja tullut 46. ja kahetsatamuisista saisi yksi päälliseksi. Otamma nyt e. m. nelipitkän runon erilaatuisia sanarakennuksia katseltawaksi.

Nelisanasia.

1. Vielä kerran kellot soisi.
2. Tuo wenettä Tuonen tytti.
3. Sen tytöt kaluksi katso.
4. Jos weät saan wenettä.
5. Mistä sie sisälle pääsit.
6. Monta maassa, maa monessa.
7. Sillä mies meret waelsi.
8. Suo järähti, maa tärähti.

Kolmisania.

9. Otiti soiton formillensa.
10. Monta maalimassa muuta.
11. Lemminkäinen lieto poika.
12. Soutu Tuonelan joelle.

N:o	Tamuitten ja Sanain luku.	Spelipitää	Eshutpää	Eshutmisfa	Eshutsefä	Eshutänkä	Roukema	Kaslema	Sakama	Ostia	Märevä	Rekemä	Pantävä	Seltämä	Nisäma	Spelitöyt
1	2 2 2 2	1	1	*	*	†	*	†	†	0	†	†	†	0	0	0
2	1 3 2 2	1	1	1	*	†	*	†	1	0	*	†	*	†	0	0
3	1 2 3 2	1	1	1	1	†	1	†	1	†	1	†	1	†	†	†
4	1 2 2 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	2 1 3 2	1	1	1	1	†	1	1	1	†	1	†	1	†	†	†
6	2 2 1 3	1	1	*	1	1	1	†	1	1	*	1	†	†	1	*
7	2 1 2 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	1 3 1 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	2 2 4	1	1	*	*	1	*	*	†	*	†	1	†	†	*	†
10	2 4 2	*	*	*	*	†	†	†	*	†	†	†	†	0	†	†
11	4 2 2	1	1	1	†	†	†	†	*	0	†	†	†	0	0	0
12	2 3 3	1	1	*	1	1	1	*	*	1	*	1	*	†	1	†
13	3 3 2	1	1	1	1	†	1	†	1	†	1	†	1	†	†	†
14	3 2 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	1 2 5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16	1 5 2	*	*	*	*	†	*	†	1	†	1	†	1	†	†	†
17	2 1 5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18	1 3 4	1	1	1	*	1	*	1	1	*	*	1	*	1	*	†
19	1 4 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20	4 1 3	1	1	1	1	1	1	1	*	1	1	1	*	*	1	*
21	4 4	1	1	1	*	1	*	1	*	*	*	1	†	*	*	†
22	3 5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23	5 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
24	2 6	1	1	*	*	1	*	*	*	*	*	1	†	*	†	†
25	6 2	*	1	1	†	0	†	0	*	†	*	0	†	†	†	0

13. Syöjätär wesiällä ^{ou}suoti.
14. Wainolán wenet wásáhty.
15. Jos wáhan walehtelinki.
16. Sai sanalliseksi neiti.
17. Tuuli puut hawuttomaksi.
18. Tuo olutta tuoppisella.
19. Ei murettakaan minuista.
20. Lustuloissa mies lujempi.

R a k s i s a n a s i a.

21. Kaupunnissa kaswatettu.
22. Waiwanen walittamassa.
23. Toivotellakohot toella.
24. Tullut tuntemattomaksi.
25. Muistutellesamme muita.

¹
Jos näissä 10, 16 ja 25 kyllä ei olekkana
hyviä runoja, waan muutettawat jotta kuulua-
wat 9:nen, 15:nen ja 24:nen mukaan: Monta
muuta maalimassa, Sai neiti sanalli-
seksi, Muita muistutellesamme, niin
jääpi nelipitkiä runoja kuitenkin 22 luulta jälle-
le. Lyhytpäitä, lyhytniska: j. n. e. runoja löy-
tyy seuraawan Osotelman mukaan *), jossa mer-
keillä 1. *. †. 0. on sama ymmärrys kun niil-
lä oli ennenki.

*) Katso Taulu III.

Ei nyt haikkaisikana tähän esimerkkiä hant-
tia niin hywistä, kun tehnommista ja kelpaa-
mattomista runoista joka erithisesä laausa,
waan kauan jo ilman ki tässä esipuheessa wii-
wyttämäni täntyn se tällä kerralla heittää. Kellä
kormat, saaneehan ne itsekin jos näistä Kale-
walan ki runoista, sillä näisfataan ei taitti ole
hywia ja kauniita.

Mitä nyt muuta olisi runo-opista sanotta-
mata, sen heitän nyt ja ten tiesi jos iätikki.
Harmaassa taitaa olla, jollen tämäkään nyt ru-
noista kerottu olisi mielenmyötäinen, sillä suuri
osa tässä ei parempata tunne, kun sortaa ja
wääntää suomalaisia sanoja muien kielten mu-
kaan runoissa ja lauluissa. Jos Wainämöisen
"nuorisossa nousewassa, kansassa ylenewässä"
lienee sama tunti ja sama mieli, niin antakoot
anteeksi, jos olen toisin ajatellut; muilta minä
en juuri anottana, sillä mitä heiltä olisi uote-
tawa nähään ilman muita niistä kauniista kir-
jotuksista, joita siellä täällä Turun Wiikko-Sa-
nomain kirjottajia vastaan luemma 1820 wuo-
en Mnemosyneessä.

Taitaisi vielä olla paljoltaki puhetta ru-
noista jos aika ja tila myöistäisi, waan ei wätpä
myöistä. Ilman muuta täntyn heittää mitä o-

lisi sanottamata kolmitamuisista runo-osista, sillä tähän asti olemma waan katsettamuisista puhuneet. Kolmitamuisia osia pannaan wälistä kylläki kaunihisti runon alkum ja nistakaan, harwoin sekään, waan millä eholla, se nyt heittämpi puhumatta. Mitä runon alkumyötäisyhystä (allitteratio) tavallisesti opetetaan, on minusta kyllä kehnosti toimitettu. Alkumyötäisyhystä ei sillä hywäsesti saaha, että katki sanaa runossa yhdellä äännettämällä aletaan, äänike olla mikä tahansa. Näyttää kun waaittaisi siihen kokonaisen alkutamuen tahessa sanassa olla yhtäläisen. Mutta jos niinki ei, walikoiaan niitä sillä tavalla, että jos toisen alkutamuesä ollen, toisehen tullee ä eli o; jos toisesä e, toisehen i eli ä; jos toisesä o, toisehen a, u eli ö; jos toisesä u, toisehen o, y, j. n. e., joihin kyllä kansan, harwoin muien laafimisä, runoisä, saahaan esimerkkiä.

Suomen runoista lienee jo ennenki kirjoitettu, miten niitä kaitefikki on kahä erilajia, tarina- ja loihforunoja. Lienee myös jos-sai nimitetty, kuinka loihforunotki alusta eiwät olleet kun tarinarunoja, joita sitte asiata mukaan rumettiin toiseksi kaantamaan. Nämät tässä kirjassa runot parahasta päästä owat tarinarunoja. Mitä minulta niissä on päälü'uffy arwattu,

ei sen vuoski vanhanaikaisten asiain tutkinnassa ole paremmin toenlainen, kun mitä toisin kuuluvissakin on. Kumpiaki on yksiltä paikoilta ja yhtä vanhana saatu. Muutamia yksii runoja olen niin monelta laulajalta ja niin moneen eri laatuun saanut, että kylläkin on ollut epäilemistä, jos mikä niistä olisi päälu'utsi paras. Toisissa runoissa on taas ollut esteenä, etten ole niitä, jos yhtä eikä siltään täydelliseen saanut.

On kumpiaki, jotka pitävät meidän wanhoja runoja isossaki armossa ja jotka niillen ei anna pientäkänä. Minä niitä en soisi sorrettaman, jos ei yksipuolisesti ylen suurinakaan piettämän. Ei niistä suinkaan ole Greekalaisten ja Ruomalaisien rinnalle, vaan hymä jos ees näyttävät, etteivät esivanhempamme mielellisissäkään yrityksissä olleet älyttömät — ja sen he kuitenkin näyttänevät.

Tämä työ minulle ei ole ollut rasittava eikä suuria kulukkeitakaan vaatima, jotta niistä mitänä erittäin olisi mainittava. Mitä mielisuosioilla, ei pakolla, laaitaan, on ainaki hupaseksi luettava ja mielisuosioilla, kenenkään toisen vaatimatta, olen näitä keräillyt ja yhteen sovitellut. Yhät työn humitukseksi on seki ollut, että olen hawannut yritykseni monelle muulle.

ki otolliseksi. Heiän kehottamasta ja ystävällisestä kohtaamisesta on minun syyn paljoki heittä tiittää.

Peräti toisin on sen asian kanta, josta monella muulla on toisinaan apu, nimittäin toivo laumiiksi ja valmiiksi työnsä saaha. Tämä toivo minussa on peräti puuttunut. Minäki epäilevä jaksannostani mitään kelpaamata toimittaa, on tässä työssä toisinaan siksi epäilyks kasvanut, jotta eräät kerrat juuri olen ollut kaikki tuffunaan tuleen nakata, koska en ole voimiani uskonut niitä mielenmyötäsesti toimittaa, enkä taas ole sopivaksi luullut itsiäni omalla työllä ja waimalla tuffinnon alaseksikaan keskosesta työstä saattaa. Mentäät nyt kuitenki Kalewalan runot jos wähemminki walmisna, ettei vielä ajan käsissäni wiimyyttä tuli teistä tefisi walmiimpata!

Rajanissa 28 Helmikuuta 1835.

Elias Lönnrot.

Ensimmäinen Runo.

Laulaja valmisteksen ja alkaa kertoa miten Wainämöinen kolmekymmentä kesää ja talwea äitinsä kohussa maannut syntyy maailmaan. Siitä Wainämöinen hevosen saanut lähtee ajoon. Lappalainen, mistä lie wihaa kantawa, wahtaa surmataksensa häntä. Näkee meren selällä ratsastawan ja ampuu kohti nuolensa. Toiste kolmannelleki lauasnut jo kaato Wainämöisen alta hevosen. Siitä Wainämöinen itse ympäri wesiä uien luo, mitä mihinki, karia, saaria, luotoja ja kalahautoja. Kotka pesintäpaikkaa etsossa keksii merellä Wainämöisen ja munii polwelle. Munat siitä polwien liikahtaessa wieriwät wetehen ja särkywät karilla. Niin Wainämöinen munamurusta luo maan ja taiwaan, tähet, kuun ja auringon.

Mieleni minun tekewi,

Wiwoni ajattelewi,

Mieli ruweta runoille,

Laatiua laulamahan.

5. Welikulta weikkoseni,

Kaunis kielikumppalini!

Harvoin yhtehen yhyymmä,
 Saanemma sanelemahan,
 Näillä raukoilla rajoilla,

10. Polosilla Pohjan mailla;

Pannos nyt käsi kätchen,

Haka toisehen hakahan,

Pauloaksemma hyviä,

Parahia pannaaksemma;

15. Kuulla noien kultasien,

Tietä mielitehtosien,

Nuorisossa nousewassa,

Kansassa kasuawassa;

Noita saatuja sanoja,

20. Wirsiä wetelemiä,

Wyöltä wanhan Wainämöisen,

Uta ahjon Ilmarisen,

Päästä kalwan kaukomielen,

Soukahaisen jousen tiestä,

25. Pohjan peltojen periltä,

Kalewalan kankahilta.

Niit' ennen isoni laulo

Kirweswartta wuollessansa,

Niitä äitini opetti,

30. Niitä eukko neuotteli,

Keträwartta kiertessänsä,

Wäätessänsä wärttinätä.

Wiel' on muitaki sanoja,

Ongelmoita oppimia,

35. Tiewieristä tempomia,

Kanarwoista kakkomia,

- Risukoista riipomia,
 Besoista wetelemiä,
 Paimenessa käyessäni,
40. Lasja karjan katsannossa,
 Metisillä mättähillä,
 Kultasilla kunnahilla,
 Mustan Muurikin jälessä,
 Rimmon kirjawan keralla.
45. Sieltä sain sa'an sanoja,
 Tuhat wirren tutkelmoita;
 Ne wirret kerälle käärin,
 Sowittelin sommelolle;
 Kerän pistin keltkahani,
50. Sommelon rekoseheni.
 Wiikon on wirteni wilussa,
 Kauan kaihossa siasnut,
 Jo tuonen wilusta wirret,
 Laulut kaiikki pakkasesta
55. Rahin rautasen nenähän,
 Petäjäisen pienan päähän,
 Ule kuulun kirkkhirren,
 Ule kaunihin katoksen,
 Keritellen pään kerältä,
60. Saahan solmun sommelolta.
 Niin laulan hywänki wirren,
 Kaunihin ki kalkuttelen,
 Kuualta rukihiselta,
 Oluelta otraselta.
65. Kun ei oo olutta luona,
 Tahi taaria tähellä;

- Paulan suulta laihemmalta,
 Betoselta wierettelen,
 Kuulun iltani kuluksi,
 70. Wähän päivän päätteheksi;
 Waiko aamun alkeheksi,
 Huomeneni huopeheksi?
-

- Noin kuulin saneltawaksi,
 Tiesin wirttä tehtäväksi:
 75. Yksin meillä yöt tulewat,
 Yksin päivät walkeawat,
 Yksin synty Wäinämöinen,
 Ilmautu ikirunoja.

- Kame ukko Pohjan herra,
 80. Waka wanha Wäinämöinen,
 Maas äitinsä koluksa
 Kolmekymmentä keseä,
 Yhen werran talwiaki.
 Ikäwysty aikojansa,
 85. Duostu elämäätänsä,
 Kun ei konna kuuta nähnyt,
 Eikä päiwää tawannut.

- Sanowi sanalla tuolla,
 Lausu tuolla lausehella:
 90. Kuu keritä, päivyt päästä,
 Otawa yhä opeta,
 Miestä ouoilta owilta,
 Weräjiltä wierahilta,
 Näilta pienilta pihoilta,
 95. Kapehilta kätäwiltä.

Päästä kuuta katsomahan,
Päiweä tähyämähän,
Otawaiista oppimahan,
Ilmoja ihoamahan.

100. Kun ei kuu kerittänynnä,
Eikä päiwyt päästänynnä;
Itse wiilasi weräjän
Sormella nimettömällä,
Potkasi punasen portin

105. Basemalla warpahalla;
Euli kynsin kynnykselle,
Polwin porstuan owelle,
Salan kahen kartanolle.
Pääsi kuuta katsomahan,

110. Päiweä tähyämähän,
Otawaiista oppimahan,
Ilmoja ihoamahan.

Yöllä synty Wainämöinen,
Päiwällä meni pajahan.

115. Tarkoa taputtelewi,
Eydä lynnähyttelewi;
Tako olkisen orihin,
Hernewartisen hewosen.
Selkeä silittelewi,

120. Tarkoa taputtelewi:
"Sopisi selällä olla
Retun päällä kellellä."

Itse istuwi selälle,
Eöihen reisin ratsahille,

125. Ujoa tomuttelewi,

Matkoansa mittelewi,
 Drihilla olkifella,
 Hernewarrella hewolla.

Ujo Wainolán ahoja,

130. Kalewalan kankahia,
 Hepo juoksi, matka joutu,
 Koti jääpi, tie lyheni.
 So ajo meren selälle,
 Ulapalle auksialle,

135. Ei fastu oron kapiot,
 Eikä wuohiset hewosen.
 Lappalainen khyttösilmä

Piti wiikoista wihoa,
 Kanto kaukaista katsetta,

140. Kera wanhan Wainämöisen.

Laatiwi tulišta jousta,
 Salokaarista kaniwi;
 Kaaren rauasta rakenti,
 Selän waskesta walawi.

145. Noita kullan kirjaeli,
 Hopialla huolitteli.

Sai kaari kanineheksi,
 Sousti warsin walmihiksi,
 Kaari kaunihin näkönen,

150. Sousti jonki maksawainen;
 Heponen selällä seiso,
 Warsa juoksi wartta myöten,
 Rapo kaarella makasi,
 Jänö jätimen siassa.

155. Wuoli piiliä pinosen,

- Kolmisulkia kotosen;
 Minkä saapi walmihiksi,
 Sen pojat sulittelemi
 Pääskyn pienillä sulilla,
 160. Warpusen wiwustimilla.
 Millä noita karretahan,
 Karretahan, woietahan?
 Maon mustilla mujuilla,
 Kynn käärmehen kawyillä.
 165. Mistä sai sulitut rihmat,
 Kuista jantehen tapasi?
 Tuolta sai sulitut rihmat,
 Tuolta jantehen tapasi,
 Hiwukfista Hiien ruunan,
 170. Lemmon warsan waattehista.
 Sai nuolet sulineheksi,
 Wasamat wanuneheksi;
 Ustua taputtelemi,
 Käyä luiferrehtelewi,
 175. Hywä kaari kainalossa,
 Wiini nuolia selässä,
 Korpalle tulisen kosen,
 Pyhän wirran pyörtehelle.
 Katso illan, katso aamun,
 180. Katso kerran ketsipäiwän,
 Eulewaksi Wainämöistä,
 Saawaksi suwantolaista.
 Niin päiwänä muutamena,
 Huomenna monikahana,
 185. Voi silmänsä luotehelle,

Käänti pääta päimän alle,
Keksi wanhan Wainämöisen
Selällä meren sinisen.

Koppowi tulisen jousen,

190. Otti kaaren kaunihimman;

Sännitti tulisen jousen,

Beti waskisen wekaran,

Wasten polwea wasenta,

Uta oikian jalansa.

195. Beti wiinestä wasaman,

Sulan kolmikoipisesta;

Otti nuolen oikeimman,

Walitsi parahan warren.

Beti jousen jouahutti,

200. Käsin kaaren käännälytti,

Korwahan kowan tulisen,

Käen oikian nenähän,

Pään waralle Wainämöisen,

Surmaksi suwantolaisen.

205. Emo kielti, waimo kielti,

Epäsi kawetta kaks,

Kielti kolme Kuonnotarta,

Ampumasta Wainämöistä.

"Elä ammu Wainämöistä!

210. Waino on tätisi poika."

Toki ampu ei totellut;

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Kun käsi ylentänehe,

Sen nuoli alentuohe;

215. Kun käsi alentanehe,

Sen nuoli ylentyhö.”

Ampu yhen nuoliansa,
Niin meni kovan yläse
Päältä pään on taiwosehen;

220. Tahto taiwonen haleta,
Ilman kaaret kattiella.

Ampu toisen nuoliansa,
Niin meni kovan alitse
Alasehen maaemähän;

125. Tahto maa manalle mennä,
Hieta harju halkiella.

Ampu nuolen kolmannenki,
Kävi koki kolmannesti,
Sapsohon finisen hirwen,

230. Alta wanhan Wainämöisen,
Läpi lankiluun lihoista,
Kautta kainalon wasemen.

Sillon wanha Wainämöinen
Kääntyi kämmenin wesille,

235. Sortu formin lainehesen,
Koprin kuohuun kohahti,
Selästä finisen hirwen,
Hernewartisen hemosen.

Lappalainen kyyttösilmä

240. Itse tuon sanoiksi wirkki:
”Et sinä wanha Wainämöinen
Enämpi eläwin filmin,
Sina ilmoissa ikänä,
Kuuna kulan walfiana,

245. Astu Wainolän ahoja,

Kalewalan kankahia.”

- Waka wanha Wainämöinen
 Siitä kulki kuusi vuotta,
 Seuro seitsemän kesä,
 250. Karehti kahdeksan vuotta,
 Selwällä meren selällä,
 Ulapalla aukiolla,
 Tiesähän wesi wetelä,
 Taimas sininen takana.
255. Siinä mies meret lufewi,
 Uros aallot arwelewi;
 Ruska päätänsä kobotti,
 Sihen saaria saneli;
 Ruska kättä käännähytti,
260. Sihen nientä siwoeli;
 Ruska jalka pohjautu,
 Kalahauat kaimaeli;
 Ruska maat on maata waston,
 Sihen siunasi apajat;
265. Kuhun seisottu selällä,
 Sihen luopi luotoloita,
 Karipäitä kaswatteli,
 Toihin laivat lasketahan,
 Pääät menewi kauppiamiesten.
270. Tuli kolkko maalta Turjan,
 Laskehen Lapista lintu;
 Lentelewi, liitelewi,
 Lenti iät, lenti lännet,
 Lenti luotehen loputen,
275. Peritellen pohjasilman,

Etſien peſän ſioa,
Uſunmaata arwaellen.

Sillon wanha Wäinämöinen
Noſti polwenſa mereſtä

280. Heinäſekſi mättähäkſi,
Kuloſekſi turpehekſi.

Tuopa kolkko Turjalainen
Sai ſiitä peſän ſioa;
Kekſi mättähän mereltä,

285. Sinerwöiſen lainehelta,
Pentelewi, liitelewi,
Päähän polwen laſkeuwi.
Hiero heinäſtä peſeä,
Kulon pääſtä kuttutteli;

290. Miin muni munia kuuſi,
Kuuſi kullaista munoa,
Rautamunan ſeiſemännen.

Hierelewi, hautelewi
Päätä polwen lämmitäwi;

295. Siitä wanha Wäinämöinen
Tunſi polwenſa palawan,
Jaſenensä lämpiävän.

Wawahutti polwianſa,
Särkänntti jaſeniänſä,

300. Munaset wetehen wieri,
Karſkahti meren karihin;
Munat wierähti muruiſi,
Kolkko ilmoille kohosi.

Sillon wanha Wäinämöinen

305. Sano muutamän ſananſa:

"Munafen alanen puoli
 Alaseksi maaemäksi!
 Munafen ylänen puoli
 Yläseksi taiwoseksi!

310. Mi munassa wälkiata,
 Se päiwäksi paistamahan!
 Mi munassa ruskiata,
 Se kuuksi kumottamahan!
 Munafen muruja muita
 315. Ne tähiksi taiwahalle!"
-

Toinen Runo.

Tuuli kulettaa Pohjolan rannalle Wainämöisen. Siinä itkee ja walittaa ouoilla paikoilla olen eikä tietten miten enää millonkana kotimaille joutua. Pohjolan emäntä kuulee itkewän, saa rannalta wenehen ja soutaa luoksi. Wiepi Pohjolaan Wainämöisen. Siellä syöttää, juottaa ja wiimen kysäsee, mitä itki. Wainämöinen sanoo kotimaille ikäwoitsewänsä. Pohjolan emäntä lupaa kotia saattaa, jos esinnä hänelle sammon takoisi. Vielä päälliseksi antaisi hän hänelle tyttärensä palkasta. Wainämöinen ei sano takoa osaawansa, vaan lupaa kotia päästyä Ilmarisen tälle työlle lähettää. Niin saapi Pohjolan emännältä hewosen ja lähtee Pohjolasta.

-
- Tuho kuitenki tulewi,
 Tuho wanhan Wainämöisen;
 Kulki kuusissa hakona,
 Petäjäisissä pehkionä,
 5. Luomiansa luotoloita,
 Saaria sanelmiansa;
 Haittana hako wesillä,
 Siellä köyhä rikkahilla.
 Silloin wanha Wainämöinen
 10. Itse noin sanoiksi wirkki:

Woi minä polonen poika,
Woi poika polon alanen!
So minä johonki jouwuin,
Uros tunneffi utauin!

15. Kuufsi päiwäffi kululle,
Säkseni ilman alle,
Tuulen tuuwiteltawaffi,
Ualtojen ajeltawaffi,
Näillä wäljillä wesiällä,

20. Pakehilla lainehilla.

En tieä polonen poika
Polosina päiwinäni,
Tällä inhalla iällä,
Katowalla kannikalla,

25. Tuulehenko teen tupani,
Wetehenko saunan salwan.
Teen mä tuulehen tupani,
Ei oo tuulessa tukia;
Wetan saunani wetehehen;

30. Wesi wiepi westokseni.

Tuuli tuuli luotehesta,
Ualto länneestä ajaksen,
Kanto wanhan Wainämöisen,
Pimiähän Pajiolahan,

35. Miesten syöjähän siahan,
Urosten upottajahan.

Siinä itki Wainämöinen,
Siinä itki ja urisi,
Sata haawoa siwulla,

40. Tuhat tuulen pieksälmätä.

Sano vanha Väinämöinen:

”Boi minä polonen poika!

Kun ma uin omilta mailta,

Jouwuin maille wierahille,

45. Näille paikoille pahoille,

Teille tietämättömille.

Kaikki täällä puut purewi,

Kaikki hawut harkoami,

Kaikki lehwät leikkoami,

50. Kaikki rietat riwoami,

Näillä raukoilla rajoilla,

Polosilla Pohjan mailla.

Enkä tieä tietä kända,

Duto matkoja osoa,

55. Palatakseni kotia,

Tulla maille tuttaville;

Tiehyt metsähän wetäwi,

Onkelwainen ottelewi.

Matka Teppo, tie jumala!

60. Tuleš tietä neuomahan,

Tien wierä wiittomahan,

Raštia rakentamahan,

Totta mies metsät osaisi,

Uros forwet arweleisi,

65. Palatesansa kotia,

Saahessa omille maille.”

Louhi Pohjolan emäntä,

Pohjan akka harwahammaš,

Mouši aiwan aikasehen,

70. Aiwan aika huomenessa;

- Pian pirtin lämmitteli,
 Hiilet lieteheh kofosi.
 Siitä pyyhki pienen pirtin,
 Pautalattian lafasi,
 75. Wastasella warpasella,
 Luutasella lehtisellä.
 Ammueli rikkasensa
 Waskisehen wakkasehen.
 Wei ne ulos usta myöten,
 80. Pellolle pihoa myöten.
 Seisotaksen kuulemahan,
 Kuulemahan katsomahan,
 Pellolla perimmäisellä,
 Takimmalla tanhualla.
 85. Kuulewi merelta itkun,
 Poikki joen juorotuksen.
 "Ei oo itku lapsen itku,
 Eikä itku naisen itku;
 Itku on partasuun urohon,
 90. Urina uwantolaisen."
 Louhi Pohjolan emäntä,
 Pohjan akka harwahammas,
 Työnti wenosen wesille,
 Kolmilaian lainehille,
 95. Gouti luoksi Wainämöisen,
 Luoksi itkewän urohon.
 Siinä itki Wainämöinen,
 Urisi uwantolainen,
 Suu liikku, järisi parta,
 100. Waan ei leuat lonkaelle,

Eikä hampahat hajonne.

 Eouhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harwahammas,
 Otti miehen itkemästä,

105. Urohon urisemästä,
 Istutti wenon perähän,
 Itse airoille rupefi,
 Souti poikki Pohjolahan,
 Portin Pohjolan etehen.

110. Synötti miehen, juotti miehen,
 Kostutteli kuolemasta;
 Siitä noin sanoiksi saatti,
 Kysytteli, lausutteli:
 "Mitä itket Wainämöinen,

115. Uikutat uwantolainen?"
 Waka wanha Wainämöinen
 Itse tuon sanoiksi wirkki:
 "Ikävä minun tulewi,
 Ikävä tulettelewi,

120. Wieras maalla wierahalla,
 Duto ouosfa kylässä.
 Tuota itken tuon ikäni,
 Puhki polweni murehin:
 Run ma uin omilta mailta,

125. Tulin mailta tuttavilta,
 Näille ouoille owille,
 Weräjille wierahille."

 Eouhi Pohjolan emäntä
 Siitä noin sanoiksi saatti:

130. "Elä itke Wainämöinen,

- Uifuta uwantolainen;
 Hywä tääll' on ollakfesi,
 Elinakfasi elellä,
 Pohjan poikajen tiloilla,
 135. Ufemilla armahilla,
 Synä luotafi lihoa,
 Suoa tuopista olutta."

- Sillon wanha Wainämöinen
 Itse wirkki, noin nimesi:
 140. "Kylkehen kylänen syönti
 Hywisfäki wierahissa;
 Mies on maallansa parempi,
 Kotonansa forfiampi.
 Suoppa luoja, luo jumala,

145. Pääfisiin omille maille;
 Parempi omalla maalla
 Suoa wettä roppehefta,
 Runi maalla wierahalla
 Suoa tuopista olutta."

150. Louhi Pohjolan emäntä
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Niin mitä minulle annat,
 Run saatat omille maille,
 Dman pellon pientarelle,

155. Dman pihan rikkafille?"

- Sano wanha Wainämöinen:
 "Mitäpä kysyt minulta,
 Run saatat omille maille,
 Dman kaen kuffumille,
 160. Dman kufon kuuluwille,

Dman saunan lämpimille?"

Sano Pohjolan emäntä:

"Dhoh wiisas Wainämöinen!

Eaiatko tafoa sammon,

165. Kirjokannen kirjaella,
 Yhen joukkosen sulasta,
 Yhen willan kylkystä,
 Yhen otrasen jywästä,
 Yhen wärttinän muruista;

170. Annan neion palkastasi,
 Työstäsi tytön ibanan,
 Saatan sun omille maille,
 Dman käen kukkumille,
 Dman kukan laulamille,

175. Dman saunan lämpimille."

Waka wanha Wainämöinen

Sanan wirkko, noin nimesi:

"En minä tafoa taia,

Enkä kantta kirjaella;

180. Dn seppo omalla maalla,
 Warfin taitawa tafoja,
 Jos' on taiwoa takonut,
 Ilman kantta kalkutellut,
 Ei tunnu wasaran jälki,

185. Eikä pihtien pitämä."

Sano Pohjolan emäntä,

Pohjan akka harmahammas:

"Kenpää sampuen tafoisi,

Kirjokannen kirjoaifi,

190. Yhen joukkosen sulasta,

- Yhen willan kylkystä,
 Yhen otrasen jyvästä,
 Yhen wårttinän muruišta;
 Saiji neion palkastansa,
 195. Työstänsä ihanan immen."
 Sillon wanha Wainämöinen
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Kun saatat omille maille,
 Annan seppo Ilmarisen,
 200. Joka sampuet takowi,
 Kirjokannet kirjoawi,
 Neityet lepyttelewi,
 Tinarinnat riuwuttawi."
 Siitä Pohjolan emäntä,
 205. Pohjan akka harwahammas,
 Pani oron juoksemahan,
 Viinaharjan liikkumahan.
 Waka wanha Wainämöinen
 Itse istuwi rekehen,
 210. Korjahan korentelessen,
 Ujoa karittelewi,
 Pimiästä Pohjolašta,
 Summašta Sariolašta.
-

Kolmas Runo.

Wainämöinen tiellänsä tapaa Pohjolan neion
 taiwon kaarella kauniissa pukemisssa istuwan. So
 kysyy puolisoksensa. Neito wiisastelee sitte mie-
 heksi arwelewansa, kun wetäisi munan tuntumat-
 tomalle solmulle ja kärettömällä weitsellä jouhen
 halkaseisi. Ne tehtyä Wainämöinen uuiistaa pyyn-
 tönnsä. Tyttö yhä wiekasteleen jo waatii häntä
 wärttinän muruista wenettä laatimaan. Niin
 niistä walmihin saaneelle lupaa tulla, jos firwes
 weistäessä ei koskene kiveen. Wainämöinen saapi
 wenettä weistämään ja lyöpi wahingossa polween-
 sa. Lähtee siitä weren tukkiata tieustelevaan,
 kây tyhjiään kahessaki paikassa, waan löytää kol-
 mannesta.

- Tuopa kaunis Pohjan tytti,
 Maan kuulu, ween walio,
 Punasukkahan päkewi,
 Kautoenkähän kapiwi,
 5. Pani päällensä parasta,
 Kaulallensa kaunihinta,
 Ripehintä rinnoillensa,
 Walehintä warrellensa;
 Istu ilman wempelellä,
 10. Taiwon kaarella kajoitti,

Pukemisssa puhtahissa,
 Walkehissa waattehissa.

Waka wanha Wainämöinen
 Ujoa karittelemi

15. Pimiästä Pojolasta,
 Summasta Sariolasta.

Katsahtawi taiwahalle;
 Kaari on kaunis taiwahalla,
 Neiti kaunis kaaren päällä,

20. Kapo kaaren kannikalla,
 Pitelemi pirtojan sa,
 Miisiänsä nostelewi,
 Kultakangasta kutowi,
 Hopiaista huolittawi,

25. Kultasesta sukkulasta,
 Pirralla hopehisella.

Waka wanha Wainämöinen!
 Sanan wirkki, noin nimesi:
 "Tule neiti korjahani

30. Laskete rekoseheni!"

Neiti taiten wastoawi:
 "Sitte sun mieheksi sanoisin,
 Urohoiksi arweleisin,
 Jossa jouhen halkaseisit

35. Weitsellä karettomalla,
 Ilman tutkamettomalla,
 Munan solmuhun wetäisit,
 Solmun tuntumattomaksi."

Waka wanha Wainämöinen

40. Halki jouhen halkasewi

Weitsellä kärettömällä,
Ilman tutkamettomalla,
Munan solmuhun wetäwi,
Solmun tuntumattomaksi.

45. Sano wanha Wainämöinen:

"Jo olen jouhen halkasunna
Weitsellä kärettömällä,
Ilman tutkamettomalla,
Munan solmuhun wetänyt,

50. Solmun tuntumattomaksi;

Eule neiti korjahani,
Eskete refoseheni!"

Neiti taiten waštoawi,
Sanowi sanalla tuolla:

55. "Emma ennen tullessana,
Ennen kun wenosen weistat
Reträwarteni muruista,
Kalpimeni kappaleista,
Kirwon käymättä kiwehen,

60. Kasan kalkahuttamatta."

Siitä wanha Wainämöinen
Korjasta kohotteleksen;
Otti wärttinän muruja,
Reträwarren kiertimiä;

65. Weisti wuorella wenettä,
Kalkutteli kalliolla.

Weisti päiwän, weisti toisen,
Weisti kohta kolmannenki;
Ei kirwes kiwehen koske,

70. Kasa kalka kalliohon.

- Niin päiwällä kolmannella
 Piru pontta pyörähytti,
 Lempo tempasi tereä,
 Hiisi wartta waapahutti;
 75. So kirmes kiwehen kääpi,
 Kasa kalkko kalliohon.
 Kirmes kilpisty kiwestä,
 Kalpistihen kalliosta,
 Polwehen pojan pätösen,
 80. Warpahasen Wainämöisen.
 Sen lempo lihoille liitti,
 Hiisi suonille sowitti;
 Tera oli syömässä lihoa,
 Warssi werta sarpimässä;
 85. Söip' on uuelta lihoa,
 Weti werta tuorehelta;
 Weru wuotaen tulewi,
 Hurme huppellehtamalla.
 Waka wanha Wainämöinen,
 90. Tietäjä iän ikuinen,
 Kaikkien sanojen salpa,
 Ei se tuota tunnekkana.
 Itse loihen loihtiaaksi,
 Sai itse saneliaksi,
 95. Luki synnyt syitä myöten,
 Luottehet lomia myöten.
 Niin ei muista muutamia
 Weru suuria sanoja,
 Toista salpa saatahisi,
 100. Lupa luffo luotahisi,

Noille rauan rattomille,
 Suu sinervän silpomille,
 Tulevalle tukkiaksi,
 Salwaksi samoajalle.

105. Beri juoksowi jokena,
 Hurme aallossa ajawi,
 Polwesta pojan totisen,
 Warpahasta Wainämöisen.
 Ei ollut sitä jokea,

110. Ei oja ollenkana,
 Jos' ei tullut tulwillehen
 Noita liikoja weriä.
 Eik' ollut sitä mäkeä,
 Eikä kummun tukkulata,

115. Eikä wuorta forkiaata,
 Jos' ei tullut tulwillehen
 Polwesta pyhän urohon,
 Warpahasta Wainämöisen.
 Topa tuskiiksi tulewi,

120. Länlemmäksi lankiawi,
 Painuwi pakoisiksi;
 Waka wanha Wainämöinen
 Pani warsan waljahisin
 Ruuskian reen etehen,

125. Itse reuoksen rekehen,
 Kohennaksen forjahansa.

Laske wirttua witsalla,
 Helähytti helmiwyydellä;
 Wirttu juoksi, matka joutu,

130. Reki wieri, tie lyheni.

- To ajo awointa tietä
 Alimmaisehen talohon;
 Oli kynnnyksen kysywi,
 Tietäjätä tieustawi:
135. "Disiko talossa taassa
 Rauan raannan katsojoa,
 Tämän tulwan tuffioa,
 Weran summan sulkioa?"
 Oli lapsi lattialla,
140. Smewäinen istumaassa;
 Lausu lapsi lattialta,
 Smewäinen istumalta:
 "Ei ole talossa taassa
 Uron tuškan tuntioa,
145. Rauan raannan katsajoa,
 Puun jalen puhelioa.
 Ompi toisessa talossa,
 Uja toisehen talohon."
 Waka wanha Wainämöinen
150. Easfi wirkkua witsalla,
 Helähytti helmiswyöllä;
 Ujoa subuttelemi
 Olimmäistä tietä myöten,
 Olimmäisehen talohon.
155. Kysy kynnnyksen takoa,
 Uno alta iffunaisen:
 "Disiko talossa taassa
 Rauan raannan katsojoa,
 Tämän tulwan tuffioa,
160. Weran summan sulkioa?"

Ukka on wanha waipan alla,
 Kieli palku pankon päässä,
 Ukka wanha kolmihammas,
 Entinen talon emäntä.

165. Euli akka ikkunahan,
 Siitä noin sanoiksi saatti:

"Ei ole talossa taassa
 Uron tustan tuntioa,
 Wammojen wakittajoa,

170. Suonikösksen sortajoa,
 Salpoa werisatehen,
 Weritulwan tukkioa.
 Ompi toisessa talossa,
 Aja toisehen talohon."

175. Waka wanha Wainämöinen
 Paski wirkkua witsalla,
 Helähytti helmiswyöllä;
 Ajoa suhuttelemi
 Närimmäistä tietä myöten,

180. Närimmäisehen talohon.

Oli kynnnyksen kysywi,
 Pausu lakkapuun takoa:
 "Disiko talossa taassa

Rauan raannan katsojoo,

185. Eämän tulwan tukkioa,
 Weren summan sulkiota?"

Ukko on uunilla asuwa,
 Halliparta harjun alla;
 Ukko uunilta urahti,

190. Halliparta paukutteli:

"Sulettun' on suuremmatki,
 Tukittuna tuimemmatki,
 Salommatki jakssettuna,
 Boituna wäfewämmätki,

195. Luojan kolmella sanalla,
 Pyhän synnyn saatatamalla,
 Toet suista, järwet päistä,
 Kosket kowat kuohumilta,
 Selät niemien nenistä,

200. Kannaksset kapeimmilta."

Heljäs Runo.

Wainämöinen nousee reestä ja pistäksen pirttiin. Tuoaan astia weren juosta, wähäpä siitä. Ukko ouostu weren paljoutta ja olisi loihdia, waan ei muista itse rauan syntyä. Sen Wainämöinen hänelle kertoo ja siitä ukko alkaa muita sanoja lukea. Niillä salpaa hän weren, sitoo suonet, panee siitä poikansa tekemiä woiteita päälle ja kääri siteen ympärille. Wainämöinen kiwuiSTA päästyä paranee entistä ehommaksi ja kiittää julkista taiwaan jumalata joka näin oli hänelle awun antanut.

Siitä wanha Wainämöinen

Itse korjasta kohosi;

Nousi reestä nostamatta,

Oleni ylentämättä.

5. Tuosta pirttihin tulewi,

Ule kattojen ajaksen.

Tuoahan hopia tuoppi

Kulta kannu kannetahan;

Ei weä wähästäkänä,

10. Pikkustakana piätä,

Berta wanhan Wainämöisen,

Surmetta jalon jumalan.

- Ukko uunilta urahti,
Halliparta paukutteli:
15. "Mi sinä lienet miehiäsi,
Ja kuka urohiäsi!
Wert' on seitsemän wenettä,
Kantokorwoa kahetsan,
Sun polonen polwestasi,
20. Lattialle laskeetuna.
Muistaisin sanoja muita,
Suuria weren sanoja,
Waan en arwoa alusta,
Missä rauta syntynynnä."
25. Sillon wanha Wainämöinen
Sanan wirkko, noin nimesi:
"Itse tieän rauan synnyn,
Arwoan alun teräksen;
Wesi on wanhin weljeksiä,
30. Rauta nuorin weljeksiä,
Tuli ferran keskimmäinen.
Tuli tuhmaksi rupeksi,
Walkia warattomaksi;
Yleni ylen ehoksi,
35. Kaswo aiwan kauhiaksi
Poltti maita, poltti soita
Paljo maita, paljo soita,
Sinä suurra poutawuonna,
Pahana palokesänä,
40. Tulivuonna woimatonna.
Pääsi rauta piilemähän,
Piilemähän, säilymähän."

Ukko uunilta urahti,

Sanan wirkko, noin nimesi:

45. Missä silloin rauta piili,
Missä piili, kussa säily,
Sinä suurra poutavuonna,
Pahana palokesänä?"

Waka wanha Wäinämöinen

50. Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Tuolla silloin rauta piili,
Sekä piili, jotta säily,
Pitkän pilven rannan päällä,
Tammen latwassa tasasen,

55. Nuoren neitosen nississä,
Kaswawaisen kinalossa."

Oli siellä neljä neittä,
Koko kolme morsianta,
Utarilla uhkuwilla,

60. Männillä pakottawilla.

Lypsit maalle maitojansa,
Uhkutit utariansa;
Yksi lypsi mustan maion,
Toinen walkian walutti,

65. Kolmansi tulipunasen.

Ku on lypsi mustan maion,
Siitä synty melto rauta;
Ku on walkian walutti,
Siit' on saatu rääkkyrauta;

70. Ku lypsi tulipunasen,
Siit' on tehtynä teräksset.

Siitä silloin rauta piili,

- Wuoen piili, toisen säily,
 Heiluwassa hettehessä,
 75. Pääkkywässä lähteheessä,
 Suurimmalla suon selällä,
 Tuiman tunturin laella,
 Jossa joutsenet muniwat,
 Hanhi pojat hautelewi.
 80. Susi juoksi suota myöten,
 Karhu kangasta samoten;
 Susi nosti suoista mullan,
 Karhu rauan kankahasta.
 Niin joutu jumala tielle,
 85. Näki mustia muria
 Suen sorkan nostimilla,
 Karhun kantapään siolla.
 Sanowi sanalla tuolla:
 ”Boi sinua rauta raukka!
 90. Kun olet kurjassa tilassa,
 Matalaisessa majassa,
 Suolla sorkissa sutosen,
 Kina karbun askelissa.”
 Senpä päiwyen perästä
 95. Rauta suoista sotkettihin,
 Maan liasta lietsottihin,
 Wetelästä welottihin.”
 Ukko uunilta urahti,
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 100. ”Siitäkö se rauta synty,
 Siitäkö teräs fikesi?”
 Waka wanha Wainämöinen

Itse wirkki, noin nimesi:

"Eipä vielä siitäkänä,

105. Ei perän pereäkänä.

Eipä synny rauta raukka

Ilman tuimatta tuletta,

Eikä kaswa karkiaaksi

Ilman weessä kastumatta.

110. Bietihin sepon pajahan,

Alle ahjon Ilmarisen.

Sano seppo Ilmarinen,

Takoja iän ikuinen:

"Jos ma sun tulehen työnnän,

115. Alle ahjoni ajelen,

Tulet kovan karkiaaksi,

Olen kaswat kauhiaaksi,

Wielä weistät weikkoasi,

Laatuat emosi lasta."

120. Sillon wanno rauta raukka,

Wanno waikian walansa,

Ahjolla, alasimella,

Basarilla, wakkamilla:

"Ompa puita purrakseni,

125. Kiwen syäntä syöäkseni,

Etten weistä weljeäni,

Laatua emoni lasta."

Sillon seppo Ilmarinen,

Takoja iän ikuinen,

130. Rauan työntäwi tulehen,

Alle ahjonsa ajeli;

Tako rauan raukiaaksi,

Rasti weessä karliaaksi.

Koitti seppo kielessänsä,

135. Hywin maisto mielellänsä,
Teräksen tekomuja,
Rauan karkasuvessää.

Sano seppo Ilmarinen:

"Ei nämät hyvät minulle

140. Teräksen tekowessiksi,
Rautojen rakentomiksi."

"Mehiläinen meidän lintu!

Lennä tuonne liihyttele,
Yhessä meren ylitse,

145. Meripuolen hymmenettä;
Lennä soita, lennä maita,
Lennä kalton kantahia;
Tuo simoa siivessäsi,
Kanna mettä kielessäsi,

150. Seitsemästä heinän päästä,
Kruen ruohosen nenästä,
Teräksille tehtäville,
Rauville rakettaville."

Herhiläinen Hien lintu

155. Katselowi, kuuntelewi;
Katsowi kalon rajasta,
Alta tuohen tuiotteli,
Rautoja rakettaisssa,
Teräksiä tehtäisssä.

160. Kanto käärmehen käpyjä,
Maon mustia mujuja,
Sisiliskon filmän teitä,

- Sammakon salawihoja,
 Derákille tehtáwille,
 165. Rauville rakettawille.
 Siitä seppo Ilmarinen,
 Taloja lán ifuinen,
 Vuuli mettá kantanehen,
 Simoa kulettanehen.
 170. Sanan wirkki, noin nimesi:
 "Ka námát hywát minulle
 Deráksen tekowesiksi,
 Rautojen rakentomaisi."
 Oli aikoa wáhänen,
 175. Pikkuruinen piiramata;
 Topa suuttu rauta raukka,
 Seká suuttu, jotta syánty,
 Petti waiwanen walansa,
 Söi kun koira kunniansa;
 180. Weisti raukka weljeänsä,
 Lastusi emonsa lasta,
 Kuni lipsahti lihaan,
 Káwi polwehen polosén,
 Werén päästi juoksemahan,
 185. Hurmehen hurahamahan.
 Ukko uunilta urahti,
 Parta laulo, pää järáhti:
 "Jo nyt tieän rauan synny,
 Tajuan tawat pahimmat.
 190. Ohoh sinua rauta raukka,
 Rauta raukka, koito kuona!
 Toko suureksi sukesit,

Kaswoit aiwan kauhiaksi,
 Kun sa loukoit luontoasi,

195. Sukuaasi suin pitelit!

Et sä siillon suuri ollut,
 Etkä suuri, etkä pieni,
 Et kowin foriakana,
 Et kowin kipusaskana,

200. Kun sa maitona makasit,

Rieskasena riuottelit,
 Nuoren neitosen nississä,
 Kaswawaisen kainalossa,
 Pitkän pilwen rannan väällä,

205. Tammen latwaassa tasasen.

Etkä siillon suuri ollut,
 Etkä suuri, etkä pieni,
 Kun sa lietona lepäsit,
 Seisoit selwänä wetenä,

210. Heilumaessa hettehessä,

Vaikkymässä lähteessä,
 Suurimmalla suon selällä,
 Tuiman tunturin laella.

Etkä siillon suuri ollut,

215. Etkä suuri, etkä pieni,

Kun sa suosta sotkettihin,
 Wetelästä wellottihin,
 Maan liasta lietsottihin,
 Saatihin sawen seasta,

220. Käsiarwan kastumatta,

Warpahan riwestymättä.
 Etkä siillon suuri ollut,

- Etkä suuri, etkä pieni,
 Kun sa kuonana kohisit,
 225. Bannoit waiwanen walasi,
 Ahjolla, alafimella,
 Wasarilla, walffamilla.
 Tulit päästäsi pahaksi,
 Tukastasi turmeuhuit,
 230. Petit waiwanen walasi,
 Söit kun koiran kunniasi.
 Ku käski pahalle työlle,
 Kenp' on kehnoille kehotti?
 Jäsi kō, wai emosi,
 235. Waikei wanhin weljiäsi,
 Wai nuorin sisaria si,
 Waikei muu sukusi suuri?
 Ei isosi, ei emosi,
 Etkä wanhin weljiäsi,
 240. Ei nuorin sisaria si,
 Etkä muu sukusi suuri;
 Itse teit tihua työtä,
 Katkoit kalman karwallista.
 Tule nyt työsi tuntemahan,
 245. Pahasi parantamahan,
 Ennen kun sanon emolle,
 Wieran wierin wanhemmalle;
 Enempi emolla työtä,
 Waiwa suuri wanhemalla,
 250. Kun poika pahoin tekewi,
 Lapsi ankein asuwi.
 Kufapa miehistä pätöwi,

- Urohišta kelpoawi,
 Werén suuta sulkemahan,
 255. Tulewata tuffimahan?

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojaassa urosta,
 Tämän tulwan tuffiata,
 Suonikosken sortajata,
 260. Lemmoll' on käet lihawat,
 Pahan miehen paksut formet,
 Tulewalle tuffiaksi,
 Salwaksi samoajalle.
 Piitä formesi lihawa,

265. Paina paksu peukalosi,
 Tukkeheksi tuiman reiän,
 Paikaksi pahan weräjän.

Piäty weri juoksemaasta,
 Hurme huppellehtamaasta,
 270. Werä seiso, kuni seinä,
 Uusi hurme, kuni aita,
 Kun miekka meressä seiso,
 Saraheinä sammalessa,
 Paasi pellon pientaressa,

275. Puu honka petäikössä.

Baan jos mieli laatinewi
 Liikkua lipehimmästi;
 Niin sä liikkuos lihaassa,
 Sekä luisa luitaelläs.
 280. Parempi sinun sisästä,
 Alla kalwon kaunihimpi,
 Suonissa sorottamassa,

- Sekä luisa luitamassa,
 Kun on maahan vuotamassa,
 285. Rikkohin rimestymässä.
 Syämässä sinun fiäsi,
 Alla keuhon kellarisi;
 Sinne siirräte wälehen,
 Sinne juosfos joutusasti.
 290. Tynny tyris tippumasta,
 Punanen putoamasta;
 Kun et tynny, niin tyrehy;
 Tynny ennen Tyrjän koski,
 Joki Suortanan tyrehy,
 295. Meri kuiwi, taimas kuiwi,
 Sinä suurra poutavuonna,
 Tulivuonna woimatonna.
 Kun ei tuosta kyllä liene,
 Vielä muistan muunki keinon,
 300. Huuan Hiestä patoa,
 Helwetistä kattilaa,
 Tolla werta keitetähän,
 Hurmetta waristetahan,
 Weren maahan vuotamasta,
 305. Hurmehen hurahdamasta."
 Siit' on suonia siteli,
 Päitä suonten solmieli,
 Suonilankoja lukewi,
 Sanoen sanalla tuolla:
 310. "Soria on suonten waimo,
 Suonetar soria waimo,
 Soma suonten ketreäjä,

- Soriolla fetrinpuulla,
 Wasikisella wärttinällä,
 315. Rautasella rattahalla,
 Eule tänne tarwiteessa,
 Käy tänne kutsuttassa,
 Suonisykkyrä sylissä,
 Kalwokääri kainalossa,
 320. Suonia sitelämähan,
 Päitä suonen päättämähan.
 Punaposki Tuonen poika!
 Puno nuoroa punaista
 Wasien reittäsi wasenta,
 325. Alla oikian kätesi,
 Tolla suonia sitelen,
 Päitä suonten solmielen.”
 Siinä suonia sowitti,
 Päitä yhtehen yhytti,
 330. Suuksutusten suuret suonet,
 Baltasuonet wastatusten,
 Limitysten pienet suonet.
 Pani poikansa pajahan
 Tekemähän woitehia,
 335. Raswoja rakentamahan,
 Noista heinän helpehistä,
 Tuhatlatwan tutkamista,
 Kut oli tuotu toisialta
 Siitä kylmästä kylästä,
 340. Jonk' ei oo kuultu, eikä nähty,
 Ruohon kaiken kaswantoa.
 Tuli poikanen pajasta

- Defemästä woitehia,
 Raswoja rakentamasta;
 345. Ne työnti ufon katehen.
 Niillä voiti Väinämöistä,
 Pahoin tullutta paransi.
 Voiti alta, voiti päältä,
 Voiti keskeä keralla,
 350. Sanowi sanalla tuolla,
 Pausu tuolla lausehella:
 "Sumaloista turwa tulko,
 Apu einetten emistä!
 Warjele wakainen luoja,
 355. Katso kaunoinen jumala,
 Tottei wietäisi wioille,
 Wammoille weäteltäisi!
 Etse ilmonen jumala
 Waljastele warsojasi,
 360. Rakentele ratsujasi,
 Uja kirjokorjinesi
 Päpi luun, läpi jäsenen,
 Päpi liikkuma lihojen,
 Päpi suonen solmuttoman.
 365. Paa hopia luun lomahan,
 Kulta suonen fortunahan,
 Luu lihan litistymähän,
 Weri suonen solmelohon.
 Mist' on kalwo kattenunna,
 370. Sihen kalwo kaswattete;
 Mistä luuta luiskahanna,
 Sihen luuta luiskahuta;

- Mistä suonta forkahtanna,
 Sihen suonet solmiele;
 375. Kuusta werta weihlähtännä,
 Sihen werta wierettele;
 Kuusta liikkunna lihoa,
 Sihen liittäös lihoa.”
 Siitä silkillä sitowi,
 380. Kapaloimi kaunosella,
 Polwea pojan pätösen,
 Warpahia Wainämöisen.
 Sanowi sanalla tuolla,
 Pausu tuolla lausehella:
 385. ”Siteheksi luojan silkki,
 Herran kalwo kätteheksi,
 Tälle polwelle hynwälle,
 Wakasille warpahille!”
 Kun oli moiet päälle pantu,
 390. Warsin kätsehet wakaiset,
 Sitte silkillä siottu,
 Kapaloittu kaunoisella,
 Pani se puoli pyörreksihin,
 Wainämöisen wäännyksihin.
 395. Niin ukko kipuja käski,
 Työnti tuskia kowia,
 Keskelle kipumäkeä,
 Kipuwuoren kuffulalle,
 Kipuja kiwistämän,
 400. Paasia pakottamahan.
 Siitä wanha Wainämöinen
 Jo tunsi awun totisen;

- Pian pääsi terweheksi,
 Eihä kasko kaunihiksi,
 405. Uta aiwan terweheksi,
 Keskeä kiwuttomaksi,
 Wieriltä wiattomaksi,
 Päältä nuurumattomaksi,
 Ehommaksi entistänsä,
 410. Paremmaksi muinostansa.
 Katsahdawi kaunihisti
 Päänsä päälle taiwosehen;
 Sanowi sanalla tuolla,
 Lausu tuolla lausehella:
 415. "Tuoltap' aina armot käywät,
 Merkit tuttavat tulewat,
 Ylähältä taiwosesta,
 Luota luojan kaikkivallan.
 Jo nyt on julkinen Sumala,
 420. Harras hengen haltiani,
 Uun mulle antanunna
 Noissa tusissa kowissa,
 Rauan raannoissa pahoissa,
 Teräksen tekowihoissa."
-

Uuies Runo.

Wainämöinen lähtee kotia, laulaa ison suunnattoman kuusen matkalla ja kuun ja otawan latwalle. Kotia tulleet kysy Ilmarinen, mit' oli mielipahoissa. Sanoo Wainämöinen Pohjolassa ihanan neien olewan Ilmarista kosiin kehottawa. Ilmarinen tästä arwelee Wainämöiseltä itsensä Pohjolaan luvatussi, eikä lupaa lähteä. Niin kääsee Wainämöinen häntä outoa kuusta katsomahan. Lähtee Wainämöisen kera, tulee paikalle, nousee kuuta ja otawata latwasta ottamaan. Latwaan kehottua laulaa ison tuulen Wainämöinen, joka kuusinen, päiwinensä, wie Ilmarisen Pohjolaan. Siellä hän sepäksi kuultu pannaan sammon taonnalle. Rakentaa pajan, hankkii tuulet lietsomaan, ja takoo sammon, jonka sitte walmihina Pohjolan emäntä kiwimäkeen tallitsee. Ilmarinen itse, neien suostuttamatta, lähtee Pohjolasta kotia ja kertoo Wainämöiselle sammon takoneensa.

Waka wanha Wainämöinen

Kohta lähtewi kotia,

Pani warsan waljahisin,

Ruskian reen etehen,

5. Itse reuoksen rekehän,

Korjahan kohentelihen.

Laske wirkkua witsalla,

Helähytti helmiswyöllä,

Wirrku juoksi, matka joutu,

10. Keksi wieri, tie lyheni,

Salas koirunen kolasi,

Korja kultanen kulisi.

Ujawi, karettelawi

Noita Wainolán ahoja,

15. Kalewalan kankahia,

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Syö susi unen näkiä,

Tapa tauti Lappalainen;

Ei sanot saawani kotia

20. Enämpi eläwin filmin,

Sinä ilmoissa ikänä,

Kuuna kullon walfiana,

Näille Wainolán ahoille,

Kalewalan kankahille."

25. Siitä wanka Wainämöinen

Laulelewi, taitelawi;

Paulo kuusen kuffalatwan,

Kuffalatwan, kultalehwan.

Latwan työnti taimahalle,

30. Puhki pilvien kohotti,

Lehwät ilmoille lewitti,

Halki taimahan hajotti.

Laulelewi, taitelawi;

Paulo kuun kumottamahan

35. Kultalatwa kuusosehen;

Paulo oksille otaman.

Ujawi, karettelawi

Kohti kullaista kotia

Ulla päin pahoilla mielin,

40. Kun oli seppo Ilmarisen,

Takojan iän ikuisen,

Luvannut lunastimeksi,

Oman päänsä päästimeksi,

Pimiähän Pohjolahan,

45. Summahan Sariolahan.

Seppo vastahan tulewi:

"Voi sie vanha Väinämöinen,

Mit' olet pahalla mielin,

Kaiken kallella hypärin?"

50. Sillon vanha Väinämöinen

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Sinä seppo Ilmarinen,

Pankoni emoni lapsi,

Pähe neittä noutamahan,

55. Päättä kassa katsomahan,

Pimiästä Pohjolaista,

Summaista Sariolaista.

Kun on neiti Pohjolaissa,

Smpi kylmässä kylässä,

60. Jos' ei suostu sulhosihiin,

Mielly miehiin hywihiin;

Kiitti puoli pohjan maata,

Kun ompi kowin koria,

Pihan läpi luu näkywi,

65. Luun läpi nin näkywi.

Saatat sie takoa sammon,
 Kirjokannen kirjaella,
 Niin saat neion palkastasi,
 Työstäsi tytön ihanan."

70. Itse seppo Ilmarinen

Sanan Wirkko, noin nimesi:

"Joko sie minun menetit

Pimiään Pohjolaan

Oman pääsi päästimeksi,

75. Itse si lunastimeksi!

En sinä pittää ikänä,

Kuuna kulan warkiana,

Pähe Pohjolan tuwille,

Sariolan salwoksille,

80. Miesten syöjille siioille,

Urosten upottajille."

Sillon wanha Wainämöinen

Itse tuon sanoiksi Wirkki:

"Ohoh seppo Ilmarinen,

85. Pääköös kuusta katsomahan,

Kun on nössut taiwahaalle,

Puhki pilvien kohonnut,

Behwät ilmoille lewennä,

Halki taiwahan hajonna.

90. Ompi kummat kuusosesä:

Kuu uusi kumottamassa,

Kultalatwa kuusosesä,

Ompi oksilla otawa."

Pääsit kuusta katsomahan

95. Tuonne Wainólan ahoille,

Kalevalan kankahalle.

Sano vanha Väinämöinen:

"Nyt sie seppo weikkoseni
Noskos kuuta noutamahan,

100. Otawaista ottamahan,
Kultalatwa kuusosesta."

Siitä seppo Ilmarinen

Nousi puuhun forkialle,
Ylähäkki taimahalle;

105. Nousi kuuta noutamahan,
Otawaista ottamahan,
Kultalatwa kuusosesta.

Sillon vanha Väinämöinen

Pauloa hyrähtelewi;

110. Paulo tuulen tuppurihin,
Ilman raimohin rakenti.
Sanowi sanalla tuolla,
Pausu tuolla lausehella:
"Ota tuuli purtehesi,

115. Ahawa wenosehesi,
Wieä, wiillätelläksesi,
Pimiähän Pohjolahan."

Otti tuuli purtehenä,

Ahawa wenosehenä,

120. Wieä, wiillätelläksensä
Pimiähän Pohjolahan.

Siinä seppo Ilmarinen

Sopa kulki, jotta joutu,
Pimiähän Pohjolahan,

125. Summahan Sariolahan.

Kulki tuulen tietä myöten,
 Ahawan ratoa myöten,
 Oli kuun, alatse päivän,
 Stawaisten olkapäitse,

130. Pääty Pohjolan pihalle,
 Sariolan saunatielle;
 Eikä hantä koirat kuultu,
 Eikä haukkujat hawattu.

Louhi Pohjolan emäntä,

135. Pohjan akka harmahammas,
 Itse päätywi pihalle,
 Itse ennätti sanoa:
 "Mi sinä lienet miehiäsi,
 Ja kuka urohiäsi;

140. Tulit tuulen tietä myöten,
 Ahawan ratoa myöten,
 Eikä koirat kothi hauku,
 Eikä wirka willahännät."

Sano seppo Ilmarinen:

145. "Emma tänne tullukkana
 Kylän koirien kuluksi,
 Willahäntien wihaksi,
 Näillä ouoilla owilla,
 Weräjillä wierahilla."

150. Siitä Pohjolan emäntä
 Kysäsewi wierahalta:
 "Oletko tullut tuntemahan,
 Tielläsi tapoamahan,
 Tuota seppo Ilmarista,

155. Talojata taitawinta?"

Se on seppo Ilmarinen
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Itse olen seppo Ilmarinen,
 Taloja iän ikuinen."

160. Louhi Pohjolan emäntä,
 Pohjan akka harwahammas,
 Pian pistihen tupahan,
 Sanowi sanalla tuolla:
 "Neitheni nuorempani,

165. Lapseni wakarwimpani,
 Pane päällesi parainta,
 Kaunihinta kaulallesi,
 Riipehintä rinnoillesi,
 Warrellesi walkeinta;

170. Jo on seppo Ilmarinen,
 Taloja iän ikuinen,
 Saanut sammon laaintahan,
 Kirjokannen kirjantahan."

Tuopa kaunis Pohjan tytti,

175. Maan kuulu, ween walio,
 Meni aittahan mäellä;
 Kolm' on aittoä mäellä,
 Yksi on emosen aitta,
 Se aitta parahin aitta.

180. Siell' on arkku arkun päällä,
 Lipas lippahan lomasäsa;
 Aukasi parahan arkun,
 Rimahutti kirjokannen,
 Löysi kuusi kultawyötä,

185. Wiisi willaista hametta;

Puki päällensä parasta,
Kaulallensa kaunihinta,
Ripeintä rinnoillensa,
Warrellensa walkeinta.

190. Siitä Pohjolan emäntä
Käytti seppo Ilmarisen
Tuolla Pohjolan tuwaissa,
Sariolan salwoksessa.

Syötti miehen syöneheksi,
195. Suotti miehen juoneheksi,
Upatti alanenäksi,
Uuwutti unelliseksi;
Pani maata matkamiehen,
Neien wierehen wenytti.

200. Siitä Pohjolan emäntä
Itse tuon sanoiksi wirkki:
”Ohoh seppo Ilmarinen,
Takoja iän ikuinen,
Saatatko takoa sammon,

205. Kirjokannen kirjaella,
Yhen joukkosen sulasta,
Yhen willan kylkneestä,
Yhen otrasen jywästä,
Yhen wärttinän muruista;

210. Niin saat neion palkastasi,
Työstäsi tytön ihanan.”

Sillon seppo Ilmarinen
Sanan wirkko, noin nimesi:

”Go taisin takoa sammon,

215. Kirjokannen kirjaella,

Yhen joukkosen sulasta,
Yhen willan kylkheistä,
Yhen otrasen jywästä,
Yhen wärttinän muruista;

220. Kun olin taiwoista takowa,
Ilman kantta kalkuttawa,
Ilman alkosen alutta,
Riporihman tehtysättä."

Siitä seppo Ilmarinen,

225. Taloja iän ikuinen,
Pääsi sammon laaintahan,
Kirjokannen kirjantahan.

Kysy paikalta pajoa,
Kaikkia sepinkaluja;

230. Ei pajoa Pohjolassa,
Pihtiä Pimentolassa,
Ei pajoa, ei paletta,
Ahjoo, alasintana,
Wafaroa warttakana."

235. Sillon seppo Ilmarinen
Itse tuon sanoiksi wirkki:
"Ukat tuosta tuskautoho,
Herjat kesken heittäöhö;
Waan ei mies pahempikana,

240. Uros untelompikana."

Et si ahjionsa alusta,
Pewenttä lietseheensä,
Pohjolan kiwimäellä,
Rautasella kallioella,

245. Wuorella teräksisellä.

Pöyssi paikkaa palasen,
 Uloa aniwähäsen,
 Johon paino palkehensa,
 Bewitteli lietsenhensä,

250. Ulasimensa asetti.

Pani orjat lietsomahan,
 Palkkalaiset painamahan;
 Orjat lietsi löyhötteli,
 Palkkalaiset painatteli;

255. Pietso päiwän, lietsi toisen,
 Pietso kōhta kolmannenki,
 Syli syttä hartioilla,
 Kynnärä kywentä päässä,
 Waaksa muulla wartalolla,

260. Kortteli kōwa nokea.

So päiwällä kolmannella
 Itse seppo Ilmarinen
 Katso ahjionsa alusta,
 Lietsenhensä liepehiä:

265. "Saako sampo walmihiksi,
 Kirjokansi kirjatuksi?"

Ei saa sampo walmihiksi,
 Kirjokansi kirjatuksi.

Siitä seppo Ilmarinen

270. Saapi tuulet lietsomahan;

Pietso tuulet löyhötteli,
 Itä lietsi, lietsi länsi,
 Etelä enemmän lietsi,
 Pohjanen puhu kōwaasti.

275. Pietso päiwän, lietsi toisen,

- Pietso kofta kolmannenki;
 Päiwälläpä kolmanella
 Itse seppo Ilmarinen
 Katso ahjonsa alusta,
 280. Pietsehenensä liepehiä;
 Sampo tungeksen tulesta,
 Alta ahjonsa ajaksen.
 Siitä seppo Ilmarinen,
 Takoa iän ikuinen,
 285. Takoa taputtelewi,
 Enöä lyyhäyttelewi,
 Pajassa owettomassa,
 Ilman ikkunattomassa.
 Päiwät sampoa takowi,
 290. Kirjokantta kalkuttawi,
 Nöt on neittä miestytättäwi,
 Impeä lepyttelewi.
 Saipa sampo walmihiksi,
 Kirjokansi kirjotuksi;
 295. Ei saa impi miestyttyksi,
 Neitonen lepytettyksi.
 Siitä jauho uusi sampo,
 Kirjokansi kiikutteli;
 Jauho purnon puhtheessa,
 300. Jauho purnon syötäwiä,
 Purnon toisen myötäwiä,
 Kolmannen kotipitoja.
 Niin ihaſtu Pohjan akka,
 Saatto sitte sammon tuonne
 305. Baaran waskisen siſähän,

- Pohjolan kiwimäkehen,
 Yheksän lukun taaksi.
 Sihen juuret juurrutteli
 Yheksän sylen sywälle;
 310. Suuren juurti maaemähän,
 Toisen wesiwiertehefen,
 Kolmannen kotimäkehen.
 Itse seppo Ilmarinen,
 Lakoja iän ikuinen,
 315. Ulapain pahoilla mielin,
 Rahta kallella hypärin,
 So tuossa ajatteli,
 Pitkin päättänsä pitäwi,
 Miten olla, kuin eleä,
 320. Pimiässä Pohjolassa.
 Sano Pohjolan emäntä:
 "Ohoh seppo Ilmarinen,
 Laatisiko mieli mennä,
 Elomaille entisille?"
 325. Sano seppo Ilmarinen:
 "Sinne mieleni tekisi
 Elomaille entisille,
 Kotihini kuolemahan."
 Louhi Pohjolan emäntä
 330. Syötty miehen, juotti miehen,
 Panewi perähän purren,
 Nosti tuulen tuulemahan;
 Sillä seppo Ilmarinen
 Matkasi omille maille,
 335. Rohi kullaisista kotia,

Entistä elosioa.

Kysy vanha Väinämöinen

Ilmariselta sepolta:

"Weli seppo Ilmarinen,

340. Pankoni emoni lapsi,

Toko laait uuen sammon,

Kirjokannen kirjaelit?"

Sano seppo Ilmarinen,

Itse laatia pakisi:

345. "Topa jauho uusi sampo,

Kirjokansi kiikutteli;

Jauho purnon puhteheesa,

Jauho purnon syötäwiä,

Purnon toisen myötäwiä,

350. Kolmannen pieltäwiä."

Kuues Runo.

Vemminkäinen yrittäksen Pohjan tyttöä koskihin.
Emo kieltää lähtemästä, surmaa Pohjan noijilta
pojalleen pelkäävä. Vemminkäinen jo päättänsä
harjoawa nakkaa suan käästänsä lausumalla, sillä
häntä surmatt^awan, kosa suta werta wuotanee.
Niin waraeleksen ja lähtee matkalle. Eulee kys-
lään, ajaa talo talolta ja kysyy jo käästäki pai-
kasta hewosensa riisujata. Ei saanut, ajaa eille
Pohjolan pihalle. Kuulee tuwassa laulajaita ja
pistäksen sisälle. Ihmetellään ku lienee outo, kun
häntä ei koiratkana haukkune. Vemminkäinen wirt-
kaa ei siiksi tulleeensakan ja alkaa laulaa. Niin lau-
lo miehet kunne kunki tuwasta, yhen waan heitti
laulamatta wanhan sopia ukon. Kysy ukko miksi
häntäkin ei laulanut. Sanoo Vemminkäinen ei sen-
laiseen herjaan koskewansa. Tästä ukko suuttunut
lähtee Tuonelan joelle siellä Vemminkäistä uottawa.

Itse lieto Vemminkäinen,
Itse kaunis kaukomieli,
Päättiäksensä kokevi,
Tullaaksensa toiwotteli
5. Pohjan poikajen tulille,
Lapin lasten tanterille.
Kesän kengitti hewoista,

Talwen rautoja rakenti,
Baljasti tulisen ruunan

10. Tulisella tanterella;
Wesi tippu wempelestä,
Raswa rahkehen nenästä.

Niin sanowi Lemminkäinen:

"Di emoni, waimo wanha,

15. Gospa paitani pesisit
Mustan käärmehen mujuilla,
Kesauiilla kuiwoaisit,
Mun kosihiin mennäkseni
Neittä kylmästä kylästä,

20. Piikoa Pimentolasta."

Emo kielteä kakseni,

Warotteli waimo wanha:

"Elös menkö poikueni

Ilman tieon tietämättä,

25. Ilman taion taitamatta,

Pohjan poikajen tulille,

Lapin lasten tanterille;

Siellä Lappi laulanewi,

Tunkenewi Turjalainen,

30. Suin sytehen, päin sawehen,

Kyypenihiin kynnäsvarsin,

Roprin kuumihin porohin."

Niin sanowi Lemminkäinen:

"Jo minua noiat noitu,

35. Noiat noitu, kyyt kiroili,

Koki kolme Lappalaista,

Yhtenä kesaissä yönä,

Alasti alakiwellä,
Ilman myöttä, waattehitta.

40. Sen werran minusta saiwat,
Min firwes kivestä saapi,
Napakaira kallioista,
Särky jäästä iljanesta,
Tuoni tyhjästä tuwasta.

45. Jos tahon tasalle panna,
Miesten werroille weteä,
Itse laulan Lappalaisen,
Itse tungen Turjalaisen,
Käsin kalman kattilahan,

50. Koprin ilmahan kowahan,
Polwin hnytä hyppimähän,
Säärin jäätä särkemähän,
Riitettä repäsemähän;
Laulan halki hartionsa,

55. Puhki leukansa puhelen,
Paian kauluksen kaheksi,
Rikki rintalastasta."

Emo kielteä käkewi,
Barotteli waimo wanha:

60. "Elös wainen poikueni
Lähkö neittä Pohjolasta,
Piikoa Pimentolasta;
Tuho ainaki tulewi,
Hukka lieto Lemminkäistä,

65. Tuho poikoa pätöistä.
Ei sinussa laulajoa,
Pohjan poikien sekahan,

Etikä tunne kieltä Turjan,
Maha lausua Lapiksi."

70. Sillon lieto Lemminkäinen,
Oli pääatansa sukua,
Hapsiansa harjoama,
Pähtiäksensä kosihin,
Mennäksensä Pohjolahan.

75. Suan orrelle ojensi,
Harjan paino patsahasen;
Itse tuon sanoiksi wirkki:
"Sillon on hukka Lemminkäistä,
Tuho poikoa pätoistä,

80. Kun suka werin waluwi,
Harja hurmehin loruwi."
Siitä läksi Lemminkäinen

Wasten kieltoa emonsa,
Warotusta wanhempansa.

85. Missä mies waraeleksen?
So wähin waraeleksen
Owen suussa alla orren,
Pirtin pihtipuolissessa,
Weräjillä wiimmesillä.

90. Ei oo ne warat wäkewät,
Missä mies waraeleksen?
Kormalla tulisen kosken,
Pyhän wirran pyörteheessä;
Siinä mies waraeleksen,

95. Hyöteleksen, wyöteleksen,
Rautapaitohin paneksen,
Teräswoihin telkitäksen,

Sanowi sanoilla näillä:

"Mies on lustuisa lujempi,

100. Rautapaisassa parempi,

Teräshyössä tenhosampi,

Noien noitien noroille,

Tietomiesten tienohille,

Tottei huoli huonommista,

105. Tottele hyviäkinä."

Laske virkkua witsalla,

Helähytti helmiähyöllä;

Virku juoksi, matka joutu,

Keki wieri, tie lyheni.

110. Ujo päivän, ajo toisen,

Kohta kolmannen ajawi.

Kylä wastahan tulewi;

Ujoa suhuttelewi

Ulimmaista tietä myöten

115. Ulimmaiseen talohon.

Oli kynnnyksen kysywi,

Pausu laakapuun takoa:

"Disiko talossa taas

Rinnukseni riisujoa,

120. Nisani alentajoa,

Luokin lonkahuttajoa?"

Pausu lapsi lattialta,

Poika portahan nenältä:

"Ei ole talossa taas

125. Rinnuksien riisujoa,

Nisojen alentajoa,

Luokin lonkahuttajoa."

- Mitä huoli Lemminmäinen;
 Laske wirkkua witsalla,
 130. Helähytti helmismyölä,
 Ujoa subuttelewi
 Keskimmäistä tietä myöten
 Keskimmäisehen talohon.
 Oli kynnnyksen kysywi,
 135. Lausu lakkapuun takoa:
 "Disiko talossa taassa
 Rinnukseni riisujoa,
 Aisani alentajoa,
 Luokin lonkahuttajoa?"
 140. Lausu akka lattialta,
 Kielipalku pankon päästä:
 "Kyllä saat talosta taasta
 Rinnuksesi risujointa,
 Aisasi alentajointa,
 145. Luokin lonkahuttajointa;
 Ompa kyllä kymmenenki,
 Saatpa jos tahot satoja,
 Totka sulle kyyin saawat,
 Antawat ajohewosen,
 150. Oli meret mennäksesi,
 Lammit luikahellaaksesi,
 Isäntäsi iltaselle,
 Emäntäsi einehelle,
 Muun perehen murkkinalle.
 155. Saaha kulkona kujanahan,
 Kanan lasa kartanolle,
 Mennä kynnyn kynnnyksessä,

Poikkipuolin portahalla,
Siun sintsin lattialla.”

160. Mitä huoli Lemminkäinen,
Sanan wirkko, noin nimesi:

”Disi akka ammuttawa,
Koukkuleuka kolkattawa.”

Pasli wirkkua witsalla,

165. Helähutti helmiswyöllä;

Ujoa suhuttelemi

Wierimmäistä tietä myöten

Wierimmäisehen talohon.

Niin pihalle tultuansa

170. Pyöpi maata ruoskallansa;

Utu nousi ruoskan tiestä,

Mies nuori u’un seassa,

Sepä riisu rinnuksia,

Sepä aisoja alenti,

175. Sepä luokit lonkahutti.

Siitä lieto Lemminkäinen

Itse kormin kuuntelemi;

Kuuli ulkoa runoja,

Läpi sammalen sanoja,

180. Läpi lauan laulajoita,

Läpi seinän soittajoita.

Meni nurkasta tupahan,

Sai sisähän salwomesta,

Gott’ ei häntä koirat kuultu,

185. Eikä haukkujat hawattu.

Tupa oli täynnä tuppisuita,

Takku-miehiä jaloja,

- Siltalauat laulajoita,
 Dwen suu osoawia,
 190. Simuseinä soittajoita,
 Peripenkki tietäjä,
 Karsina karehtioita;
 Nuo laulowat Lapin wirttä,
 Hiien wirttä winguttiwat.
195. Itse Pohjolan emäntä
 Piikku sillan liitoksella,
 Pieho kessilattialla,
 Sanowi sanalla tuolla:
 ”Olipa tässä ennen koiria,
 200. Nalki rauan karmallinen,
 Pihan syöjä, luun puria,
 Weren uuelta wetäjä;
 Mi sinä lienet miehiäsi,
 Ja kuka urohiäsi,
205. Kun ei sua koirat kuultu,
 Eikä haukkujat hawattu.”
 Sano lieto Lemminkäinen:
 En mä tänne tullutkana
 Lawoittani, tieottani,
 210. Mahittani, maltittani,
 Ilman innotta isäni,
 Warukšitta wanhempani,
 Suuhun Untamon susien,
 Ritahan kirokawetten.”
215. Siitä lieto Lemminkäinen
 Itse löihen loihtiaaksi,
 Laikahutti laulajaksi;

- Paulo laulajat parahat
 Pahimmiksi laulajoiksi,
 220. Kiwikintahat katehen,
 Kiwiharkko hartioille,
 Kiwilakki päälaelle,
 Kiwet suuhun syrjin syösti,
 Paaet lappehin lapeli,
 225. Parahille laulajille,
 Rietawimmille runoille.
 Niin laulo mokomat miehet
 Rissan kirjawan rekehen,
 Rissan tuonne riätellä,
 230. Eteämmä ennätellä,
 Pohjan pitkähän perähän,
 Papin laajahan salohon,
 Ruus' ei kule karjan kynsi,
 Waella hewosen warssa.
 235. Ja laulo mokomat miehet
 Papin laajalle lahelle,
 Miesten syöjälle selälle,
 Urosten upottajalle,
 Tosta welhot wettä juowat,
 240. Tulikulkut tuioawat.
 Ja laulo mokomat miehet
 Rutjan koskehen kowahan,
 Rinahmehen ilkiähän,
 Tohon puut päin putoawat,
 245. Perin wieriwät petäjät,
 Hongat latwoin lanfiawat.
 Siinä lieto Lemminkäinen

- Paulo nuoret, laulo wanhat,
 Paulo ferran keski laaun,
 250. Yhen heitti laulamatta
 Ulappalan ukko wanhan,
 Ukko wanhan umpisilmän.

- Niin ukko sanoiksi wirkki:
 "Di sie lieto Lemmin poika,
 255. Paulot nuoret, laulot wanhat,
 Paulot ferran keski laaun,
 Niin mikä et minua laula?"

- Se on lieto Lemminkäinen
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 260. "Niin siis en sinua laula,
 Kun sä miehesä nuorempana
 Makasit oman emosi,
 Wanhempasi waimuttelit;
 Itse herjasit heposet,

265. Suoksuttelit suorajouhet,
 Suon selällä, maan nawalla,
 Been liiwan liikkumilla."

- Ulappalan ukko wanha,
 Ukko wanha umpisilmä,
 270. Kowin suuttu ja wihastu;
 Meni ulos usta myöten,
 Pihalle wajoa myöten,
 Suoksi Tuonelan joelle,
 Siellä katso Kaukomieltä,

275. Wiikon wuotti Lemminkäistä.

Seitsemäs Runo.

Lemminkäinen kysyy Pohjolan afalta tyttöä puolisojensa ja pannaan ansiotyölle hirveä Hien nurmien perältä hiihtämään. Saatii uuet sukset ja lähtee metsälle uhkaamalla ei sitä olewan jota sukkiinsa ei saavuttaisi. Hiisi kuultua uhkaamisen teläsi hirwen jota Lemminkäinen tavoittelee siis että sukset muutamassa lujassa potkaamassa taittuwat poikki. Siitä hän metsämiehen tavoin luuiilla ja metsän haltioita rukouksella kokee saalihinsa saaha, joka wiimmen toki luonnistui. Niin toistaa hän anomuksensa ja pannaan uuelle työlle Hien hevoista suistamaan. Sen suistaa ja pnyttää kolmannelle tytöä. Nyt määrätään hänelle työksi yhdellä yrittämällä joutsen Tuonelan joesta ampua. Lähtee Tuonelan joelle ja surma- taan ukolta, joka siellä oli häntä wahtaawa. Pää- lisesti hakkaa hänen Tuonen poika wiieksi muruksi miekallansa.

Niin sanowi Lemminkäinen:

"Anna akka tyttöäsi,

Sekä nuorta morsianta,

En tuota pahoin pitäisi;

5. Sylissäni sydessäni,

Räsiäsäni käyessäni,
Selästäni seistäessäni,
Maateessa mahani alla."

Sano Pohjolan emäntä:

10. "Äsken annan tyttäreni,
Sekä nuoren morsiamen,
Kun sa hiihat Hien hirwen
Hien peltojen periltä."

Sillon lieto Lemminkäinen,

15. Itse kaunis Kaukomieli,
Syksyn lylhä laati,
Kesän ketti kalhuanza,
Paiman sauoa salitti,
Toisen toista kirjotteli.

20. Saipa sukset walmihiksi,
Kalhunsa kanineheksi.

Sillon lieto Lemminkäinen

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Ei olle sitä metsässä

25. Talan neljän juoksewata,

Kut' ei näillä yllätetä,

Kaunihisti kannateta,

Kalhuilla pojan Kalewan,

Laatimilla Lemminkäisen."

30. Pääty Hiiši kuulemassa,

Jumala tähyämässä;

Hiiši hirviä rakensi,

Jalopeuroa sukesi,

Pään mäkäsi mättähästä,

35. Talat rannan raippasiesta,

- Sääret aian seipähistä,
 Selän aian aiafsesta,
 Korwat lammin lumpehista,
 Ketun kuusen koskuesta,
 40. Muun lihan lahosta puusta,
 Silmät kuuffunan fiwestä.

- Laske kättä lautaselle,
 Istse neuo hirweänsä,
 Kun kulin sukimoansa,
 45. Istse ilmo in luomoansa:
 "Nyt sie juokse Hiitten hirwi,
 Salkea jalo tewana,
 Poropetra poimettele,
 Poron poikimasioille,
 50. Lapin lasten tanterille."

- Siiä juoksi Hiitten hirwi,
 Salkei jalo tewana,
 Poropetra poimetteli,
 Pohjan aitojen peritse,
 55. Lapin lastutanteritse;
 Potkasi koan owea,
 Kaato kattilat tulelta,
 Selin keiton keikahutti,
 Pihat tuhkahan tuherti,
 60. Piemet liete hen lewitti,
 Istse eille hen menewi.

- Lapin lapset itkemähän,
 Lapin koirat haukkumahan,
 Kylän naiset nauramahan.
 65. Euli weitikkä werewä,

Sano kaunis Kaukomieli:

"Mitä täällä immet itki,
Mitä täällä naiset nauro,
Kuta täällä koirat haukku?"

70. "Suoksi tästä Hiitten hirwi,

Talkasi jalo tervana,
Poropetra poimetteli;

Potkasi koan owea,

Kaato kattilat tulelta,

75. Selin keiton keikahutti,

Pihat tuhkahan tuherti,

Piemet lieteheh lewitti,

Itse eillehen menewi."

Siitä weitikkä werewä

80. Pylkkäsi lyllyn lumelle,

Run on woina wuolafenna;

Kanto kattawan awuksi,

Run on kiitävän hawufan;

Kanto kaksii sauonsa

85. Kehen puolin kalhustansa;

Saan maksso sauua markan,

Toinen ruskian reposen.

Siitä kerran potkasewi

Silmän sintämättömähän,

90. Potkasewi kerran toisen

Korwan kuulemattomahan,

Potkasewi kolmannenki

To tawotti Hiien hirwen.

Kokan koirusen rakenti,

95. Tarhan tammisen tawotti:

"Siinä seisoo Hien hirvi,
Poropetra poimettele!"

Selkeä silittelewi,
Tallioa taputtelewi:

100. "Sopisipa taassa maata
Nuoren neitosen keraalla."

Siitä kiihty Hien hirvi,
Poropetra potkimahan;
Kokan koirusen lewitti,

105. Tarhan tammisen hajotti,
Itse eillehen menewi.

Siitä weitikkä werewä
Wielä kerran potkasewi,
Ensmätti lyly läwestä,

110. Taittu kalhu kannan tiestä,
Saua katti kään siasta,
Toinen somman suoverosta.

Itse juoksi Hien hirvi,
Tottei päätänä näkynnä,

115. Silmän sintämättömäksi,
Korwan kuulemattomaksi.

Siitä lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli,
Wielä muisti muunki keinon,

120. Toki toisen tien osasi;
Sanowi sanalla tuolla,
Pausu tuolla lausehella:

"Toko hiihan hiljalleni,
Berkkahalleni wetelen;

125. Hiljallehen huono käyppi,

- Sauan voimaton pitäwi.
 Heitän poies heinäkengät,
 Panen talwitallukseni,
 Syksyisiet syllinkini,
 130. Metsolahan mennäkseni,
 Metsän tyttöjen tyköhön,
 Sinipiikojen pihalle,
 Hawulinnan liistehille.
 Minun sukseni kuluvat,
 135. Hopiaiset hoikkenewat;
 Dtan Hien hienot suksset,
 Lemmon leppäset siwakat,
 Niillä hiihan Hien maita,
 Lemmon maita löyhöttelen,
 140. Hiihan kohti kormen rannan,
 Salon sintawän sisälle.
 Tuolta korpi kuummottawi,
 Tuolta sintawi sinerwä;
 Tuonne mieleni tekewi,
 145. Niwoni ajattelewi,
 Muien miesten metsimaille,
 Urosten eräsaloille.
 Dtan kolme koiroani,
 Wiisi willa hänteäni,
 150. Seitsemän sepeliäni;
 Rohottelen koiriani,
 Jouwuttelen jousiani,
 Suksiäni suin puhelen.
 Suksi on jalkoa sukua,
 155. Jousi kättä joukkioa,

Päre nuoli, puu wasama.

Koirani keränä wieri,

Kylän kukka kuulusana,

Sukseni ma'a matona!

160. Niin on häntä koirallani,
 Kun komehin korpikuusi;
 Niin on silmät koirallani,
 Kun on suurin suitsirengas;
 Niin on hammas koirallani,

165. Kun on wiikate Wirossa.

Sinä koirani komehin,

Oukseni oivallisin!

Suoksuttele, jouwuttele,

Ahomaita aukehia;

170. Suokse tuonne toisualle
 Mielusahan metsolahan,
 Tarkkahan Tapiolahan.

Kowa ilma koskenewi,

Rakkihini rapsuawi,

175. Niin minä sanon mokomin,

Canon, kun sano isoni:

Tellerwo Tapion neiti,

Mielikki metsän miniä!

Kufuttele koiroani,

180. Haukuta hakioani,

Sisällä salon sinisen,

Kerwen kultasen koißa.

Wäännä wainu wempelelle,

Tuhku kaarelle siwalla,

185. Eyd löhly etempääki,

Kanna wainu laukempoa,
 Eulla koiran sieramihin,
 WiluUaki, wihmoillaki,
 SaiUaki, satehillaki;

190. Jotta koiran kothi juosta,
 Penun julkki julkotella,
 Mielusassa metsolassa,
 Tarkassa Tapiolassa.

Niinp' ennen sano isoni,

195. Wieri maltawanhempani,
 Kun ei koiria kothi juossut,
 Penu oikein osannut:
 Ku on koirani kokenut,
 Mikä hallin haittaellut;

200. Ku on tukki koiran turwan,
 Wainukullan salpaeli,
 Kun ei koiria kothi hauku,
 Penu oikein osoa?

Kyllä tieän koiran synny,

205. Armoan alun penuen:
 Tuulelt' on penuen tunti,
 Ahawalta koiran alku.
 Portto Pohjolan sofia,
 Ulappalan umpisilmä,

210. Perin tuulehen makasi,
 Vallehin pahaan säähän,
 Selin luo en luotehesen,
 Kaltoin kaarnapohjasehen.
 Tuuli nosti turkin helmet,

215. Ahawa hamehen helmet,

Tei tuuli tiineheksi,

Ahawa awulliseksi.

Mitä kantawi kokuksa?

Koiran tuo kokuksa kanto,

220. Penun alla pernoijensa,
Maksoissansa maan itikan.

Ku kanto kapalonuorat?

Samon akka raimokerta,

Se kanto kapalonuorat,

225. Papsen karkian kapalon,
Viinoissansa liikuteli,
Helmoissansa heilutteli.

Penitar waliwo waimo,

Ulappalan umpisilmä!

230. Tule lasta päästämähän,

Poikoa perittämähän;

Tuli luffo koiran suuhun,

Saitta haufun hampahisin,

Ota luffo koiran suusta,

235. Saitta haufun hampahista;

Ota sulku suun eestä,

Kapu kielen kantomesta,

Anna koiran kothi juosta,

Penun oikein osata.

240. Eähen nyt miehistä metsälle,

Urohistä ulkotöille;

Pepy lehto, kostu korpi,

Taiwu ainoinen Tapio!

Saastu jumalan ilma,

245. Miehen mennessä metsälle!

Ota metsä mieheksesi,
Urohoksesi Tapio,
Korpi kolkkipojaksesi!

Soita metsä kanteletta,

250. Kufuta salo käreä!

Sotta kulta kuunteleisi,
Hopia tilin tekisi,
Ulla kuusen kultatatwan,
Ulla kaunihin katajan.

255. Matalainen mulla mahti,

Pyhykäinen onnen lyky,
Sukset kultasat kuluwat,
Hopiaiset hoikkenewat;
Ikävä minun tulewi,

260. Ikävä tulettelewi,

Kun ei oo kullaan muuttajoa,
Hopian wajehtajoa.
Ikäw' on iloton ilta,
Päiwä pitkä saalihiton.

265. Toso suuttu suuri luoja,

Wallan antaja wihastu,
Kun ei anna aionkana,
Harmonkana hoiwauta?
Elös suuttuo jumala,

270. Maan pitäjä pillastuo;

Tosi anna aiallani,
Tallani ilmauta,
Kun ma ainosin anelen,
Kielin kullaan kuituttelen.

275. Miks et anna antoluoja,

Eupoa luja jumala?

Ei ne muutkana paremmat,
Eikä pyytäjät pyhemmät;
Eipä miesten muienkana

280. Sinisemmät silmiripset,
Koriammat kulmakarvat,
Talan heitto hempiämpi.

Muut ne wiewät wiekkahuulla,

Muut ottawat ounahuulla,

285. Mie en weissi wiekkahuulla,
En ottaisi ounahuulla,
Weisin waiwani näöstä,
Ottaisin omasta työstä.

Mikä mieli, mikä muutos,

290. Mielusassa metsolassa;
Entinen metsän emäntä
Oli kaunis katsannolta,
Thana imertimiltä,
Käet olit kulan käärehissä,

295. Gormet kulan formukissa,
Pää kulan päatinehissä,
Tukat kulan suortuwissa,
Korwat kulan koltuskoissa,
Silmäripset simpukoissa;

300. Nykyinen metsän emäntä
Kuma on warsin rungoltansa,
Ilkiä imertimiltä,
Käet on witsakäärehissä,
Gormet witsaformukissa,

305. Pää witsa päatinehissä,

Tulat witsa suortuwissa,
Korwat witsa koltuskoiissa,
Kaula witsa helmilöisä.

Missä nyt antaja asui,

310. Eläwi hywä emäntä,

Puhas muori puuhoawi?

Tuolla antaja asui,

Eläwi hywä emäntä;

Puhas muori puuhoawi,

315. Sakaroilla sarwilinnan,

Metsän linnan liepehällä.

Eilen mie käwin metsästä,

Kolm' on linnoa metsästä;

Yksi puinen, toinen luinen,

320. Kolmansi kiwinen linna,

Se linna emännän linna,

Kuus' on kulta ikkunoa

Kunki linnan kilmanteella.

Mie katsoin sisähän noista,

325. Siellä antajat asuwat,

Ta wiruwat wiljan eufot.

Mielikki metsän emäntä,

Puhas muori, muoto kaunis!

Eyöte lykkyaattehisiin,

330. Antipaitohin panete;

Kufase metinen arkku,

Mesilipas liikahuta,

Metiseltä mättähältä,

Kultaselta funnahalta.

335. Tuo mulle metsän olutta,

Metsän mettä juoakseni;
Metsäs' on olutta paljon,
Metsässä mesi mafia.

Hiero kahta kämmentäsi

340. Nyperrä hypehiäsi,

Pane kulta kulkemahan,
Hopia waeltamahan,
Wästen miestä walkiata,
Kowin koiwun karmalliista.

345. Metsolan metinen neiti,

Metsän piika pikkainen!
Soitellos mesinen pilli,
Simapilli piiparoita,
Korwalle ehon emännän;

350. Et emäntä lienekkänä,

Sos et piikoa pitäne,
Sata piikoa pitäne,
Tuhat muuta kaskyläistä,
Kerjan kaiken kaitfiata,

355. Wiitsiätä wiljan kaiken.

Mielikki metsän minia,
Tuulikki tytär Tapon!
Ota piiska pihlajainen,
Katajainen kerjan ruoska,

360. Tarkoa Tapiowaaran,

Tuomiwaaran tuolta puolen,
Tolla witsot wiljoasi,
Karkottelet karjoasi.

Aja wilja wieremmille,

365. Aukeimmille ahoille;

Jok' on laiska juoksemahan,
 Sitä laske lautaselle;
 Joka tieltä pois menewi,
 Sitä silmille siwalla,

370. Sielle kormasta kohota.

Dia wastahan tulewi,
 Puro tiellä poikkipuolen;
 Silkki sillaksi siwalla,
 Punalankea portahaksi.

375. Metsän ukko halliparta,

Metsän kultanen kuningas!
 Pane nyt metsät miekka wyölle,
 Salot kalpio kätchen;
 Salot pannos palttinahan,

380. Metsät werkahan wetäös,

Haawat kaikki haljakkoihin,
 Ruuset kultihin rakenna,
 Wanhat hongat waskiwyölle,
 Petäjät hopiawyölle,

385. Koivut kulta kalffaroihin.

Paa kun panit muinoselta
 Sinun antiaikoinasi,
 Minun pnytpäiwinäni;
 Menthä minun metsälle,

390. Ja salolle saatuani,

Kormelle kohottuani,
 Maen päälle päästyäni,
 Ruuna paisto kuusen oksat,
 Hopiana hongan oksat,

395. Päiwanä petäjän latwat,

Haawan latwat haljakkoina;
 Kuuna paisto kuulu poika,
 Päiwänä tytär pätöwä.

Uwa aittasi awara,

400. Puinen lutto lonkahuta;

Ota kultanen kurrilla,

Käyös waskimen wasara,

Solla korwet kolkuttelet,

Salot synkät sylkyttelet,

405. Wiljan syntymäsiioilla,

Rahan karwan kaswinmaalla,

Sotta wilja wirtoaisi,

Sekä karja karhuaisi,

Miehen etsiwän etehen,

410. Uron ottawan ohille.

Uita kultanen kuroa,

Hoplainen pystö pista,

Suosta karjan joutusasti,

Wiskewästi wiilletellä,

415. Kullaista kuoja myöten,

Hopiaista tietä myöten.

Sospa karja karhuaisi,

Eli wilja wierehtäisi,

Niin sä aitoa kohenna;

420. Kun hän katsowi ylitse,

Sillon aitoa ylennä;

Kuni katsowi alatse,

Sillon aitoa alenna;

Kun ei wilja wieremällä,

425. Sillon aita annollansa.

- Hien poika pikkurainen,
 Hyppääjä hyvän selän!
 Waljastele warsoasi,
 Rafentele ratsuasi,
 430. Ota kulta kannuksefi
 Hopiaisen orren päästä,
 Kultasesta lippahasta,
 Waskesta wakkasesta;
 Sillä kulkuta kumetta,
 435. Sekä kaima kainaloita,
 Anna juosta joutusasti,
 Wilewästi wiilletellä,
 Waskeissa waljahissa,
 Kultasissa kahlehisä.
 440. Ota wastahan tulewi,
 Riehto aitoa repäse
 Wieltä witsawäliltä,
 Seitsemältä seipähältä,
 Kahelsalta kannon päältä.
 445. Ota witsa wiittä sylvä,
 Koivu kolmia tapoa,
 Tolla witsot wiljoasi,
 Karfottelet karjoasi.
 Kun ei tähywä tännempänä,
 450. Niin tuo tuolta tuonnempoa
 Takoa Tanikan linnan,
 Hien linnan liepehiltä,
 Uroholle pyytämälle,
 Niehelle anelewalle.
 455. Mimerkki metsän emäntä,

Waimo puhašwarrellinen,
Metsän ukko halliparta,
Metsän kultanen Kuningas!
Tule nyt kullan muuttelohon,

460. Hopian wajehtelohon.

Minun on kullat kuun ikuiset,
Päiwän poloiset hopiat,
Tsoni soasta saamat,
Tawottamat tappeloista;

465. Ne kuluwat kuffarossa,
Tummentuwat tuhniossa,
Kun ei oo kullan muuttajoa,
Hopian wajehtajoa.

Tule nyt kullat ottamahan,

470. Hopiat walitseemahan;
Minun on kullat firkkahammat,
Sinun kullat karwasemmat.
Pempiliinasi lewitä
Ulle minun kultieni,

475. Kullan maahan tippumatta,
Hopian riwestymättä,
Kullat annan kynsilleesi,
Kämmeneellesi hopiat."

Sillä lieto Lemminkäinen

480. Toki hiihti Hien hirwen
Hien peltojen periltä;
Itse lämsensä lähetti
Hien hirwen hartioille,
Kaulalle kameli warsan,

485. Gott'ei potkinut kowasti,

Selkeä silittäessä.

Sano tuolta tultuansa,

Pohjolahan saatuaansa:

"So ma hiihin Hien hirwen,

490. Hien peltojen periltä;

Anna akka tyttöäsi,

Sekä nuorta morsianta."

Sano Pohjolan emäntä:

"Äsken annan tyttäreni,

495. Sekä nuoren morsiamen,

Kun sa suistat suuren ruunan,

Hien ruuskian hevosen,

Hien warsan waahtileuan,

Soll' on rautaset kapiot,

500. Teräksiset temmottimet,

Tuli tukka, rautaharja."

Sillon lieto Lemminkäinen

Otti kulta ohjaksensa,

Hopiaisen marhaminnan,

505. Pääsi hevosen hakuhun,

Sumikunnan kuuntelohon

Hien nurmien periltä.

Ustua taputtelewi,

Käyä kullerroittelewi,

510. Bihannalle wainiolle,

Pyhän pellon pientarelle.

Siellä etsiwi hewoista,

Päätä puiti katselewi,

Sumikunnan suitset wyöllä,

515. Warsan wäljahat olalla.

Tski filmänsä itähän,
 Kaanti päästä päiwän alle,
 Näki hiekkalla hemosen,
 Kuloharjan kuusikolla,
 520. Senp' on tukka tulta tuiski,
 Harja suihkiwi sawua.

Niin sanowi Lemminkäinen:
 "Ukko taiwahan napanen,
 Remupilwen reunahinen,
 525. Taiwo auoksi awaos,
 Ilma riehoiksi rewitää;
 Ilma kaikki ikkunoiiksi,
 Taiwon kansi kahtaloiksi.
 Sa'a lunta sauan warssi,

530. Kiehittele keihäswarssi,
 Harjalle hywän hemosen,
 Pyhän laukin lautasille;
 Kylmä jäästä kynnäriä
 Dtsahan pyhän orihin."

535. Sato ukko uutta lunta:
 Wiisko hienosta witiä,
 Kokonansa kolme sylvä,
 Harjalle hywän hemosen,
 Pyhän laukin lautasille;

540. Kylmi jäästä kynnäriä,
 Dtsahan pyhän orihin.

Siitä lieto Lemminkäinen
 Meni luota katsomahan,
 Eikeltä tähyämähän,

545. Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Hiestä hewosen synty,
 Vuoresta walion warsan;
 Hiien warsa wahtileuka,
 Hiien ruskia hewonen!

550. Tuoppa kultaturpoasi,
 Pistä päätäsi hopia,
 Kultasihin suitsiloihin,
 Wasfisiin walahisiin;
 Ei täällä pahoin pieta,

555. Niin ankein ajeta."

Sillä suisti suuren ruunan,
 Pängitti jalon hewosen,
 Hiien warsan walahasteli,
 Wihannalla mainiolla,

560. Pyhän pellon pientarella.

Pisti suitset kullon suuhun,
 Päitsensä hopian päähän;
 Itse istui selälle,
 Eöhen reisin ratsahille,

565. Laske wirkkua witsalla,
 Helähytti helmiswöällä,
 Ujoa tomuttelemi
 Luoksi ankaran anopin.

Sano tuonne saatuaansa:

570. "Jo nyt suistin suuren ruunan,
 Pängitin jalon hewosen,
 Hiien warsan walahastelin,
 Wihannalta mainiolta,
 Pyhän pellon pientarilta,

575. Sekä hiihin Hiien hirwen

Hien nurmien periltä;

Anna akka tyttöäsi,

Sekä nuorta morsianta."

Sano Pohjolan emäntä:

580. "Äskén annan tyttäreni,

Sekä nuoren morsiamen,

Kun ammut joutsenen joesta,

Wirrasta vihannan linnun;

Tuonen mustasta joesta,

585. Pyhän wirran pyörtehestä;

Yhen nuolen nostannalta,

Yhellä yrittämällä,

Yhen jalkasi sialta."

Siiitä lieto Lemminkäinen

590. Káwi kóhta ampumahan

Jalo joussi kainalossa,

Wiini nuolia selässä;

Káwi Tuonelan joelle,

Pyhän wirran pyörtehelle.

595. Ulappalan ukko wanha,

Ukko wanha umpisilmä,

Tuonen mustalla joella,

Pyhän wirran pyörtehellä,

Katselawi, kääntelawi,

600. Tulewaksi Lemminkäistä.

Kaunis kaukoo näkywi,

Werewá wesien poikki,

Saawaksi, lähenewaksi.

Miinp' on ukko umpisilmä

605. Paulawi wesomen weestä,

Umpiputken lainehista,
 Syöksä miehen syämen kautta,
 Kautta kainalon wasemen,
 Väpi lieto Lemminkäisen.

610. Sano lieto Lemminkäinen:

"Sen mä tein pahinta työtä,
 Kun en muistanut kysellä
 Kapehelta äitiltäni,
 Miten olla, kuin eleä,

615. Näinä päiwinä pahoina;

En tieä ween kipuja,
 Umpiputken ailuhia."

Ulappalan ukko wanha,
 Ukko wanha, umpisilmä,

620. Wiepi juoksulla jökehen,

Syhtäwi meren syvähän,
 Ule aaltojen ajawi,
 Tuon on lieto Lemminkäisen.

Siinä lieto Lemminkäinen,

625. Itse kaunis kaukomieli,

Meni koskessa kolisten,
 Myötäwirrassa wilisten,
 Tuonne Tuonelan tuwille.

Tuo werinen Tuonen poika

630. Pyöpi miestä miekallansa,

Kawahutti kalwallansa;
 Löip' on ferran leimahutti
 Miehen wiieksi muruksi,
 Kahelsaksi kappaleksi;

635. Pään mäkäsi mättähäksi,

Salat raian haarukaiksi,
Muun lihan lahoiksi puuksi,
Silmät suolle karpaloiksi,
Hiukset kuiviksi kuloiksi.

640. Siin' on loppu Lemminkäisen,
Kuollo ankaran kosian.

Kahdeksas Runo.

Äiti jo kossisa walittaa lauan Lemminkäisen
kossissa wiipynän. Katsotaan sukaa, nähään werta
wuotawan. Tästä äitille hätä jo itse lähtee Poh-
jolaan poikoansa tieustelevaan. Pohjan akka esi-
nä muita wiekastelewa jo wiimmen sanoo toenki,
panneensa hirwiä hiihtamaan, hewosia suistamaan
ja lintuja ampumaan. Äiti näiltä teiltä poikoan-
sa etsimään; hakee hakemalla, ei löydä. Tulee tiel-
le, tietäki kysyy, jos tienne Lemminkäisestä. Tie-
utelee Hiitolaan saaneen, josta kuitenkana, ei löy-
tä. Näkee kuun, kysäsi kuulta. Kuu arwelee jos
lienee Pohjan lampiin hukkunut. Ei löydä sieltä-
känä. Niin wiimmen saapi päiwältä kysyneeksi,
joka kaiteti tietten sanoo Tuonen joelle surmatuksi.
Siitä äiti Tuonen jokea haroamaan päiwää ru-
koillut Tuonelata siksä ajaksi unettamaan. Saapi
harateessa pala palalta Lemminkäistä, joista pala-
sista uuelleen rakentaa poikansa elämään, saahan
poika vielä wähä entistäki paremmaksi.

Siitä äiti äyhkäsewi,

Walittawi waimo wanha:

”Woipa poikani polonen,

Kuulu kultani omena,

5. Wiikon wiipynwi kossissa,

Kauan mailla wierahilla."

Oli ennen naitu nainen,
Ennen ostettu emäntä,
Koissa lieto Lemminkäisen,

10. Kaukomielen kartanossa;

Katso illalla sukua,
Uamulla tereä harjan,
So sika werin waluwi,
Harja hurmehin loruwi.

15. Sano ennen naitu nainen,

Ennen ostettu emäntä:
"So nyt on poikasi polonen,
Kuulu kultasi omena,

Matkoilla majattomilla,

20. Teillä tietämättömillä;

So sika werin waluwi,
Harja hurmehin loruwi."

Siitä äiti Lemminkäisen

Itse katsowi sukua,

25. Itse itkulle hylähty;

Sanowi sanalla tällä:

"Woi polonen päiwiani,

Woipa laaja lapsiani!

So nyt on hukka Lemminkäistä,

30. Tuho poikoa pätöistä;

So sika werin waluwi,

Harja hurmehin loruwi."

Nousi leimon lentimille,

Sirkun siiwille yleni,

35. Lenti Pohjolan tuwille:

"Di sie Pohjolan emäntä!
Minne saatit Lemminkäisen,
Kunne poikani polosen?"

Sano Pohjolan emäntä:

40. "Syötin miehen syöneheksi,
Juotin miehen juoneheksi,
Upatin alanenäksi,
Panin orihin rekehen,
Korjahan kovan tulisen;

45. Viekkö jäälle jättänynnä,
Uhkahun upottanunna."

Sano äiti Lemminkäisen:

"Jo wainen walehtelitki;
Minne saatit Lemminkäisen,
50. Kunne poikani polosen?"

Sano Pohjolan emäntä:

"Syötin miehen syönneheksi,
Juotin miehen juoneheksi,
Upatin alanenäksi,
55. Istutin wenon perähän,
Laitin kosket laskemahan,
Viekkö kuollut koskitiellä,
Hurja hukunut wesillä."

Sano äiti Lemminkäisen:

60. "Jo wainen walehtelitki;
Minne saatit Lemminkäisen,
Kunne poikani polosen?
Sano tarkkoja tosia,
Walehia wiimmesia,

65. Taitka surmasi tulewi,

Kuolemasi kohtoawi."

Sano Pohjolan emäntä:

"Panin hirwet hiihtamahan,

Salopeurat iaksamahan,

70. Suuret ruunat suiſtamahan,

Warsat waljaſtattamahan;

Paitin joutsenen haſuhun,

Pyhän linnun pyhäntähän,

Enkä tieä itſekänä,

75. Mi lie tullunna tulonen,

Mikä kuollo kohtaelut,

Kun ei kuuly jo tulewan

Morſianta pyytämähän,

Tyttöä anelemahan."

80. Emo etſi ekſynyttä,

Raonnutta ſaipoawi,

Salwella lylyin lipein,

Reſällä ſewyſin purſin.

Ei tieä emo polonen,

85. Eikä ſantaja ſatala,

Miſä liikkui lihanſa,

Wierewi oma werenſä;

Piekkö maalla, wai merellä,

Waiſo ſuurella ſalolla,

90. Käyneekö käpymäkeä,

Kanarwaiſta kangasmaata,

Wai lienee meren ſelällä,

Lakehilla lainehilla.

Emo etſi poiſoanſa,

95. Raonnutta ſaipoawi;

- Suoksi sunna suuret korwet,
 Beet saukkona samosi,
 Drawana hongan oksat,
 Kärppänä kolot kiwien,
 100. Puiten puut, jaellen heinät,
 Katsellen kanerwajuuret.

Tiehyt wastahan tulewi,
 Niin tielle kumarteleksen:
 ”Di tiehyt jumalan luoma!

105. Oletko nähnyt poikoani,
 Kullaista omenoani,
 Hopeaista sauoani?”

Tiehyt taiten wastaeli:
 ”Enk’ ole nähnyt, enkä kuullut;

110. Viekkö poikasi polonen,
 Kuulu kultasi omena,
 Hien hiilikankahilla,
 Pahan wallan wakkioissa,
 Kypenissä kynnäswarsin,

115. Koprin kuumissa poroissa.”

Et si tuolta poikoansa,
 Kullaista omenoansa,
 Hopeaista sauoansa,
 Puiten puut, jaellen heinät,

120. Katsellen kanerwajuuret;
 Et si tuolta, eipä löydä.

Kuuhut wastahan tulewi,
 Niin kuulle kumarteleksen:
 ”Di kuuhut jumalan luoma!

125. Oletko nähnyt poikoani,

Kullaista omenoani,
Hopiaista sauoani?"

Kuuhut taiten wastoami:

"Enk' ole nähnyt, enkä kuullut;

130. Viekkö poikasi polonen,

Kuulu kultasi omena,

Pohjan pitkässä perässä,

Lapin maassa laukiasa,

Lammisä kalattomassa,

135. Niwan ahwenettomassa,

Sisarena siikasilla,

Beikkona ween kaloilla."

Etäi tuolta poikoansa,

Kullaista omenoansa,

140. Hopiaista sauoansa,

Puiten puut, jaellen heinät,

Katsellen kanerwajuuret,

Hakien hienot heinät.

Päiwynt wastahan tulewi;

145. Päiwällä kumarteleksen:

"Di päiwynt jumalan luoma,

Luoma luojan walfiamme!

Oletko nähnyt poikoani,

Kullaista omenoani,

150. Hopiaista sauoani?"

Topa päiwynt jonki tiesi,

Urmaeli aurinkoinen:

"Tuoll' on poikasi polonen,

Kuulu kultasi omena,

155. Yheksän meren takana,

- Meri puolen hymmenettä,
 Tuonen mustassa joessa,
 Manalan alanteheessa;
 Mennyt koskessa kolisten,
 160. Myötävirrassa wiliisten,
 Pää päätösen mättähänä,
 Salat raian haarukkana,
 Muu liha lahona puuna,
 Silmät suolla karpaloina,
 165. Siwukset kiiwina kuloina.”
 Siitä äiti Lemminkäisen
 Meni seppojen pajahan:
 ”Ohoh seppo weikkoseni!
 Tao rautanen harawa,
 170. Tao piit satoa sylvä,
 Warssi kahta kalfutekko.”
 Saapi rautasen harawan,
 Siitä läksi lentämähän;
 Wastat siiviksi sitowi,
 175. Pani purstoksi lapion.
 Lenti tuonne löyhötteli
 Yheksän meren ylitse,
 Meri puolen hymmenettä,
 Maat siniset, puut punaset,
 180. Kehot lemmen karmalliset.
 Lenti Tuonelan joelle,
 Manalan alantehelle,
 Itse tuon sanoiksi wirkki:
 ”Di päiwyt jumalan luoma,
 185. Luoma luojan walfiamme!

Paišta hetki heltehestä,
 Toinen himmestä hiošta,
 Kolmansi koko terältä,
 Nukuttele nuiwa kansa,

190. Wäsytä wäki Manalan."

Tuo päiwyt jumalan luoma,
 Luoma luojan aurinkoinen,
 Lenti päätonnä kanana,
 Siipipuonna siuotteli;

195. Lenti koiwun konkelolle,

Levän lengolle lehahti,
 Paisti hetken heltehestä,
 Toisen himmestä hiošti,
 Kolmannen koko terältä;

200. Nukutteli nuiwan kansan,

Wäsytty wäen Manala:,
 Nuoret miekköjen nojahan,
 Wanhat wästen sanojansa,
 Keski iän keihäille.

205. Siitä lenti leuhautti

Entisellensä sialle,
 Paikallensa muinoselle,
 Tasaselle taiwahalle.

Itse äiti Lemminkäisen

210. Otta rautasen harawan,

Meni myötänsä merehen,
 Sukkarihmasta sulahan,
 Wyölapusta lainehesen.

Weti kerran pitkin wettä,

215. Kerran toisen poiken wettä,

Kolmannen witahan wettä.

Kerrallaapa kolmannella

Elotukku sai etehen,

Harawahan rautasehen.

220. Elotukku ei se ollut;

Oli lieto Lemminkäinen,

Itse kaunis Kaukomieli,

Waan oli pikkuista wajaalla:

Kahta kättä, yhtä päättä,

225. Monta muuta muskuloa,

Wielä henkeä polonen.

Siitä äiti Lemminkäisen

Harawoipi wielä ferran,

Harawoipi myötä wirran,

230. Harawoipi wasta wirran;

Min saa kättä, kunka päättä,

Minkä muita muskuloita,

Tästä poikoa rakenti,

Laati lieto Lemminkäistä.

235. Sano ennen naitu nainen,

Ennen ostettu emäntä:

"Ei ole miestä menneheissä,

Urosta uponneheissä;

Mies mennyt, liha mārānnyt,

240. Työnnä Tuonelan jokehen,

Manalan alanteheesen."

Tuop' on äiti Lemminkäisen

Eipä työnnä poikoaansa;

Tuuwitteli ruttuaansa,

245. Waapotteli nähtyānsä,

Entisellensä elolle,
Muinosille muowoiuensa.

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Mistä woie saatanehe,

250. Simatilkka tuotanehe, .082

Jolla woian woipunutta,

Pahoin tullutta parannan?

Tuolta woie wuotuohon,

Simatilkka tippuohon

255. Kuun luota, tyköä päiwän, .382

Otawaišten olkapäitse;

Siell' on woitehet wakaiset,

Katsumet alinomaset,

Siell' on mettä mielihistä,

260. Siellä wettä woimausta, .082

Josta saapi saamatonki,

Ottawi olematonki.

Mehiläinen ilman lintu!

Lennä tuonne linottele

265. Oli kuun, alatse päiwän, .282

Otawaišten olkapäitse;

Lennä luojan kellarihin,

Kamarihin kaikkivallan,

Rywetä siipesi simassa,

270. Kasta kaapusi meessä, .042

Höyräytä höyhenesi;

Sitte tänne tultuasi

Tuo simoa siimesäsi,

Kanna mettä kaapusasi,

275. Paholle paranteheksi, .242

Bammoille waluwesiksi."

Siitä äiti Lemminkäisen

Itse voiti woipunutta,
Pahoin tullutta paransi;

280. Voiti kerran ensimmäisen

Alta aiwan terveheksi,
Voiti kerran keskimmäisen

Keskeä kiwuttomaksi,

Voiti kerran jälkimmäisen

285. Päältä nuurumattomaksi,

Chommaksi entistänsä,

Paremmaksi muinostansa.

Tuli turwa mättähästä,

Poika pohjasta yleni.

Vheksäs Runo.

Wainämöinen wenettä laatimassa uupuu kolme sanaa teentärunossaan. Lähtee niitä hakuun. Et si esinnä muilta paikoilta, kun ei löyvä, kähpi Tuonelaanki. Huutaa Tuonen jokirannalla wenettä joen poikki päästäksensä. Wastataan wenettä ei saatawan ennen syyn sanottua, mitä oli Tuonelaan tulewa. Wainämöinen sanoo Tuonen, sanoo rauan, sanoo tulen, sanoo ween Tuonelaan tuonehensa; ei uskota, eikä tuo wenettä. Jo sanoo oikianki asian, sanoja Tuonelaasta lähteneensä. Tuoaan wenet, luoaan joen poikki, syötetään, juotetaan ja makuutetaan. Maatessaan werkoja laaitaan joelle, Wainämöisen ei iäti jalelle päästä. Siitä Wainämöisen piti muiksi ruweta, pienemmäksi muutellate, werkon filmistä läpi uiksensa. Niin pääsi Tuonen werkoista, waan sanoa sieltä ei saanut.

Waka wanha Wainämöinen
 Teki tieolla wenettä,
 Laati purtta laulamalla;
 Puuttu pursi pohjapuuta,
 5. Emeä eriwenonen.

- Eäski puuta etsimähän,
 Tammea tavottamahan,
 Iski puuta firwehellä,
 Tammea tasaterällä;
 10. Tahto tammi vastaella,
 Puu wiriä wieretellä:
 "Ei minusta pohjapuuta,
 Emeä eriwenehen;
 So päiwänä eillisenä
 15. Mato juureni makasi,
 So aiwin tänäki pänä
 Korppi istu latwallani
 Suu werissä, pää werissä,
 Kaula kaikki hurmeheissa."
 20. Siitä wanha Wainämöinen
 Vielä eistyiwi etemmä;
 Niin löysi mäeltä männyn,
 Puun petäjän kalliolta,
 Siit' on saapi pohjan purren,
 25. Emäpuun eriwenehen
 Seki tieolla wenettä,
 Laati purtta laulamalla;
 Paulo päiwän, pohjan puutti,
 Paulo toisen, laian liitti,
 30. Paulo kofta kolmannenki
 Hankoja hakatesansa,
 Parraspuita pannesansa,
 Tehessänsä teljopuita.
 Lupu kolmea sanoa
 35. Päähän laian päästesänsä;

Perilaiian liitoksessa,
Salmalla wenon sakaran,
Kokkapuun kohentimilla.

Waka wanha Wainämöinen

40. Jo tuossa ajatteli,
Mistäpä sanoja saisi,
Ei si lempiluottehia.

Paimen wastahan tulewi,
Hämpä tuon sanoiksi wirkki:

45. "Saat tuolta sata sanaa,
Euhat wirren tutkelmusta,
Pääskyparwen päälaelta,
Hanhilauman hartioilta,
Joutsenkarjan juonen päästä."

50. Waka wanha Wainämöinen
Eäksi saamahan sanoja;
Paljo pääskyjä menetti,
Euhon joukon joutsenia,
Harkun hanhia häwitti;
55. Ei saanut sanoakana,
Ei sanaa puoltakana.

Urwelee, ajatteli:

"Tuoll' olis sata sanaa,
Euhat wirren tutkelmusta,

60. Kesäpetran fielen alla
Suussa wälikian oravan."

Eäksi saamahan sanoja,
Onkelmoita ottamahan;
Yellon petroja witti,

65. Drawia suuren orren;

Ei saanut sanoakana,

Ei sanoa puoltakana.

Urvelee, ajattelewi:

"Tuolta saan sata sanoa,

70. Tuhat wirren tuffelmusta,
Tuolt' on Tuonelan koišta,
Manalan alusmajasta."

Läksi Tuonelta sanoja,

Manalalta lausehia;

75. Astua taputtelewi,
Astu päivän, astu toisen,
Jo päivänä kolmantena
Tuli Tuonelan joelle.

Niin huhuta huiabutti

80. Tuossa Tuonelan joessa:
"Tuo wenettä Tuonen tytti,
Lauttoa Manalan lapsi,
Yli salmen saahakseni,
Jo en poikki päästäkseni."

85. Tuonen tyttäret sanovat,
Lausuvat Manalan lapset:

"Beet täältä tuotanehe,
Kuni syh sanottanehe,
Mi si un Manalle saatti,

90. Kuka tuutti Tuonelahan,
Ilman tain tappamatta,
Dttamatta wiwa surman,
Muun surma, murentamatta."

Sano wanh Väinämöinen:

95. "Tuoni on mu Manalle saanut,

Tuoni tuonut Tuonelahan."

Tuonen tyttäret toruivat,

Kalman neiot kaskuttawat:

"Jo tunnen toen puhujan,

100. Tajuelen kielastajan;

Kun Tuoni Manalle toisi,

Tuoni toisi tullessansa,

Manalainen matkassansa,

Sylin multa siirrettäisi,

105. Koprin kuoppa kaimettaisi.

Mi sinun Manalle saatti?"

Sano wanha Wainämöinen:

"Rauta mun Manalle saatti,

Teräs tuotti Tuonelahan."

110. Tuonen tyttäret toruivat,

Kalman immet kantelewat:

"Jo tunnen toen puhujan,

Tajuelen kielastajan;

Kun rauta Manalle saisi,

115. Teräs toisi Tuonelahan,

Verin waattehet waluisi,

Hurmehin hurahteleisi.

Mi sinun Manalle saatti?"

Sano wanha Wainämöinen:

120. "Tuli on mun Manalle saanut,

Walkiainen Tuonelahan."

Tuonen tyttäret toruivat,

Lapsset kalman kaskuttawat:

"Jo tunnen toen puhujan,

125. Ymmärtelen kielastajan;

Kun tuli Manalle toisi,
 Balkiainen Tuonelahan,
 Tulin waattehet palaisi,
 Balkehin walahteleisi.

130. Mi sinun Manalle saatti?"

Sano wanha Wainämöinen:
 "Wesi on mun Manalle saanut,
 Wesi tuonut Tonelahan."

Tuonen tyttäret toruwat,
 135. Manan neiot riitelewät:

"Tuosta tunnen kielastajan,
 Tajuan walehtelian;
 Jos wesi Manalle toisi,
 Wesiin helmasi heruisi,

140. Eainehin lapahteleisi.

Ei sillä wenettä saaha,
 Tuoa purtta Tuonelaista;
 Sano tarkkoja tosia,
 Walehia wiimmesiä,

145. Mi sinun Manalle saatti,

Kuka tuotti Tuonelahan,
 Ilman tauin tappamatta,
 Ottamatta oiwa surman,
 Muun surman musertamatta."

150. Sano wanha Wainämöinen:

"Eski mä sanon toetki,
 Jos wâhân walehtelinkei:
 Dein tieolla wenettä,
 Eain purtta laulamalla;

155. Eaulon päiwân, pohjan puutin,

- Eaulon toisen laian liitin,
 Eaulon kofta kolmannenki
 Hankoja hakatesfani,
 Parraspuita pannesfani,
 160. Tehessfani teljopuita;
 Uuwun kolmea sanoa
 Päähän laian päästynäni,
 Perälaiian liitoksessa,
 Koffapuun kohentimilla,
 165. Salmalla wenon sakaran.
 Pääfin Tuonelta sanoja,
 Manalalta lausehia.
 Duo wenettä Tuonen tytti,
 Pappi kalman karpasoa,
 170. Oli salmen saahakseni,
 Toen poikki päästäkseni.”
 Toi wenehen Tuonen tytti,
 Oli salmen saattelawi,
 Toen poikki päästelewi;
 175. Synötti miehen, juotti miehen,
 Pani maata matkamiehen,
 Miehes makaawi, waatet walwo.
 Tuonen tyttö kâyffälauka,
 Kâyffälauka, rautasormi,
 180. Rautarihman keträäjä,
 Waskilankojen walaja,
 Keträfi satafen nuotan,
 Tuhantisen tuuritteli,
 Yhtenä syksysynönä,
 185. Yhellä wesihiwellä.

- Tuonen poika koukkusormi,
 Koukkusormi, rautanäppi,
 Rautawerkkojen kutoja,
 Wasfinuotan valmistaja,
 190. Kutomi satasten nuotan,
 Tuhantisen tuuritteli,
 Samana syksysyönä,
 Samalla weskikivellä.

- Siitä werkko weetähän
 195. Poikki Tuonelan joesta,
 Sekä pitkin jotta poikki
 Jotta wieläki witahan;
 Gott' ei päästä Wäinämöisen,
 Selwitä uwentolaisen,
 200. Sinä ilmoissa ikänä,
 Kuuna kullan walfiana,
 Tuolta Tuonelan toista,
 Manalan ikimajasta.

- Sillon wanha Wäinämöinen
 205. Jo näki tuhon tulewan,
 Häätäpäiwän päälle saaman;
 Tohti toisiksi ruweta,
 Ruohti muuksi muutellate:
 Meni mustana merehen,
 210. Kiwenä wetehen wierii,
 Sarana saraikkohon.

- Saan tappo taimenia,
 Tuhhat emon alwehia;
 Mato rautaisna matona,
 215. Kulki kyisnä käärmehenä,

Poikki Tuonelan joesta,
Läpi Tuonen werkkoloista.

Sano tuolta saatuaansa,
Tuonelaista tultuaansa,

220. Nousewalle nuorisolle,
Kansalle ylenewälle:

"Elkäte etinen kansa,
Elkäte takanenkana,

Pähkö Tuonelta sanoja,

225. Manalasta lausehia;

Uia on sinne mennehiä,

Ei paljo palannehia,

Tuolta Tuonelan foista,

Manalan ikimajasta."

230. Ei sieltä sanoja saanut,

Ei sanoa puoltakana.

Kymmenes Runo.

Wainämöinen yhä sanoja wajalla jo arwelee
 niitä Antero Wipuselta saamansa. Waan matkat
 sinne olivat erinomattain pahoja, muuan juoni
 neulojen neniä, muuan miehen tutkamia, muuan
 firween teriä kääntäwä. Waan pitää kuitenkin läht-
 teä. Siinä teettää hän rautatalukset, rautapaian
 ja rautasen korennon Ilmarisella. Niin lähtee,
 astuu taputtelee, tulee Wipusen luoksi. Tämä jo
 oli aikoa kuollut ja maassa lewännyt, jotta pai-
 fallalla kaswo wahwa metsä usiampilaisia puita. Wai-
 nämöinen raiwaa metsän, syöksee korennon Wipu-
 sen suuhun. Mitä korennoissa päällä meltoa oli,
 sen Wipunen helposti puri, waan eipä woinutka-
 na terästä syämessä purra. Siitä Wainämöinen
 Wipusen muutamasti suunsa kowin suureksi awet-
 tua meni suuhun ja suusta watsaan. Jo siellä
 alkaa tafoa, josta kowa tuska ja watsanwäännä
 Wipuselle. Ei tietten eikä arwaten, mi lienee koh-
 taus, loihdimalla yrittää wapaaksi päästä. Wainä-
 möinen kuitenkin ei liiku eikä sano lähtewänsä,
 ennen kun saisi sanoja kuulla. Niin alkaa Wipu-
 nen laulella, josta Wainämöinen sanoja kyllin
 kuultuansa lähtee jällel weneensä luoksi.

Waka wanha Wäinämöinen,
 Kun ei saanunna sanoja
 Tuolta Tuonelan toista,
 Manalan ikimajasta,

5. Min' yhtä ajatteli,
 Pitkin päättänsä pitävi,
 Mistäpä sanoja saisi,
 Toisi lempiluottehia.

Sanan wirkko, noin nimesi:

10. "Tuoll' oisi sata sanaa"
 Euhat wirren tutkelmusta,
 Suussa Antero Wipusen,
 Watsassa wanhan Kalewan.
 Sinne on matka mentävä,

15. Polku poimeteltawata,
 Seki matkoa pahinta;
 Yks on juoni juostakseni
 Naisten neulojen neniä;
 Juoni toinen juostakseni

20. Miehen miehen tutkama;
 Kolmas juoni juostakseni
 Uron tapparan teriä."

Lähteä luku tulewi,
 Toinen kätä kelpoami,

25. Kun on muienki kasakan
 Eli orjan palkollisen.

Meni sepponsa pajahan,
 Sanowi sanalla tuolla:
 "Dhoh seppo Ilmarinen!

30. Taos rautaset talukset,

- Rao rauta ruffasetki,
 Paita rautanen rakenna,
 Laai rautanen forento,
 Teräksinen tienaellos,
 35. Rao syämehen teräksset,
 Weä päälle melto rauta;
 Vähen saamahan sanoja,
 Onkelmoita ottamahan,
 Watsasta wanhan Kalewan,
 40. Suusta Antero Wipusen."

- Sano seppo Ilmarinen:
 "Wiikon on Wipunen kuollut,
 Kalewa kaonnut kauan,
 Wipunsa wirittäämästä,
 45. Ahtamasta ansatiensä;
 Et sieltä sanoa saane,
 Et sanoa puoltakana."

- Waka wanha Wainämöinen
 Toki läksi, ei totellut,
 50. Astu päiwän helkkytteli
 Naisten neulojen neniä,
 Astu toisen torkkutteli
 Miesten miekan tutkamia,
 Kolmanenki keikkutteli

55. Uron tapparan teriä.

- Itse wirsikäsi Wipunen
 Jo oli wiikon maassa maannut,
 Kauan lentossa lewännyt;
 Haapa kaswo hartioilta;
 60. Koivu fulmilla yleni,

- Leppä leufaluun nenästä,
 Pajupehko parran alta,
 Otsasta orawikuusi,
 Hamuhonka hampahilta,
 65. Jaloilta jalo petäjä.

- Jo tulewi Wainämöinen,
 Kaato haawan hartioilta,
 Koivun kulmilta kukiisti,
 Leuoilta lepän lewiän,
 70. Pajupehkon parran alta,
 Hakko hongan hampahilta,
 Kuusen otsalta kumosi,
 Penko pensian petäjän.

- Synöksi rautasen forennon
 75. Ikenihin irjuwihin,
 Leukohin lotisewihin.

- Tuosta wirsikäs Wipunen
 Heti herkesi unesta,
 Tunsi koskewan kowasti,
 80. Kipiästi kiusasewan.
 Puri päältä mellon rauan,
 Päältä rautasen forennon,
 Ei tiennyt terästä purra,
 Ei syöä rauan syäntä.

85. Kuko suunsa suuremmaksi,
 Leukapielensä lewitti,
 Nielläksensä Wainämöistä.

- Siitä wanha Wainämöinen
 Saip' on suuhun suuritieon,
 90. Watsahan warawäkewän;

Wiikon kielessä wiruwi,
Kerukissa kellehtiwi,
Siitä watsahan walahti.

Pani paitansa pajaksi,

95. Hiat paian palkeheksi,
Turkkinsa tuhottimeksi,
Housut hormiksi rakenti,
Eukat hormin suulliseksi,
Polwensa alasimeksi,

100. Basaraksi lynnäspäänsä,
Pikkusormensa pihiksi;
Takoa taputtelewi,
Lyöä lynnähyttelewi,
Watsassa waramakewän,

105. Mahtipontisen powessa.

Sillon wirsikas Wipunen

Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Mi sie lienet miehiäsi,

Ja kuka urohiäsi;

110. Jo olen syönyt sa'an miestä,
Tuhonnut tuhan urosta,
En ole vielä mointa syönyt;
Syet suuhuni tulewat,
Kekälehet kielelleni,

115. Rauan kuonat kulkkuhuni.

Mist' olet Hiisi hingannunna,

Kusta juutas julkenunna,

Perkele perehtynynnä?

Kun olet tullut tunnotonna,

120. Sawotonna taputellut,

Puremahan, jäntämähän,

Syömähän, kaluamahan.

Dletko tauti luojan luoma,

Surma säättämä jumalan?

125. Bai olet pantu palkan eestä,

Rakettu rahan nenästä?

Jos olet tauti luojan luoma,

Surma säättämä jumalan,

Niin mä luomme luojahani,

130. Heitämme jumalahani,

Ei herra hyweä heitä,

Luoja kaunistaa kaota.

Jos olet pantu palkan eestä,

Rakettu rahan nenästä,

135. Niin mä pannen palkatonta,

Rahatonta juoksemahan,

Kuulatonta kulkemahan.

Tietähän sinun sukusi,

Maan kawala kaswantosi;

140. Dletko kalma kalmistoista,

Perkele pyhästä maasta,

Mullista muhajawista,

Maista liikuteltawista?

Bai olet wieno weestä nošut,

145. Ween waahesta walunut;

Bai olet tuulen tuuwittama,

Meren tyrskyn työnnättämä?

Mist' olet pulma puuttununna,

Taifia tapahtununna?

150. Kiwištäkö, kannoistaö,

- Baike wanhoista fioista,
 Baike watturaunioista,
 Tietomiesten tienohilta,
 Lakkipäien lainehilta,
 155. Noitien noronenistä,
 Mäkipäistä möyrymiesten,
 Lummetkoirain foista,
 Karhun filjun kartanoista,
 Kewon raäyntäfialta,
 160. Jäniksen jäwintämailta?
 Lähe nyt kumma kulkemahan,
 Maan paha pakenemahan,
 Ennen kun sanon emolle,
 Birkan wierin wanhemmalle.
 165. Kun minä etsin emosi,
 Haen waltawanhempasi,
 Vielä turwut tuskihisi,
 Haluusi halkielet;
 Halkiat paha laheksi,
 170. Konna kolmeksi muruksi.
 Ei ennen minun isoni,
 Eikä waltawanhempani,
 Nouatellut noian mieltä,
 Lahjotellut Lappalaista;
 175. Sai se liiat liikkumahan,
 Sai pahat pakenemahan.
 Jos ei minusa miestä liene,
 Ukon pojaassa urosta,
 Dmpa tuossa weikossani,
 180. Toka pilwiä pitäwi,

Hattaroita hallitsewi.
 Tuolta ma anon apua,
 Tuolta huan hoivautan,
 Ylähältä taiwosesta,

185. Mähältä maaemästä;

Huutelen hätäsen huon,
 Panen äänen pakkoisen,
 Läpi maan, läpi manuen,
 Läpi kuuen kirjokannen,

190. Läpi taiwahan yheksän.

Ukko taiwahan napanen,
 Remupilwen reunahinen!
 Tuo tänne tulinen miekka,
 Sakehinen säilä kanna,

195. Tolla ma pahan pitelen,

Ilkiän iki asetan.

Nouse weestä ween emäntä,
 Sinilakki lainehista,
 Hienohelma hettehestä,

200. Puhasmuotonen murašta,

Arwakseni, ainokseni,
 Tuikseni, turwakseni,
 Tässä työssä työlähässä,
 Tässä tuskassa kowassa.

205. Nouse metsä miehinesi,

Korpi kaikki kansoinesi,
 Perkele perehinesi,
 Umpilampi lapsinesi;
 Sata miestä miekallista,

210. Tuhat rauaista urosta,

Wäeksi wâhân urohon,
Miehen pienen miehueksi.

Kun ei tuosta tyllä liene,
Mistä mä anon apua?

215. Onko wanhoa wäkeä,
Jân kaiken istunutta;
Nouse maasta mannun eukko,
Pellosta periisântä,
Kaikki maasta miekkamiehet,

220. Hiekasta hewoisurohot,
Tämän pulmun purkajaksi,
Tämän jaksen jaksajaksi.

Kawe eukko luonnon tytti,
Kawe kultanen korea!

225. Joka ennen päästöt päästit,
Joka ennen jaksot jaksoit,
Kây nyt päästö päästämähän,
Tämä jakso jaksamahan.

Kun ei vielä tuosta liene,

230. Saakohon joku jumala,
Tuhatkunta perkeleitä,
Kaikki päästöt päästämähän,
Kaikki jaksot jaksamahan,
Kaikki pulmut purkamahan.

235. Lähe nyt kokuista konna,
Maan kamala maksoistani,
Ei siellä sinun sioa
Siankana tarpehella;
Muunne muutaos majasi,

240. Etemmä elosiäsi.

- Minne nyt sinun manoan,
 Runne käsken ja kehota?
 Run sa lienet nosto toisen,
 Toisen nosto, toisen nuoli,
245. Toki koitellos kotiisi,
 Tekiäsi tienohille,
 Paniaasi parmohille.
 Viiku kun lipiä koiri,
 Tuika kun tulikipuna;
250. Pennä kulkona kujan,
 Kanan lasa kartanolle;
 Corra soimelta hewonen,
 Nawetasta sarwinauta,
 Päähyt koukkuhun kowerra,
255. Sarwet sontahan sowita,
 Häntä laske lattialle.
 Sitte tullessa tupahan
 Mene kynsin kynnyksessä,
 Polwin porstuan owissa,
260. Saahen syrjin syöttömistä,
 Bieritse wiattomista,
 Käyös päälle käskiäsi,
 Nouse päälle nostajasi,
 Ota kiinni kinterestä,
265. Takimmaisista jaloista,
 Kaijimmista kantapäistä,
 Wasemmista warpahista;
 Tunge perkelet tulehen,
 Isännät perisopesta,
270. Emännät owisopesta,

- Lapsset kaskilattialta;
 Guin tulehen, päin tulehen,
 Sakarainvoin tantereheh;
 Silmät käännä kelleheh,
 275. Niskat ruttoin rutase,
 Wello werta hartioissa,
 Sotke suolia sisässa,
 Keitä keuhkoja mahassa.
 Pane pää pärisemähän,
 280. Pane luut lotisemahan,
 Henki huokumattomaksi.
 Waan en pannekan pahoilte,
 Warsin töille törkehille;
 Duonne ma sinun manoon
 285. Isäntäsi iltaselle,
 Emäntäsi einehelle,
 Muorisi muna paloille,
 Muun perehen murkkinalle;
 Siellä itkewi isosi,
 290. Walittawi wanhempasi,
 Weljesi wesin waluwi,
 Muorisi murehtelewi.
 Ota Hieltä kypärä,
 Pakki laajan perkelehen,
 295. Oli meret mennäksesi,
 Lammit luifutellaksesi;
 Saaos Hien hiihtoneuot,
 Lemmon leppäset siwakat,
 Pahan miehen paksu sauva,
 300. Toilla hiihat hien maita,

Vemmon lehtoja samoat.

Baan jos kyntiä kysynet,

Anonet ajohewoista;

Ota Hiieistä hewonen,

305. Wuoresta walitse warša,

Hiies' on hynwä hewonen,

Punatukka tunturissa,

Hynwälle hypittäjälle,

Ajajalle ankaralle,

310. Jonka tukka tulta tuiški,

Nenä waršin walkiata;

Joll' on rautaset kapiot,

Teräksiset temmottimet;

Jonk' ei kynnnet kilpištele,

315. Eikä kalpistu kapiot,

Ilmankana ilianella,

Kalmankana kaljamalla.

Jos ei vielä siitä liene,

Niin ota sukusi sukset,

320. Heimokuntasi hewoset,

Weljesi weno punanen,

Kulkiaksesi kotihin,

Wenehellä wettä myöten,

Hewosella tietä myöten,

325. Sukilla mäfiä myöten.

Olet kalma kalmistoista,

Perkele pyhästä maasta;

Niin tuonne sinun manoan,

Tuonne kāsken ja kehotan,

330. Multihin muhajawihin,

Maihin liikuteltawihin,
 Johon on kansa kaatununna,
 Wäki wahwa wääntynynnä.

Ulet wieno weestä no3sut,

335. Been waahesta walunut;

Niin tuonne sinun manoan,
 Tuonne käsken ja kehotan,
 Suurelle meren selälle,
 Ulapalle aukiaalle,

340. Pohjan pittäähän perähän;

Siellä tuulen tuuwitella,
 Been wienon wilkuteella,
 Been syntän sylkytellä.

Ulet tuulen tuuwittama,

345. Ilman tyrskyn tyräelmä,

Mennös tuulen tietä myöten,
 Ahawan ratoa myöten;
 Eiku kun lipiä koiria,
 Siiry kun sininen nuoli,

350. Tuika kun tulikipuna.

Ja tuonne ma sinun manoan

Hirwen hiihtokantakalle,
 Jäniksen jäpimämaille,
 Kewon rääkymäsiioille,

355. Kontion kiwikolohon,

Karhun louhikamarihin,
 Notkoille noroperille,
 Soille räykynettömille,
 Herehisiin hettehisiin,

360. Väilywihin lähtehisiin,

Jost' et kuulu kuuna pänä,
Selwiä finä ifänä.

Sa tuonne ma sinun manoon
Tuonne kuolletten kotihin,

365. Ikimennetten majahan,
Baipunetten waattehille.

Pohjan pitkähän perähän,
Lapin laajahan salohon,
Rutjan koskehen kowahan,

370. Palawahan pyörtehesen,
Tohon puut päin putoowat,
Perin wieriwät petäjät,
Hongat latwoin lankiawat;
Kokonansa kolkahongat,

375. Tywin syösten suuret hongat,
Latwoin laikkapääät petäjät.

Jos et tuostakan totelle,
Dtan hyiset kintahani,
Maan matoset wanttuhuni,

380. Vielä saan kolkalta koprat,
Weren juojalta wefarat,
Pinnulta lihan pitimet,
Hawukalta haarottimet,
Joilla konnan kopristelen,

385. Ilkiän iki asetan.

To nyt on liitto liikkuaasi,
Eaanut hetki heitteäsi,
Lähtöaika lähteäsi,
Tehnyä teloamasta,

390. Hengellistä hieromasta;

- Eähe nyt liika liikkumahan,
 Mies paha pakenemahan,
 Ennen päivän nousemista,
 Koi jumalan koittamista,
 395. Auringon ylenemistä;
 Ennen kun sanani saapi,
 Tahi mieli juohtunewi.
 Sulkojon jumalan tunti,
 Apu herran auelkojon!
 400. Sillon wuoret woina wuoti,
 Kalliot sian lihana,
 Lapohina umpilammit,
 Oláhaisset maat aleni,
 Alahaisset maat yleni,
 405. Linnat liikku, järkky järwet,
 Wuoret waskiset wapisi,
 Tornit linnan torjahteli,
 Tullessa jumalan tunnin,
 Arvon herran auetessa.
 410. Niin sinäin liika liiku,
 Niin sinäi paha pakene,
 Liiku liikuteltaessa,
 Järkky järkyteltäessä.”
 Sillon wanha Wainämöinen
 415. Itse tuon sanoiksi wirkki:
 ”Hywä täällä’ on ollaakseni,
 Armas aikaellaakseni;
 Maksat maistawi hywältä,
 Reukkot káypi teitoksiksi,
 420. Kaswat ruuaksi pátowi.

- Enkä lähe luonnenkana,
 Eriä sinä itänä,
 Kun en saa sanoja kuulla,
 Luo lempiluottehia,
 425. Kuulla kyllältä sanoja,
 Tuhansia tutkelmoita."

- Sillon wirsikäs Wipunen,
 Jonk' oli suussa suuri tieto,
 Mahti ponnekon pomeissa,
 430. Watsassa warat wäkewät,
 Aukasi sanasen arkun,
 Wirsilipponsa wiritti,
 Pauloaksensa hyviä,
 Parahia pannaaksensa.

435. Ei sanat sanoihin puutu,
 Wirret weisaten wähene,
 Ennen kalliit kiwiä,
 Wirrat wienoja wesiä,
 Umpilammit ahwenia,

440. Kallioja Aluen järwi.
 Paulo päiwät pääksyhtysten,
 Yhytysten yöt saneli
 Ennen saatuja sanoja,
 Spituita ongelmoita,

445. Wipunsa wirittämillä,
 Ahtamilla ansatiensä.

- Paulo synnyt syitä myöten,
 Luottehet lomia myöten;
 Pääty päiwä kuulemahan,
 450. Pääty kuu tähyämähän,

Otamainen oppimahan,
 Kallot seisottu selällä,
 Lainehet lahen perillä,
 Puuttu wirrat wieremästä,
 455. Rutjan koski kuohumasta,
 Wuotamasta Wuoksen koski,
 Joki Juortanan pysähty.

Waka wanha Wainämöinen
 Siitä sai sanoja kuulla,
 460. Luo lempi luottehia;
 Sai saoin sanoja kuulla,
 Euhansia tutkelmoita,
 Suusta Untero Wipusen,
 Mahtipontisen powesta,

465. Watsasta warawäkewän.
 Siitä wirsiläs Wipunen
 Sylkeä tomahtelewi
 Ulos wanhan Wainämöisen.
 Itse wanha Wainämöinen

470. Läksi suusta suuritieon,
 Mahtipontisen powesta,
 Watsasta warawäkewän,
 Euli sepponsa pajahan.

Sano seppo Ilmarinen:
 475. "Joko sait sanoja kuulla,
 Luo lempi luottehia,
 Miten laita lasketahan,
 Perilaita liitetähän,
 Koffapuut kohennetahan?"

480. Sano wanha Wainämöinen:

"So ma sain sanoja kuulla,
 Luoja lempi luottehia;
 Sain saoin sanoja kuulla,
 Tuhansia tutkelmoita."

485. Niin meni wenosen luoksi,
 Sai wenonen walmihiksi,
 Laatineksi puinen pursi;
 Heitti wenonsa teloilte,
 Uuen laiwan lastuillensa.
-

Vhestoista Runo.

Wainämöinen lähtee neittä Pohjolaſta. Paſſee merta, tulee niemen kohalle, joſſa Ilmarifen fiſar, Annikka neito, oli waattehia peſemäſſä. Tämä eſinnä arwelee, ku lienee, jo lähemmä tulleen tuntee Wainämöiſekſi. Tuoſta kyselämään, minne oli matkoawa. Souwitlee Wainämöinen jo minneſſi menewänsä. Kun neiti ei uſko joutawia ja uhkaa weneen kaataa, niin wiimmen Wainämöinen ſanoo toenki, Pohjan neittä koſiin lähteneenſä. Siitä ferkiämiseen neiti kotiin, weljellenſä tarinoitſee, miten Pohjan neiti oli waaraſſa muille ſaaha. Täſtäkö ſepolle kiiret. Peſekſen, ſuikeſen, ſuorikſen, orit waljaikſin, lähtee Pohjolaan. Niin tullaan, Wainämöinen halki ſelän purjeheſſä, Ilmarinen rantoa myöten hewoſella. Jo koiria Pohjolaſſa haukkumaan. Käyään katſomaan, tutaan koſioikſi wieſſä. Pohjolan emäntä tytärtänsä neuoo Wainämöiſelle menemään, waan tytär iſe oli Ilmarifen mieleſtänſä paremmaſſi katſonut.

Waka wanha Wainämöinen
 Pääſi neittä koſjomahan,
 Päättää kälſä katſomahan,
 Pimiäſtä Pohjolaſta,
 5. Mieſten ſyöjäſtä kyläſtä,

Urohon upottajasta.

Eyönti wenosen wesille,
Uuen laiwan lainehille,
Kuorifiksoilta teloilta,

10. Mäntysiltä järkälbiltä;

Nosti päälle purjehpuuta,

Kuni mäntyjä mäellä;

Nosti puuhun purjehia,

Kuni kummun kuusikoita.

15. Itse laiwanan lasoksen,

Alasehen asteoksen,

Eäksi merta laskemahan,

Sinistä sirottamahan,

Wenehellä walmihilla,

20. Punasella purrellansa.

Puhu tuuli purjehesen,

Ahawa wenosehensa;

Purfi puinen purjehtiwi,

Satalauta lainehtiwi,

25. Nenätse utusen niemen,

Päitse saaren terhenisen.

Annikk' oli saaren impi,

Sisar seppo Ilmarisen,

Soutu sorkut sorkemassa,

30. Waattehet wiruttamassa,

Eaamun laiturin nenässä,

Päässä portahan punasen.

Katselewi, kääntelewi

Ompäri ihalat ilmat,

35. Luopi filmänsä selälle,

Käänji päätä päiwän alle,
 Keksi mustasen merellä,
 Sinerwöisen lainehilla.

Sanan wirkko, noin nimesi:

40. "Mi ollet merellä musta,

Ku sinerwä lainehilla;

Kun sa ollet hanhikarja,

Eliff' armas alliparwi,

Tahi muu lihawa lintu,

45. Niin sä lentohon lewetös,

Ylähäkji taiwahaalle.

Kun ollet kalanen karja,

Eliffä lohinen luoto,

Eli muu sinerwä siika,

50. Niin sä uimahan upotos,

Betaitös ween alatse.

Kun ollet kiwinen luoto,

Eliffä wesikiwonen,

Tahi muu wesihakonen,

55. Wesi päälesä weelös,

Kalto päälesä ajellos.

Kun ollet kotonen pursi,

Weion westämä wenonen,

Niin kihin kotia käännös,

60. Bastoin näitä wakkamoita,

Perin muille wakkamoille.

Kun ollet kylänen pursi,

Ulommakji uiksennellos,

Bastoin muita wakkamoita,

65. Perin näille wakkamoille.

Vienet pursi Wainämöisen,
Wene laulajan ikuisen,
Niin sä luokseni lähene,
Pakinoille painelete,

70. Sana wieä, toinen tuoä,
Kolmansi kowin puhua."

Oli pursi Wainämöisen,
Wene laulajan ikuisen,
Jo luoksi lähentelihen,

75. Pakinoille painatteli,
Sanan wieä, toisen tuoä,
Kolmannen kowin puhua.

Annik' oli saaren impi,
Sisar seppo Ilmarisen,

80. Lausutteli matkamiestä,
Kysytteli tienkäwiä:

"Kunne läksit Wainämöinen,
Ilkesit suwannon sulho,
Maan walio waatetitse?"

85. Sano wanha Wainämöinen:

"Läksin lohta pyhtämähan,
Kuujoa kuettamahan,
Tuossa Tuonelan joessa,
Manalan alanteheessa."

90. Annikk' oli saaren impi,
Sanan wirkko, noin nimesi:

"Tuosta tunnen kielastajan,
Tajuan walehtelian;
Toisin ennen mun isoni,

95. Muinon waltawanhempani,

- Pääsi lohta pyytämähän,
 Taimenta tavottamahan,
 Werkoja wenehen täysi,
 Paskuksia laima kaikki,
 100. Teljot täynnä tarpomia,
 Alla kaaren atroamet,
 Kultakäpyjä kofalla;
 Kunne läksit Wainämöinen,
 Ulkosit uwantolainen?"
105. Sano wanha Wainämöinen:
 "Pääsin hanhien hakuhun,
 Kirjasiiptien kisahan,
 Kuolasuien korjelohon,
 Saksan salmilta sywiltä,
 110. Ulapoilta aukeilta."
 Aina Annikki sanowi,
 Tinarinta riitelemi:
 "Tuosta tunnen kielastajan,
 Tajuan walehtelian;
115. Toisin ennen mun isoni,
 Muinon waltawanhempani,
 Pääsi hanhien hakuhun,
 Kirjasiiptien kisahan,
 Kuolasuien korjelohon;
120. Weteheissä kaari kaunis,
 Joussi suuri jänteheissä,
 Haukku harmaja wenossa,
 Koira musta kablehissä,
 Rakki juoksi rannan teitä,
 125. Pentu kielellä kiwiä;

Kunne läksit Wainämöinen,
Suorihet surwantolainen?"

Sano wanha Wainämöinen:

"Eule tytti purteheni,

130. Neitonen wenoseheni,
Niin sanon toet totiset,
Walehettomat wakaiset."

Wina Annikki sanowi,

Tinarinta riitelemi:

135. "Euli tulko purtehesi,
Ukawa wenosehesi,
Käännän purtesi kumohon,
Wenosi wesiäjolle,
Jos en saa tosia kuulla,

140. Kunne läksit Wainämöinen;
Sano tarkkoja tosia,
Walehia wiimmesiä."

Sano wanha Wainämöinen:

"Eoki ma sanon toetki,

145. Jos wahan walehtelinki;
Läksin neittä kosjomahan,
Päättä kassa katsomahan,
Pimiästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta,

150. Miehen syöjästä kylästä,
Urohon upottajasta."

Annikk' oli saaren neiti,

Sisar seppo Ilmarisen,

Kun tunsi toet totiset,

155. Walehettomat wakaiset,

- Heitti sotkut sotkematta,
 Waattehet wiruttamatta,
 Käsin kääri waattehensa,
 Koprin helmansa kofosi,
 160. Meni juoksulla kotihin,
 Samolla pihalle saapi,
 Meni pirttihin pihalta,
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Weli seppo Ilmarinen,
 165. Pankoni emoni lapsi!
 Taos mulle sukkulainen,
 Taos formukset soriat,
 Kahet, kolmet formakoltut,
 Wiilet, kuuet wyöäiswitjat,
 170. Niin sanon toet totiset,
 Walehettomat wakaiset:
 "Kesan kengitât hewoista,
 Talwen rautoja rakennat,
 Kulkiaksesi kosihiin,
 175. Mennäksesi Pohjolahan;
 So nyt wiewât wiekkahammat,
 Etewämmät ennättâwât,
 Saoin markoin maksettusi,
 Tuhansin lunastettusi,
 180. Talwin kassin kaupittusi,
 Kestin kolmin kosjottusi;
 So menewi Wainämöinen
 Selässä meren sinisen,
 Kofan kultasen kuussa,
 185. Melan koukkupään nojassa,

Pimeähän Pohjolahan,
Summahan Sariolahan,”

Se on seppo Ilmarinen,
Takoja iän ikuinen,

190. Wasara walahti käästä,
Pihet formista pirahhti,
Sanan wirkko, noin nimesi:
”Annikki sisarueni!

Taon sulle sukkulaisen,

195. Taon formukset soriat,
Kahet, kolmet kormasfullat,
Wiit, kuuet wööliswiitlat;
Lämmittä saloa sauna,
Pian pirtti riuwuttele,

200. Laai pikkusen poroa,
Lipiäistä liuottele,
Milla peiponen peseksen,
Pulmonen puhasteleksen,
Syksyisistä syfistä,

205. Taonnoista talwisista.”

Annikk’ oli niemen neiti,
Sisar seppo Ilmarisen,
Lämmitti saloa saunan,
Pian pirtin riuwutteli,

210. Haapasilla halkosilla,
Pienillä pirastehilla,
Kanto wettä lähtehestä,
Herastehta hettehestä,
Taitto waстан warwikošta,

215. Lempiwahtasen lehošta,

Laati piimästä poroa,
 Ytelmästä saipuata,
 Saipuata säikkymäistä,
 Miehen pään walottajoa.

220. Itse seppo Ilmarinen,

Pian pistihen pajahan,
 Tako neien tarpehia,
 Wyölliskouffuja kohenti,
 Yhen kylön joutuesssa,

225. Yhen saunan saapuesssa.

Siitä kylpi kyläseksi,
 Waleleksi walkiaaksi,
 Syksyisistä syistä,
 Taonnoista talwisista.

230. Itse noin sanoiksi saatti:

"Annikki sisarueni!
 Tuoppa paita palttinainen
 Hiipälle hiettomälle,
 Sholle alastomalle;

235. Tuoppa kaatiot kaposet

Uitimille uittomille,
 Säärille sasuttomille;
 Tuoppa haljaka sininen
 Päälle paian palttinaisen;

240. Saappa sarkakauhtanainen

Päälle haljakan sinisen;
 Tuoppa usakka utunen
 Päälle sarkakauhtanaisen;
 Saappa saapka sahmittainen,

245. Puhki pilvien puhuja,

Päpi metsän lääsfoottaja,
Hiwufille hiettomille."

Siitä seppo Ilmarinen,
Takoja iän ikuinen,

250. Otiti kultia kypärin,
Hopehia huoman tänen,
Pisti warsan waljahisin,
Puikkohin tulipunasen.

Itse istuwi rekehen,

255. Kolehennaksen korjahansa,
Pani oron juoksemahan,
Viinaharjan liikkumahan,
Wirkku juoksi, matka joutu,
Reki wieri, ranta roiski.

260. Ujawi karittelewi
Merén hietaharjuloita,
Simosalmien siwutse,
Leppäharjuin hartioitse.

Topa haukku hallikoiria,

265. Pinnan luppa lusfutteli.

Sano Pohjolan isäntä:

"Käyös tyttö katsomahan,
Mitä halli haukkunewi,
Pinnan luppa lusfuttawi."

270. Tytti warti wastoawi:

"Empä ennätä isoni,
Kiwi on suuri jauhettawa,
Kiwi suuri, jauhot hienot,
Jauhaja wähawäfinen."

275. Sano Pohjolan isäntä:

"Känös akka katsomahan,
Mitä halli haukkunemi,
Einnan luppa luskutami."

Akka war i wästoami:

280. "Empä tarhon ennättäisi,
Leipä on paksu leimottawa,
Leipä paksu, jauhot pienet,
Leipoja wähawäfinen.

Sano Pohjolan isäntä:

285. "Ainap' on akoilla kiiret,
Aina tytöitä tyttärillä,
Nuotekellaki wennisä;
Mene poika katsomahan."

Poika tuon sanoiksi wirkki:

290. "Mene itse katsomahan,
Mie en joua kuitenkana;
Pino on suuri pilkottawa,
Pino suuri, halot pienot,
Pilkkoja wähawäfinen."

295. Aina haukku hallikoira,
Willahantä wieretteli,
Saaren warrio walitti,
Merän lyöden pientarehen,
Hännän maahan torjutellen,

300. Sano Pohjolan isäntä:
"Ei halli waletta hauku,
Einnan luppa luuhattele,
Ei se syyttä syvähättele,
Eikä honkihin horise."

305. Meni itse katsomahan

Pellolle perimmäiselle,
 Latimalle tanhuulle.

 Voi filmänsä luotehelle,
 Käänsi päästä päivän alle,

310. Jo näki toen totisen,
 Mitä haukku hallikoiria,
 Maan valio waikutteli,
 Mustahäntä häilytteli:
 Ujetahan firjokorjin

315. Maapuolin Simosaloa,
 Lasketahan laivoiin suurin
 Selän puolin Lemmen lahta.

 Itse Pohjolan isäntä
 Pian pirttihin menewi,
 320. Ule kattojen ajaksen,
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Jo tulewi wierahia
 Selällä meren sinisen."

 Pohjan tytti, Pohjan akka
 325. Pian pistihen pihalle,
 Uoen filmänsä selälle,
 Kääten päästä päivän alle.
 Sano Pohjolan emäntä:
 "Mi tulewi wierahia,

330. Se tulewi naimakansa;
 Kellen menet tyttäreni?

 Ku se forjalla ajawi,
 Kirjawaalla kiiättäwi,
 Maapuolin Simosaloa,

335. Se on seppo Ilmarinen,

- Takoja iän ikuinen;
 Tuopi kultia hypärin,
 Hopehia huoman täyen.
 Ku laskevi laiwoin suurin,
 340. Punalaiwoin purjehtiwi,
 Selän puolin Lemmen lahta,
 Se on wanha Wainämöinen,
 Tietäjä iän ikuinen;
 Tuopi laiwalla rahoja,
 345. Aluksella aartehia.
 Sille mennös tyttäreni,
 Ku tuo laiwalla rahoja,
 Aluksella aartehia;
 Banhassa wara parempi,
 350. Jos on nuori nopsahampi.”
 Niin neiti sanansa wirkki:
 ”Di on maammo kantajani,
 Di emo ylentämäni!
 Eipä meitä ennenkänä
 355. Ei ole myötynä rahoin,
 Nin’ on ilman annettuna
 Urohille pyhtäwille,
 Niehille anowaisille;
 Sille saanen maammoseni,
 360. Ku on sampuen takonut,
 Kirjokannen kalkutellut.”
 Sillon wanha Wainämöinen
 Oli eellä ennättäjä,
 Heti tungeksen tupahan,
 365. Alle kattojen ajaksen,

Itse tuon sanoiksi wirtti,
 Owen suussa, alla orren,
 Rattilan katajioilla,
 Lakin päästä laskevilla,

370. Rintahan kirmottimilla;

Sanowi sanalla tuolla,

Lausu tuolla lausehella:

"Disiko minulle neittä

Skuseksi puoliseksi,

375. Kainaloiseksi kankaaksi,

Siani lewittäjäksi,

Paniaaksi pääanalasen?"

Tuopa kaunis Pohjan tytti,

Maan kuulu, ween walio,

380. Itse ennätti sanoa:

"En kiitä meristä miestä,

Enkä wanhoa urosta,

Tuuli wie merillä mielen,

Uivot särkewi ahawa,

385. Waiwa wanhasta tulewi,

Skawa iälläifestä.

Ei ole sinulle neittä

Skuseksi puoliseksi,

Kainaloiseksi kankaaksi,

390. Siasi lewittäjäksi,

Paniaaksi pääanalasen."

Kahestoista Runo.

Ilmarinen tullut Pohjolan tupaan kysy neit-
tää puolisoonsa. Pannaan kuni ennen Lemmin-
kainen kolmelle ansiotyölle, kystä peltoa kyntämään,
metjän petoja suistamaan ja suurta miesten-työtä
hausia Tuonen joelta pyytämään. Ne tytöt hän
kaikki mieliksi raataa, tulee jälle ja kysy uuel-
leen tyttöä. So lupaava arwelee ja imehtelee Poh-
jolan emäntä, mistä tiesikänä Ilmarinen neien
Pohjolassa kasvawan. Vastaa Ilmarinen hyvät
olleen sanomat isosta, emosta ja itsestä tytöstäki,
siitä tienneen. Sanoo Pohjolan emäntä waikian
olewanki tyttöä salata. Wainämöinen Pohjolasta
jälle saanut vielä kotona warottaa kenenkänä Il-
marisen kera kilwoin neittä kosjomasta.

Siitä seppo Ilmarinen

Itse tungeksen tupahan,

Kaiwaksen katoksen alle,

Sanan wirkko, noin nimesi:

5. "Jos' on walmis walwattini,
Walmis walwateltawani?"

Sano Pohjolan emäntä:

'Dmpa walmis walwattifi,

Walmis walwateltawafi,

10. Kun sa kynnät kyisen pellon,

Käärmeheisen käännättelet.

Senpá Hiisi ennen kynsi,

Lempo warjinki wakoili,

Waarnahilla waskisilla,

15. Utralla tuliterällä,

Yhá poikani polonen

Kesken heitti kynnöksensä."

Sillon seppo Ilmarinen

Ei kárssi kásin ruweta,

20. Sowi formin suorrostella,

Ilman rautaruffasitta,

Kiwisittá kintohitta.

Otti rautaruffasensa,

Nouti kintahat kiwiset,

25. Talo rautaset talukset,

Teráksiset säärynstimet,

Kautapaitohin panihen,

Teráswoihen wyöttelihen.

Siitä kynnti kyisen pellon,

30. Wakoeli maan matosen;

Nosti kyitä kynnökselle;

Käärmehiä käännökselle,

Sano tuolta tultuansa:

"Go ma kynnin kyisen pellon,

35. Wakoelin maan matosen,

Käärmeheisen käännättelin;

Onko walmis walwattini,

Walmis walwateltawani?"

Sano Pohjolan emánta:

40. "Dmpa walmis walwattifi,

Walmis walwateltawasi,
 Kun suistat suet saloista,
 Páistát karhut kankahilta,
 Nina lehmáni lewitti,

45. Tappo tammoja polosen."

Sillon seppo Ilmarinen,
 Taloja iän ikuinen,
 Teki suitset teräksiset,
 Päitset rautaset raketit.

50. Niillä suistawi sutokset,
 Páisti karhut kankahilta,
 Pani suet suitset suuhun,
 Päitset päähän kontioille,
 Sano tuolta tultuansa:

55. "Jo ma kynnin kyisen pellon,
 Käärmeheisen käännättelin,
 Wakoelin maan matosen;
 Jo suistin suet saloista,
 Páistin karhut kankahilta;

60. Onko walmis walwattini,
 Walmis walwateltawani?"

Sano Pohjolan emäntä:
 "Jo on walmis walwattisi,
 Walmis walwateltawasi,

65. Kun saat suuren suomuhauin,
 Piikkuvan kalan lihawan,
 Tuolta Tuonelan joesta,
 Manalan alantehesta,
 Werkotonna, nuotatonna,

70. Ilman muutta pyhmyksettä;

So on syönyt saanki miestä,
Tuhonnut tuhan urosta."

Topa tuskiksi tulewi,
Päylemimäksi lankiawi;

75. Takowi koton tulisen,
Baakalinnun walkiaisen,
Koprat rauasta takowi,
Teräksestä temmottimet;
Siimillen siotteleksen,

80. Koton kynkkäluun nenille,
Lentää lefuttelemi,
Lenti Tuonelan joelle,
Yksi siipi wettä wiili,
Toinen taiwoja tasaili,

85. Nokka luotoja lotasi,
Koprat merta kuopraeli;
Lenti hauin pyhäntähän,
Hirmuhampahan hakuhun.

Tuli hauki hangotellen,

90. Ween koira wengotellen,
Eik' oo hauki pienen pieni,
Eikä hauki suuren suuri:
Kieli kahta kirweswartta,
Hampahat harawan warren,

95. Kita kolmen kosken werta,
Selkäranka seitsemisen.

Lenti kofko liitätellen,
Isketellen ilman lintu,
Eik' oo kofko pienen pieni,

100. Eikä kofko suuren suuri:

- Sen on suu satoa syltä,
 Kita kuusi koskellista,
 Kieli wiittä firweswartta,
 Kynnet wiittä wiikatetta,
 105. Siipi taiwoa tapasi,
 Toinen wettä wiepraeli.
 Viiteleksen, laateleksen,
 Katseleksien, käänteleksen;
 Keksi suuren suomuhauin,
 110. Viikkuan kalan lihawan,
 Iskemi kaloa tuota,
 Koverin selkähän kawahti.
 Eillon suuri suomuhauki,
 Viikkuja kala lihawa,
 115. Painawi kokon kynimen,
 Ule selwien wesien.
 Niin katto kohotteleksen,
 Ilmahan yllenteleksen,
 Noosti mustia muria,
 120. Päälle selwien wesien,
 Viiteleksen, laateleksen,
 Toki toisesti tokemi,
 Yhen iski kynsiänsä
 Hauin hirmun hartioihin,
 125. Ween koiran koukkuluuihin,
 Toisen iski kynsiänsä
 Rautaselle kalliolle,
 Wuorelle teräksiselle.
 Kilpistyn kivestä kynsi,
 130. Kalpistihen kallioista;

To hauki sukelteleksen,
 Ween wenkale weäksen,
 Kynsistä koken kynimen,
 Waakalinnun warpahista.

135. Siitä kofko rautakopra

Kohta kolmasti kofewi,
 Warsin iskeä tapasi,
 Iski kiinni kynsiänsä,
 Saipa hauin kynsihinsä,

140. Ween koiran koprihinsa,

Nohti suuren suomuhauin,
 Ween wenkalen wetäwi,
 Alta aaltojen sywien,
 Päälle selwien wesiin.

145. Nohti siitaki ylemmä,

Korkiammalle kohotti,
 Oksalle omenatammen,
 Latwalle lakan petäjän.

Wiepi wieläki ylemmä,

150. Korkiammalle kohotti,

Pitkän pilwen rannan päälle,
 Pitkän kaaren kannikalle;
 Pilwet liikku, taiwot nauku,
 Ilman kannet kallisteli,

155. Katkesi ukolta kaari,

Kuulta sarwipää sakara.

Sillä seppo Ilmarinen

Sai on suuren suomuhauin,
 Piikkuan kalan lihawan,

160. Tuosta Tuonelan joesta,

Manalan alentehešta.

Ei wesi weellen tullut

Kalahauin suomuloista,

Ilma ilmallen hajasnut,

165. Koffkolinnun høyheniltä.

Siitä seppo Ilmarinen

Otti weitsen huotrastansa,

Päättä poikki pahkomahan,

Watsa halki wiiltämähän;

170. Itse maisteli makua,

Itse riipo rintapäitä.

Pään on warsin poikki pähö,

Wiepi Pohjolan tupahan

Anopille antehiksi,

175. Itse tuon sanoiksi wirkki:

"Tuoss' olis ikuinen tuoli

Hywän Pohjolan tupahan."

Siitä seppo Ilmarinen

Sanan wirkko, noin nimesi:

180. "So nyt kynnin kyiset pellot,

Käärmeihiset käännättelin;

So suistin suet saloista,

Päistin karhut kankahilta;

Sainki suuret suomuhauit,

185. Piikkuwat kalat lihawat,

Tuosta Tuonelan joesta,

Manalan alantehešta;

Tofo on walmis walwattini,

Walmis walwateltawani?"

190. Sano Pohjolan emäntä:

"Pahoinpa sinäi laait,
 Kun sä päättä poikki pahkoit,
 Watsan warsin halki laskit,
 Vielä riiwoit rintapäättä,
 195. Kanssa maistelit makua."

Sillon seppo Ilmarinen
 Itse tuon sanoiksi wirkki:
 "Ei saalis wiatta saaha
 Paikoilta paremmiltana,
 200. Saati Tuonelan joesta,
 Manalan alantehestä;
 Jos' on walmis walwattini,
 Walmis walwateltawani?"

Sano Pohjolan emäntä:
 205. "Jo nyt on walmis walwattisi,
 Walmis walwateltawasi,
 Jo nyt on neito kosjottuna,
 Päähyt kassa kaupittuna,
 Ilmariselle sepolle,

210. Kainaloiseksi kanaksi,
 Ituseksi puolisoiksi."

Unto oman tyttärensä,
 Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Mistä tiesit teltamoinen,

215. Kuulit kultani omena,
 Tämän neien syntywäksi,
 Impyen ylenewäksi,
 Kun on nuori neithemme,
 Wasta kaswawa kanamme?"

220. Paulo lapsi lattialta,

- Poika pieni pankon päästä:
 "Siitä tiesi teltamoinen,
 Kuuli kultasi omena,
 Isopa hyvältä kuulu,
 225. Kuulu kullalta mereltä.
 Suoksi purret puittomia,
 Wenot wäljiä wesiä,
 Tuoen täytensä eloa,
 Mukuksensa aarteita.
230. Ja siitä tiesi teltamoinen
 Kuuli kultasi omena;
 Emopa hyvältä kuulu,
 Kuulu kullasta koiasta;
 Nosti leiwät leppehesti,
 235. Syötti wierahat wälehen.
 Käwi kajat kuurullahan,
 Pääwät lankamaisillahan;
 Wiwon ammo aikasuopa,
 Wiwon aika huomeneissa,
 240. Mäkähti kewätkaritsa,
 Kewätuuhi uhatteli,
 Heinän hienon heittäjätä,
 Palasen parantajata.
 Ja siitä tiesi teltamoinen,
 245. Kuuli kultasi omena:
 Wiwon aika huomeneissa
 Noki nousi nuorasesta,
 Sawu paksusta pakeni,
 Kuulun neitosen koiasta.
250. Sukkulainen suikahteli

Kärppänä kiwen raossa,
 Piukahteli pirran piikit
 Tikkana puun kupeessa,
 Käärilauta käännähteli

255. Drawana oksapuussa."

Siitä Pohjolan emäntä
 Itse tuon sanoiksi wirkki:
 "Kaiken syksyn sanoin ki,
 Kesäutin tämän kevään:

260. Salwoome piilopirtti,
 Piilopirtti pikkurainen,
 Meien kangaista kutoa,
 Saoin sarhoa kutoa.

Laatiome pieni pirtti,

265. Pienet piiloikkunaiset,
 Missä neittä piiletellä,
 Päättä kassa kasvatella;
 Pah' on neitonen salata,
 Himus pitkä piiletellä,

270. Hyvä on hepo salata,
 Suorajouhi suojaella.

Waka wanha Wainämöinen
 Alla päin pahoilla mielin,
 Kotihinsa kulkieksa,

275. Itse tuon sanoiksi wirkki:
 "Elkääte etinen kansa,
 Elkääte lapsen lapsi,
 Lähkö uimahan uhallä,
 Weikasta wesiin päälle,

280. Kilwon neittä kosjomahan
 Sepon Ilmarin keraalla."

Kolmastoista Runo.

Balmistetaan häitä Pohjolassa. Tapetaan
 esiksi iso suunnaton härkä ja alotetaan olutta pan-
 na. Saahaan olut pannuksi, ei käywäksi. Urwelee
 oluen pania, mistä käytettä, usiammalla ki tawalla
 kokee, ei taho luonnistua. Niin wiimmen mehi-
 läiseltä saapi yheksän meren takoa tuotua mettä,
 jolla olut käytetään. Nousee olut, kohoaa ylen
 voimalliseksi, uhkaa wanteet astiastaan katkaista,
 jos laulajoa, ei heti tuotane. Etstätään häätätilas-
 sa laulajojia, ei saaha kunnollista. Aina uhkaa
 olut. Niin wiimmen pannaan kutsut liikkeelle wa-
 rottamalla kaikki kutsua wanha Wainämöinen ki
 Pohjolan pitohin, Lemminkäinen waan yksin kut-
 sumatta heittää. Lähtee orja matkalle ja kutsuu
 kasky myöten rahwaan.

Siitä häitä hankittihin,
 Balmisteltihin pitoja,
 Häitä Pohjolan tuvilla,
 Pitoja Pimentolassa.

5. Mitä tuohon tuotanehe,
 Ja kuta we'ettänehe,
 Noihin Pohjolan pitohin,
 Sariolan juominkihin,
 Hyvän rahwan ruuiksi,
10. Joukon suuren syötäväksi?

Duotu on muhia muli,
Sonni saatuna lihawa.

Kaswo härkä Karjalassa,
Sonni Suomesa fikesi,

15. Eikä härkä suuren suuri,
Eikä härkä pienen pieni;

Hamehessa häntä häily,
Pää teikku Kemijoella,
Tall' on yksi Nunuksessa,

20. Toinen Turjan tunturilla,
Kolmansi kossella Wuoksen,
Meljas on Lapin lähellä.

Päiwän lenti pääskylintu
Härän sarwien wäliä,

25. Kuun juoksi kesaorawa
Häpeheltä hännän päähän,
Eikä vielä päähän päässyt,
Ensinkänä ennättänyt,
Keskelläpä yön pitäwi,

30. Härän hännällä lepäsi.

Etfitähän iskiätä,
Katsotahan kaatajata,
Wienosta Wenäjän maasta,
Kaunihiesta Karjalasta,

35. Suomen suurilta tiloilta,
Ruotsin maasta rohkiasta,
Tämän riikin riitamaasta,
Tämän wallan wainojasta.

Pääsi ukko iskemähän,

40. Palwonon pitelemähän,

- Birokannas wiilemähän;
 Härkä päänsä häilähytti,
 Mustat filmänsä mulisti,
 Ukko kuusehen kawahti,
 45. Palwonen pajun nenähän,
 Birokannas kannon päähän.
 Ukko kuusesta toruwi,
 Palwonen pajun nenästä
 Birokannas kannon päästä:
 50. "Kun ma tullen toisen kerran,
 Toki saanen saalihiksi
 Sata saawia lihoa,
 Werta seitsemän wenettä,
 Kuuta kuusi tynnyriä."
 55. Eipä toiste tullukkana,
 Eikä sen erän perästä.
 Etjitähän iskiätä,
 Katsotahan kaatajata;
 Etjitähän Tuonelaista,
 60. Manalasta maanki alta,
 Etjitähän, eipä löytty,
 Haettihin, ei hawattu.
 Mies pieni merestä nousi,
 Uros aallosta yleni,
 65. Eikä uros pienen pieni,
 Eikä uros suuren suuri;
 Pystyn peukalon pituinen,
 Kolmen sormen korkeuinen:
 Alla maljan maata mahtu,
 70. Seulan alla seisomahan.

- Part' on polvilla eessä,
 Hiivus kannoilla takana,
 Päässä paasinen hypäri,
 Saloisissa kiviiset kengät,
 75. Weitsi kultanen käässä,
 Hoviainen huotra wyöllä.
 So tapasi tappajansa,
 Sonni suuri sortajansa.
 Heti kun näki eränsä,
 80. Ruhto niskahan rutosti,
 Sorti sonnin polwillehen,
 Kylin maahan khytkähytti.
 Saiho paljon saalihiksi?
 Wähän saapi saalihiksi:
 85. Sata saawia lihoa,
 Sata sylvä makkaroa,
 Werta seitsemän wenettä,
 Kuuta kuusi tynnyriä,
 Hyvän Pohjolan pitohin,
 90. Sariolan juominkihin.
 Siitä Pohjolan emäntä
 Itse tuon sanoiksi wirkki:
 "Mistäpä olutta saamma,
 Tahi taaria panemma,
 95. Näille häille hankkimille,
 Pioille piettäville?
 En tiedä tekoa taarin,
 Enkä syntyä olosen."
 Huuhwi humala puusta,
 100. Wesi wirraista wihelsi,

Otra pellon pientaresta :

"Konsa me koolle saamma,

Konsa koolle ja kohlle!"

Dsmotar oluen seppä,

105. Rapo kaljojen tefiä,

Arwelee, ajattelewi:

"Mitä tuostaki tulisi,

Jos panen pa'an tulelle,

Vaiton keiton kiehumahan."

110. Otiti otrasen jywiä,

Kuusi otrasen jyweä,

Seitssemän humalan päätä,

Wettä kauhoa kahetsan;

Niin pani pa'an tulelle,

115. Vaitto keiton kiehumahan.

Kuu kiwiä kuumettihin,

Kesä wetttä keitettihin,

Salon puita poltettihin,

Salon puita, saari maita.

120. Kansa kaikki katsahdawi,

Katsahdawi, kaimahdawi:

"Mistäpä sawunen saapi,

Auer ilmahan ajaksen."

Suoltapa sawunen saapi,

125. Auer ilmahan ajaksen;

Sawu saarella palawi,

Tuli niemen tutkamessa,

Pienikö soan tuleksi,

Suuri paimosen paloksi.

130. Dsmotar oluen seppä,

Kapo kaljojen tekiä,
 Kesän keittäwi olutta,
 Talwen taaria rakenti;
 Pani oتراista olutta

135. Puisen uuen uurtehesen.

Sai oluen panneheksi,
 Ei saanut hapanneheksi.
 Urwelee, ajattalewi,
 Sanan wirkko, noin nimesi:

140. "Mitä tuohon tuotanehe,

Ta kuta kutsuttanehe,
 Oluelle happameksi,
 Kaljalle kohottimeksi."

Hyw' on tyttö Pohjan neiti,

145. Se on soma formiltansa,

Aina liukas liikunnolta,
 Aina fengältä kexiä.
 Eiikku sillon liitoksella,
 Laaho kaskilattialla,

150. Yhtä toista toimitteli

Kahen kattilan kesellä.
 Näki puikon lattialla,
 Otta puikon lattialta,

Katsalewi, kääntelewi:

155. "Mitä tuostaki tulisi

Kawon kaunihin kasisä,
 Hywän immen hyppysissä?"
 To kanto kawon katchen,
 Hywän immen hyppysihin.

160. Kapo kaksin kämmininsä,

Sykersi molempinensa,
Molempihin reisihinsä;
Synty malkia orawa.

Niin se neuo poikoansa,

165. Drawaistansa opasti:

"Drawani lintuseni,
Drpolapseni omani!
Juokse tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehotan,

170. Mielusahan metsolahan,

Tarkkahan Tapiolahan;
Nouse puuhun pienosehen,
Taiten tarhalatwasehen,
Tottei kolkko koprasisi,

175. Eikä iskiä ilman lintu.

Käpy pure käyessäsi,
Kanna kaks kynnessäsi,
Ne kanna kawnon katehen,
Tuo olalle Dsmottaren."

180. Dsasi orawa juosta,

Matkaella maan ihana.
Pian juoksi matkan pitkän,
Wälehen wälit lyhyet,
Maen poikki, toisen pitkin,

185. Kolmannen wahan witahan,

Mielusahan metsolahan,
Tarkkahan Tapiolahan.
Sieu' on kolme korpikuusta,

Neljä pienoista petäätä,

190. Nouse puuhun pienosehen,

Taiten tarhalatwasehen,
Eikä kolkko kopraissunna,
Istennynnä ilman lintu.

Kattasi kappya kaksii,

195. Maita lehwän leikkaeli,
Kawyt kätki kynsihinsä,
Kääräsi kápalehensä,
Niin kanto kawon kátehen,
Hywän immen hyppysihin.

200. Dsmotar oluehensa,
Kapo pisti kaljahansa,
Ei ota olut hapata,
Eikä nouse nuori juoma.

Urwelee, ajattelewi,

205. Mitä tuohon tuotanehe
Dluelle happameksi,
Kaljalle kohottimeksi.

Hyw' on tyttö Pohjan neiti,

Aina kengältä kapiä;

210. Piikku sillan liitoksella,
Laaho keskilattialla,
Yhtä toista toimitteli
Kahen kattilan kesselä,
Mäki lastun lattialla,

215. Dtti lastun lattialta.

Katselewi, kääntelewi:

"Mitä tuostakin tulisi

Kawon kaunihin käsissä,

Hywän immen hyppysissä?"

220. So kanto kawon kátehen,

Syvään immen hyppysiin,
 Rapo kassin kämmentinsä,
 Hykersi molempinensa,
 Molempiin reisihiinsa;

225. Synty näätä kultarinta.

Niin se neuo nääteänsä,
 Orpolastansa opasti:
 "Näätäseni lintusen,
 Orpolapseni omani!

230. Mene tuonne, kunne kassin,
 Kunne kassin ja kehota,
 Kontion kiviäkolle,
 Metsän karhun kartanolle.
 Siellä karhut tappelewat,

235. Kontiot kowin elävät;
 Koprin kuonoa kofoa,
 Kassin waahtea waluta,
 Se kanna karon katehen,
 Luo olalle Osmottaren."

240. Topa taisi näätä juosta,
 Kultalintu liihätellä,
 Pian juoksi matkan pitkän,
 Wälehen wälit lyhyet,
 Toen poikki, toisen pitkän,

245. Kolmannen wahan witaan,
 Kontion kiviäkolle,
 Karhun louhikartanolle.
 Siellä karhut tappelewat,
 Kontiot kowin elävät,

250. Rautasella kalliolla,

Wuorella teräksisellä.

Tuoksi kuona karhun suusta,

Waahti fontion tiasta,

Koprin kuonoa kofosi,

255. Kâsin waahtea walutti,

Sen kanto kâwon kâtehen,

Sywân immen hyppysihin.

Ösmotar oluehensa,

Kapo kaato kaljahansa;

260. Ei ota olut hapata,

Eikä nouse nuori juoma.

Urwelee, ajattelewi,

Mitä tuohon tuotanehe

Oluelle happameksi,

265. Kaljalle kohottimeksi.

Syw' on tyttö Pohjan neiti,

Uina kengältä kopia,

Liikku sillan liitosella,

Laaho keskilattialla,

270. Yhtä toista toimitteli,

Kahen kâttilan kesellä,

Näki lehen lattialla,

Otti lehen lattialta.

Katselewi, kâantelewi:

275. "Mitä tuostakin tulisi

Kâwon kâunihin kâsisä,

Sywân immen hyppysissä?"

So kanto kâwon kâtehen,

Sywân immen hyppysihin.

280. Kapo kâsin kâmmeninsä,

Syfersi molempinensä,
Molempihin reisihinsä;
Synnyttäwi mehiläisen.

Niin se neuo lintuansa,

285. Mehiläistänsä opasti:

"Mehiläinen lintuseni,

Drpolapseni omani!

Lennä tuonne, kunne käsken,

Kunne käsken ja kehotan,

290. Nlitse meren yheksän,

Meri puolen kymmenettä.

Tuo simoa siivissäsi,

Kanna mettä kaapusasi,

Helewästä heinän päästä,

295. Kukan kultasien nenästä;

Ne kanna kamon katehen,

Tuo olalle Dsmottaren."

Mehiläinen meidän lintu

Sopa lenti, jotta joutu,

300. Pian lenti matkan pitkän,

Wälehen wälit lyhyet,

Merén poikki, toisen pitkän,

Kolmannen wähdän witähan,

Nlitse meren yheksän,

305. Meri puolen kymmenettä,

Tuurin uutehen tupahan,

Palwosen laettomahan.

SieU' on neiti nukkununna,

Wyöwascki walahtununna,

310. Rupehill' on kultaheinä,

- Wyölähän hopia heinä,
 Siwulla simanen heinä,
 Meäiheinä helmassansa.
 Rasti siipensä simahan,
 315. Toisen siipensä metehen,
 Helewähän heinän päähän,
 Rukan kultasen nenähän.
 Toi simoa siiwessänsä,
 Ranto mettä kaapusansa,
 320. Sen kanto karon kätchen,
 Hywän immen hyppysihin.
 Osmotar oluehensa,
 Rapo pisti kaljahansa,
 Jo otti olut hapata,
 325. Jopa nousi nuori juoma,
 Puisen uuen uurteheessa,
 Kormon koiwusen sisässä.
 Kuohu kormien tasalle,
 Urin päälle aprähien,
 330. Tahto maahan tyräällä,
 Lattialle lainehella.
 Pantihin olut punanen,
 Kalja kaunis kätettihin,
 Massakkahan tammisehen,
 335. Tynnyrihin pienosehen,
 Tapin waskisen warahan,
 Kiwisehen kellarihin.
 Olut tykki tynnyriässä,
 Kalja keikku kellariassa:
 340. "Kun nyt juojani tulisi,

Pakkiani laitteleisi,
 Kunnollinen kuffujani,
 Laaulinen laulajani!"
 Etjittihin laulajoa,

345. Laaulista laulajoa,
 Kunnollista kuffujoa,
 Kaunistä farehtioa.

Eohi on tuotu laulajaksi,
 Hauki kunnan kuffujaksi;

350. Ei loheessa laulajoa,
 Kuonasuussa kuffujoa,
 Eohen on leuat lonkallahan,
 Hauin hampahat hajalla.

Etjitähän laulajoa,

355. Laaulista laulajoa,
 Kunnollista kuffujoa,
 Kaunistä farehtioa.

Eapš' on tuotu laulajaksi,
 Poika kunnan kuffujaksi;

360. Ei lapsessa laulajoa,
 Kuolasuussa kuffujoa,
 Ääni on lapsen langennunna,
 Puhet suuhun puuttununna.

Niin sano olut punanen,

365. Moitueli nuori juoma,
 Maasakasä tammisessä,
 Eapin waskisen takana:

"Kun ei tuo laulajoa,
 Laaulista laulajoa,

370. Kunnollista kuffujoa,

Kaunista karehtioa,
Potkin poikki wanteheni,
Ulos pohjani porotan."

Sillon Pohjolan emäntä

375. Pani kutsut kulkemahan,
Itse tuon sanoiksi wirkki:
"Ohoh piika pikkurainen,
Drjani alinomanen!

Kutsu rahwasta kotohon,

380. Miesten joukko juominkihin;
Kutsu köyhät, kutsu kurjat,
Kutsu rujot, kutsu rammatt,
Rujot' rein reutuellos,
Rammatt ratsahin ajellos,

385. Sofiat wenehin soua.

Kutsu wanha Wainämöinen
Paiilisekfi laulajaksi,
Elä kutsu Kaukomieltä,
Elä lieto Lemminkäistä,

390. Se on lieto Lemminkäinen
Uhti ainaki torasa."

Drja tuon sanoiksi wirkki,
Kysytteli, lausutteli:
"Mistä tunnen Kaukomielen,

395. Kuusta lieto Lemminkäisen?
En tieä Uhin kotia,
Kaukomielen kartanoa."

Sano Pohjolan emäntä:
"Hywin tunnet Kaukomielen;

400. Uhti saarella asuwi,

Weitikkä wesiin luona,
 Laajimman lahen kohalla
 Kaukoniemen kainalossa.

Kaukomielen silmä karsas,

405. Leuka pitkä Lemminkäisen,
 Uhin suu wähiton wäärä,
 Nenä weitikän nykerä."

Tuopa piika pikkurainen,
 Raataja rahan alanen,

410. Kutsu rahwan kokoon,
 Miesten joukon juominkihin;
 Kutsu furjat, kutsu könhät,
 Kutsu ruijot, kutsu rammatt,
 Ruijot rein-reutueli,

415. Rammatt ratsahin ajeli,
 Sokiatt wenehin souti.

Kutsu wanhan Wainämöisen,
 Paulajan iänikuisen;
 Se on kaunis Kaukomieli,

420. Senp' on heitti kutsunutta.

Heljästoista Runo.

Kokoutuu rahvas Pohjolan häihin, wäsyn rah-
waan keskellä. Wäsyn hemosesta huoli piettyä,
käytetään itseki tuwassa, joka kauniisti siivottu-
na näyttää ouolta, ettei esinnä helposti tutakkana.
Tupaan tullutta katselee wasta tarkemmin krontti-
län wakkialla wäsynä anoppi ja kiittää kauniin
muotoseksi. Tuopaan olutta, joka nyt Wainämöi-
sessä tapaa laillisen laulajansa. Waatii Ilmaris-
ta Wainämöinen keralliseksi. Ilmarinen ei sano
kylässä kehtoawansa, kehottaen Wainämöistä waan
yksiin laulamaan. Niin laulelee Wainämöinen ja
toiwottaa wastaista onnea toisteki Pohjolassa yh-
tä ilosesti elettäväksi. Oluen juotua ja laulettua
syöttää kaiken rahwaan Pohjolan emäntä yltäkyl-
länsillä ruuilla.

Itse Pohjolan emäntä

Oli ulkona olia,

Weräjillä wiepoaja.

Kuulewi kumun kujalta,

5. Rannalta reen ratsinan.

Eoi silmänsä luotehelle,

Käänti päätä päiwän alle.

To näki wäen tulewan,

Wäsynsä wäen tulewan.

10. Sanan wirkko, noin nimesi:

"Tuulin tuulen tuulewaksi,
Pinon pystyn wierewaksi,
Merén rannan raukewaksi,
Somerén karehtiwaksi.

15. Eipä tuuli tuulekkana,
Pino pysty wierekkana,
Merén ranta rauekkana,
Someret karehikkana;
Wáwyni wáki tulewi,

20. Saoin kaksin káántelemi.
Ei ole wáwy eiUimmáissá,
Eikä wáwy jáskimmáissá.
Wáwy on kékellä wákeá,
Hywán rahwahan raossá.

25. Mistámá wáwyni tunnen?
Tuostama wáwyni tunnen:
Wáwy on mustalla orolla,
Niinkun snówálla suella,
Kantawalla kaarnehella,

30. Lentáwálla liewehella.
Kuus' on kullaista kákeá
Wempelellá kúkkumassa,
Seitsemán siniotusta
Rahkehella laulamassa."

35. So kumu kujasta kuulu,
Nisan kalke káiwotieltá,
On wáwy pihalle saawa,
Wáwyn kansa kartanolle.
Paps' oli pieni lattialla,

40. Poika pirtin permannolla;

- Paulo lapsi lattialta,
 Poika pieni permannolta:
 "Pois pojat, ulos urohot,
 Pihalle pisimmät miehet,
 45. Rinnuksia riisumahan,
 Rakkehia raastamahan."
 Jo ulos urohot saivat
 Pistihen pihalle miehet.
 Siell' on Pohjolan emäntä;
 50. Sanan wirkko, noin nimesi:
 "Kylän pojat kyyhkyläiset!
 Ottootes wäwyn oronen
 Waskeista walahista,
 Rakkehistä rautaista,
 55. Wesaista wempelistä,
 Sulkkeuksista suitsuloista,
 Piehtaroiä pehmiällä,
 Kasasella tanhualla,
 Nurmella mesinukalla,
 60. Maalla maksankarwasella,
 Gottei karwa kakkiaisi,
 Puolikana pois tulisi
 Kylän pojat kyyhkyläiset!
 Suottootes wäwyn oronen
 65. Kultasesta laimosesta,
 Herasesta hettehestä,
 Tulewasta, täntymästä,
 Lähtehestä läikkymästä,
 Alta kuusen kakkalatwan,
 70. Alta pensian petäjän.

Upattootes wäwryn oronen
 Pestyin otrin, lestnin leiwin,
 Keitetnin kesäsin wehnin,
 Surwotu in suwirukehin.

75. Kylän pojat kyyhkyläiset!

Wieköote wäwryn oronen
 Takimmalle tanhualle,
 Soimelle ylimmäiselle,
 Wakkaselle waskiselä,

80. Koropalle kullitulle.

Sitootes wäwryn oronen
 Kultasihin koltasihin,
 Rautasehen renkasehen,
 Tammisehen patsahasen.

85. Mahtuuko wäwry tupahan

Kamanan korottamatta,
 Kynnyksen alentamatta,
 Dwiseinän ottamatta,
 Siwuseinän siirtämättä,

90. Periseinän päästämättä?

Ei mahu wäwry tupahan
 Kamanan korottamatta,
 Kynnyksen alentamatta,
 Dwiseinän ottamatta,

95. Siwuseinän siirtämättä,

Periseinän päästämättä;
 Wäwry on päättänsä pitempi,
 Korwallista korkiampi.

Kamanat ylentyöhöt,

100. Eäkin päästä laskematta,

Kypärin kohoattamatta!
 Kynnykset alentuohot,
 Ettei kengätkän kuluisi,
 Lemiaisi hienot helmet!

105. Ovet ilman awautohot,
 Ilman käsin koskematta,
 Peukalon pitelemättä!"

To wävy sisälle saapi,
 Ule kattojen ajaksen;

110. "Joko täällä on penkit pesty,
 Joko lattiat lakaistu,
 Joko on sillat siivottuna,
 Lusikkaiset lautasella?

Jopa täällä on penkit pesty,

115. Jopa lattiat lakaistu,
 Jo on sillat siivottuna,
 Lusikkaiset lautasella.

En tunne tätä tupoa,
 Mistä puist' on pirtti tehty,

120. Mistä suoja tänne saatu;
 Siwult' on satoa sylvä,
 Päältä poikitse tuhatta.

Siwuseinä on siilin luista,
 Periseinä petran luista,

125. Siwiseinä osman luista,
 Kamana karitsan luista.

Orret on omenapuusta,
 Patsas puista päähkehistä,
 Luaslauta lumpehistä,

130. Laki lahnan suomuloista.

Eattia on wesin wanuttu,
 Pöytä kullin kirjaeltu,
 Rahi rauasta rakettu,
 Penkit pienistä rahoista.

135. Uuni uusista kiivistä,
 Panko saksan paasilloista,
 Kiukoa meren kiivistä,
 Karšina Kalewan puista.”

Siitä seppo Ilmarinen

140. Itse tungeksen tupahan:
 ”Terwe tannekki jumala!
 Huonehesen honkasehen,
 Virttiin petäjäisehen,
 Ule kuulun kirkkhirren.”

145. Sano Pohjolan emäntä:
 ”Terwe tanne kultuasi,
 Tanne pienehen pesähän,
 Matalaisehen majahan.

Kylän pojat kyyhkyläiset!

150. Istuttoote meidän wäwyä
 Selin seineä sinistä,
 Pään pöyteä punaista,
 Rohin kullaista stoloa,
 Minnoin ristirahwahaista.

155. Kylän naiset kyyhkyläiset!
 Tuokaa tulta tuohisella
 Tempoote termaksella,
 Näkisin wäwyni filmät,
 Sinisetskó, wai punaiset,

160. Waiko waatewalkeuiset.”

Tuotu on tulta tuohisella,
 Temmottuna termaksella;
 Tuli on tuohinen rämäkkä,
 Sawu musta termaksinen.

165. Kylän naiset kyyhkyläiset!

Tuokaa tulta tuohuksella,
 Bahasella walfiata,
 Millä nään wäwyni filmät;
 Sinisetkö, wai punaiset,

170. Waiko waatewalkeuiset.

Jo nyt nään wäwyni filmät;
 Ei siniset, ei punaset,
 Eikä waatewalkeuiset,
 Meren on waahen walkeuiset

175. Meren ruowon ruskeuiset,

Meren kaizlan kauneuiset.
 Sopipa siikanen siwulle,
 Kanamarja kainaloihin.

Dhoh piika pikkalainen,

180. Kylän paras palkkalainen!

Tuo olutta tuoppisella,
 Ranna kaksikormasella,
 Noille kutsuwierahille,
 Kutsuloille funnioiksi.

185. Anna tuopin totta tehdä,

Wiisi wantehen wifoa,
 Suosta olwen orren päästä,
 Siman waarnojen sisästä,
 Noille kutsuwierahille,

190. Kutsuloille funnioiksi.

To on wiikon juomat pantu,
 Saatu otraset oluet,
 Noille kutsuwierahille,
 Kutsuloille funnioiksi.

195. Tuop' on piika pikkainen,
 Raataja rahanalanen,
 Toi olutta tuoppisella,
 Kanto kassikormasella,
 Noille kutsuwierahille,

200. Kutsuloille funnioiksi.
 Anto tuopin totta tehä,
 Wiiswantehen wikoä,
 Tuosta olwen orren päästä,
 Siman waarnojen sisästä,

205. Noille kutsuwierahille,
 Kutsuloille funnioiksi.

Siinä sai olut punanen
 Lakkiansa, laulajansa,
 Kunnolliset kulkujansa,

210. Kaunihit karehtiansa.
 Olipa wanha Wainämöinen,
 Wirren ponssi polwuhinen,
 Parahina laulajina,
 Dietäwimpinä runoina.

215. Ensin ottawi olutta,
 Siitä laululle rupesti,
 Toille wirtten työntelihen.

Sano wanha Wainämöinen:
 "Isännät imehtelwät,

220. Emännät ajattelewät:

- Joko teitin juoman kehnon,
 Pahanko panin oluen;
 Kun ei laula laulajamme,
 Hyreksi hywät runomme,
 225. Kuku kultawierahamme,
 Ilotse ilotäkemme.
 Kukupä tässä kuffunewi,
 Kenkä kieliin laulanewi,
 Näissä Pohjolan pioissa,
 230. Sariojan juomingissa;
 Ei tässä lattiat laula,
 Kun ei laula lattilliset;
 Eikä ikkunat ilotse,
 Kun ei ikkunan isännät;
 235. Eikä tässä pöykä pönät,
 Kun ei pöykä pönälliset.
 Jos ei muut lihawat laula,
 Werewämmät wierettele,
 Niin mä laulan laiha poika,
 240. Mies weretön wierettelen;
 Laulan laihoilta lihoilta,
 Kupehilta kuuttomilta,
 Tämän iltamme iloksi,
 Päiwän kuulun funniaksi.
 245. Onko tässä nuorisessa,
 Nuorisessa kaunosessa,
 Tässä suuressa su'ussa,
 Slossa ison alassa,
 Ku panis käen katehen,
 250. Haan toisehen hakahan,

Pauloaksemme hywiä,
Parahia pannaaksemme?

Sinä seppo Ilmarinen,
Lankoni, emoni lapsi!

255. Itse lähe laulamahan,
Saa kera sanelemahan.

Suu sinulla, suu minulla,
Kieli kemppe kummauksi,
Suu hyvän pakaalewi,

260. Sitä korwat kuuntelewi;
Kieli kummoa sanowi,
Sitä mieli muistelewi;
Mies paha pahoin tekewi,
Parempi parantelewi."

265. Sillon seppo Ilmarinen
Sanan wirkko, noin nimesi:

"Me yhen emosen lapsen
Yhen kantamat kaposen,
Yhen peipposen pesemät,

270. Yhen sotkan suorittamat,
Harvoin yhtehen yhyymä,

Saamma sanelemahan,
Näissä Pohjolan pioissa,
Sariolan juomingissa!

275. Paulaisinpa, taitaisinpa,
Paulaisin minä kotona,

Baan en kehtoa kylässä,
Kylän naiset nauranewat;
Piiat pilkan piistanewat,

280. Miehet mieron herjannewat.

- Sinä laulaja ikuinen,
 Wirren ponssi polwuhinen!
 Itse lauluja laelloz,
 Itse wirsiä weelloz,
 285. Tott' on kumma kuulianki,
 Tme ilman olianki,
 Sinä synnyit yötä ennen,
 Minä päiweä jälestä.”
- Sano wanha Wainämöinen:
 290. ”Kun ei toista tullessana
 Kerallani laulamahan,
 Itse laulan itsekseni
 Kuulla noien kultasien,
 Dietä mielitehtosien,
 295. Nousewassa nuorisossa,
 Kansassa ylenewässä:
 Anna wastaki jumala,
 Toisteki totinen luoja,
 Näin näissä elettäwäksi,
 300. Toiste puuhaeltawaksi,
 Näissä Pohjolan pioissa,
 Sariolan juomingissa.
 Anna toisteki jumala,
 Wastaki wakainen luoja,
 305. Oloset jokena juosta,
 Meet wirtana wilata,
 Näissä Pohjolan tuiwissa,
 Sariolan salwoksissa,
 Alla kuulun kirkkhirren,
 310. Alla kaunihin katoksen,

Jällä tämän isännän,
Elinajalla emännän.

- Uoja koston kostaohon,
Pankohon jumala palkan,
315. Emännällä' eteisehen,
Isännälle pöyän päähän,
Pojalle rahin nenähän,
Reträpuuhun tyttäreille,
Tottei vastakan katuişi,
320. Yön perästä peljästyşi
Näitä häitä juotawia,
Pitoja piettäviä.

- En minä mitänä woita,
Enkä tarhon taiaffana;
325. Herännekö, heittänenkö,
Luonenkö, lopettanenkö.
Wirren laulon, laulun laiton,
• Oksat karsin, tien osasin,
Kerin wirteni kerälle,
330. Sowittelen sommelolle,
Panen aitan parwen päähän,
Luisten luffojen sisälle,
Gost' ei pääse päiwinähän,
Selwiä sinä ikänä,
335. Ilman luien lonsumatta,
Leukojen leweämättä,
Hammasten hajoamatta,
Kielen keiffelehtämättä."

- Siinä wanha Wäinämöinen,
340. Paulo päiwin, laulo toisen,

Paulo kofta kolmannenki;
 Väinämöinen kolmantena
 Rikkeen refi runolta,
 Salas taittu laulajalta,

345. Noissa Pohjolan pioissa,
 Sariolan juomingissa.

Sillon vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:

"Onko tässä nuorisossa,

350. Nuorisossa kaunosessa,
 Kävää Tuonelta oroa,
 Manalalta vääntieä,
 Keki uusi laatiani,
 Ratsu on rakentoani?"

355. Sekä nuoremmat sanowi,

Sotta vanhemmat sanowi:

"Eule tässä nuorisossa,

Tässä suuressa su'ussa,

Kävää Tuonelta oroa,

360. Manalalta vääntieä,

Riki uusi laatiasi,

Ratsu on rakentoasi."

Sillon vanha Väinämöinen,

Paulaja iän ifuinen,

365. Väki Tuonelta oroa,

Manalalta vääntieä.

Itse Pohjolan emäntä

Suotti suin sulassa woissa,

Koprin kuorekkoaroissa,

370. Noita kutsuvierahia,

Kutsuloille kunnioiksi.

Syötti lohja luutoselta,

Luutoselta, luotaselta,

Sivulta sian lihoa,

375. Murotellen voi = muruja,

Sivotellen sian päitä.

Olipa olut ostamaton,

Mesi markoin maksamaton,

Noissa Pohjolan pioissa,

380. Hyvän joukon juomingissa.

Olut juoksi orren päästä,

Sima waarnojen sisästä,

Noille kutsuwierahille,

Kutsuloille kunnioiksi.

Uiiestoista Runo.

Saahaan wiimmenkänä walmihiksi morsian ja työnnetään Ilmariselle. Muistuttelee vielä emo jo iäksi lähtewänki koista. Tästä kowin huolestunut morsian kaikki sanoo entiset toivotuksensa olleen miehelle päästä, nyt päästyä toisin ajattelwan. Emo lohutellen kieltää millänä olemasta monenki keinollisen, hywin eläjän miehen saatua. Siitä opastelee tyttöänsä miten uuella paikalla käyttäate ja warottaa sulhoa ei pahoille wieä, eikä pahoin piätellä. Jo eriävä morsian kotosia kiittää ja jättelee hywästi. Hywästi jättelewän koppaa rekehensä Ilmarinen ja lähtee Pohjolasta. Morsian yhä ikäwiissä jo tiellä toiwottelee missäki olewansa ennen kun sulhon reessä. Lohutellen Ilmarinen kieltää huolimasta hywät päiwät tulewassa koissa saawan.

Jo oli wiikon häitä juotu,
Kauan pietty pitoja,
Juotu häitä Pohjolassa,
Pitoja Pimentolassa.

5. Sano Pohjolan emäntä
Ilmariselle sepolle:

”Mit’ istut isoni poika,

Weljes wanhin walwastelet?

Istutko ison hywynyttä,

10. Bai emännän armautta,

Naimakansan kauneutta,

Pirtin pienen walkeutta?

Et istu ison hywynyttä,

Et emännän armautta,

15. Naimakansan kauneutta,

Pirtin pienen walkeutta;

Istut impyen hywynyttä,

Neitosesi armautta,

Walwattisi walkeutta,

20. Kanawarren kauneutta.

Sulho wiljon weljyeni!

Wuotit wiikon, wuota wielä,

Ei oo valmis walwattisi,

Suorinut ikisopusi;

25. Puol' on päätä palmikoittu,

Puoli palmikoitawana.

Sulho wiljon weljyeni!

Wuotit wiikon, wuota wielä,

Ei oo valmis walwattisi,

30. Suorinut ikisopusi;

Wast' ou hiema hiemoteltu,

Toinen hiemoteltawana.

Sulho wiljon weljyeni!

Wiikon wuotit, wuota wielä,

35. Ei oo valmis walwattisi,

Suorinut ikisopusi;

Wast' on jalka kengitetty,

Toinen kengiteltäwänä.

Sulho wiljon weljyeni!

40. Wuotit wiikon, wuota wielä,
Ei oo walmis walwattisi,
Suorinut ikisopusi;
Wast' on käsi finnaştırettu,
Toinen finnaştırtawana.

45. Sulho wiljon weljyeni!
Jo nyt on walmis walwattisi,
Suorinut ikisopusi.

Mene nyt myötä myöty neiti,
Kanssa kaupattu kananen,

50. Kun olit rakas rahalle,
Käpäs kättä antamahan,
Kiewäs kihlan otantahan.

Etpä äiän nuori neiti
Oli pääsi ymmärrellyt,

55. Kehen puolisi katsellut,
Jos laait kautun kaupan,
Itä on kaikki itkeminen,
Wuosi woikerrehtaminen;
Kun läksit isän koišta,

60. Siirryit syntymäsiältä,
Emosi elantomailta,
Kantajasi kartanolta.

Ta mikä sulta mielen otti,
Kuka haikian hajotti,

65. Mofomalta mielewältä
Kylän kaiken wiisahalta,
Kun läksit isosi luota,

Dman emosi elolta?

Niin tytär ison kotona

70. Kun kuningas linnassansa,

Niin minia mieholassa

Kun wanki Wenäheellä.

Euulit yöksi lähtewäsi,

Käyä päiwäksi käkesit,

75. Toiwoit kuuksi kulkewasi,

Puoleksi poikeltawasi.

Etpä yöksi lähtenynnä,

Etkä päiwäksi käennyt,

Etkä kuuksi kulkenunna,

80. Puoleksi poikeltanunna.

Topa joutuit wiikommaksi,

Polwemmaksi poikellitse,

Jäksi ison toista,

Elinajaksi emosi.

85. Morsian sisarueni,

Kapulehti laflueni!

Etke koprin kynnelesi,

Kamaloin haluwetesi,

Ison pestyille pihoille;

90. Pisaret ison pihoille,

Lammit taaton lattialle.

Askelt'on piha pitempi,

Waja waaksoa isompi,

Kynnys hirttä forkiampi,

95. Kerran toisen kertoessa."

Neito parka huokaeli,

Huokaeli, henkäeli,

Suru syämmellen panihen,
 Besi filmillen wetihen.

100. Itki koprin khyneleitä,
 Kamaloin haluwesiä,
 Ison pestyille pihoille;
 Pisaret ison pihoille,
 Sammit taaton lattialle.

105. Itse tuon sanoiksi saatti:
 "Noinpa tiesin, noinpa luulin,
 Noinpa arvelin ikäni,
 Canon kaiken kaswinajan:
 Et så neito ollekkana

110. Oman vanhemman warassa,
 Kantajasi kainalossa;
 Uskenpä olisit neito
 Mieholahan mennessäsi,
 Jalka toinen kynnnyksellä,

115. Toinen korjassa kosian;
 Disit päätäsi pitempi,
 Normallista forkiampi.

Tuota toivoin tuon ikäni,
 Katsoin kaiken kaswinajan,

120. Wuotin kun hyweä vuotta,
 Katson kun kaunista keseä.
 Nyt on lähtöni lähemmä,
 Toivoni toeksi saanut,
 Saanut jalka kynnnykselle,

125. Toinen korjahan kosian.
 En lähekkänä ilolla,
 Enkä riemulla eria,

- Tästä kullasta koista,
 Jän nuoren istumasta.
130. Eähen hoikka huolissani,
 Itäviissani erian,
 Etyksisen yön sylihin,
 Kewäisen kieran päälle,
 Jett' ei jalka jäällä tunnu,
135. Jalan isku iljankolla,
 Hangella hamosen toimi;
 Jott' ei äiti ääntä kuule,
 Eikä iso itkuani.
 Mi liekkänä mieli muien,
140. Mieli muien morsianten?
 Niin on mieli miekkosien
 Kun kewäinen päiwän nousu,
 Minun on mieleni polosien
 Kuni myötävän herosen,
145. Eähi tamman kaupittawan,
 Eliff' ostetun orihin.
 Niin on mieleni polosien
 Kun syksynen yö pimiä,
 Talwinen on päiwä musta."
150. Niin sano emo tutölle,
 Pausu wanhin lapsellensa:
 "El' oo neiti milläkänä,
 Emon tuoma tuollakana,
 Ei sinua suolle wiety,
155. Eikä ojalle otettu;
 Sait miehen mitä paraimman,
 Uroita yhseimman,

Sait sepänki sen mokoman,
 Itse tarkimman takojan.

160. Seppä syöpi selwän leiwän,
 Selmemmän sepän emäntä.

Sait miehen metsän kâwiän,
 Uron kormen kolkuttajan,
 Ei sen koirat koiissa maata,

165. Pennut pehkuussa lewätä.
 Kolmasti tänä kewäinä
 Nossut on nuotiotulilta,
 Hawannut hawusialta;
 Kolmasti tänä kewäinä,

170. Hawu päään on harjailut,
 Warpa wartalon sufinut.

El' oo neiti milläkänä,
 Emon tuoma tuollakana;
 Dmpa meidän sulhosella

175. Sata sarwen kantajoa,
 Euhat tuojoa utaren,
 Euhat willan antajoa.

El' oo neiti milläkänä,
 Emon tuoma tuollakana;

180. Ei ole tällä sulhosella
 Djawiertä otradonta,
 Kangaswiertä kakratonta,
 Wesiwiertä wehnätöntä.

Dmpa tällä sulhosella

185. Purnonen joka puolla,
 Aumanen joka aholla,
 Lepikköiset leipämaina,

- Besakkoiset wehnämaina,
 Raikki rauniot rahana,
 190. Kiwet pienet penninkinä.
 Ei' oo neiti milläkänä,
 Emon tuoma tuollakana;
 Dmpa tällä sulhosella
 Pyyhyet pyräjämassä,
 195. Wempeellä wieremässä,
 Kuusi kullaista kakeä
 Längillä lefuttamassa,
 Rastahat iloitsemassa,
 Rahkeilla laulamassa.
 200. Biellä neuon neitoani,
 Drpolastani opetan:
 Morssian sisarueni,
 Kapulehti laklueni!
 Kuulestamma kun sanelen,
 205. Waimo wanha lausuelen.
 Tulet toisehen talohon,
 Toisehen emän alahan,
 Perehesen wierahasen;
 Toisin toisessa talossa,
 210. Toisessa emän alassa,
 Perehessä wierahassa,
 Ei niinkun omon koiassa,
 Dman wanhemman warassa.
 Elös sie finä ifänä,
 215. Kuuna kulan walkiana,
 Lawoton talohon mennö,
 Michueton micholahan.

- Talo tapoja kysywi,
 Tapoja talo pahafi;
 220. Mies on mieltä koittelemi,
 Mies mieltä epäpätöfi.
 Noita sie kowin waroa
 Ukon luisia leukaluuta,
 Anopin kivistä kieltä,
 225. Kynn kylmiä sanoja,
 Naon niskan nakkeloita.
 Jos ukko susi supussa,
 Ukka karhu karjinaassa,
 Kytty kynä kynnyksellä,
 230. Nato nauloina ovelia;
 Sama armo antaminen,
 Ulemma kumartaminen,
 Kun ennen emon kossia,
 Oman vanhemman warassa,
 235. Saattoa kumartaminen,
 Weljeä waroaminen.
 Kuule neiti kun sanelen,
 Waimo wanha lausuelen;
 Piä tarfat hiiren korwat,
 240. Terävät jalat jäniksen,
 Nisät nuoret notkuttele,
 Kaula pesty kaarruttele,
 Niinkun tuore tuomen latwa,
 Wasta kaswawa kataja.
 245. Elä suihka sutsunatta,
 Eläkä raami ratsinatta,
 Elä kengättä kehaja.

- Kuule vielä kun sanelen,
 Waimo wanha lausuelen;
250. Eäsi willaset hamuet
 Yhen willan kylkystä,
 Keitä otraset oluet,
 Makujuomat maltahiset,
 Yhen otrasen jyväästä,
255. Kolmen puisen poltakselta.
 Pese penkit illoin, aamuin,
 Pönät festipäimälläki,
 Lattia wesiin walello
 Wiikon päästä wiimmestäki.
260. Kuule vielä kun sanelen,
 Waimo wanha lausuelen;
 Ei joua talonen waimo
 Mina pirtissä asua.
 Känä on kajat kuurullansa,
265. Päävät lankamösiäänsä,
 Sieltä toimesta tupahan,
 Siell'on lapsi itkemässä,
 Pieni peitetten sisässä,
 Eikä lausu lapsi rukka,
270. Saata kieleton sanoa,
 Onko wilu taikka nalka,
 Ennen kun tulewi tuttu,
 Elikk' äitin ääni saapi.
- Kuule vielä kun sanelen,
275. Waimo wanha lausuelen;
 Piä lusikat lu'ussa,
 Astiasi arwelussa,

Gott' ei kasit kanneltaisi,
 Einnut liiat peiteltaisi;

280. Pyhät on pihlajat pihalla,
 Pyhät ofsat pihlajassa,
 Marjaset sitai pyhemmät.

Sulho wiljon weljyeni!

Ulös sie meian kanoa

285. Wiekö wehma huhmarelle,
 Panko parkin surwontahan,
 Oikileiwän leiwontahan,
 Petojäisen pieksantähän.
 Wiekö sie meian kanoa,

290. Wiekö wiliamättähälle,
 Otrapurnon purkajaksi,
 Wilja wiploin wiiliäksi.
 Pannos sie meian kanoa
 Leiwän paksun paistajaksi,

295. Wehnäleiwän leipojaksi,
 Laikinan taputtajaksi.

Sulho wiljon weljyeni!

Ulös sie meian kanoa

Opastello orjan ruoskin,

300. Nahkaruoskin naukuttao,
 Witsoin wiisin winguttao,
 Walian päällä wanguttao.
 Tiesi neittä, tiesi nuorta,
 Tiesi neien nuorta mieltä;

305. Neuo neittä wuotehella,
 Opetta owen takana,
 Wuosikausi kummassaki;

- Yksi vuosi suusanalla,
 Toinen filmän iskemällä,
 310. Kolmansi jalan polulla.
 Kun ei sitte siitä huoli,
 Tuostakana ei totelle,
 Dta ruoko ruomostoista,
 Saraheinä kankahalta;
 315. Saran syrjällä syseä,
 Korahuta korttehella,
 Ruostasella ruokosella,
 Witsasella willasella.
 Kun ei vielä siitä huoli,
 320. Tuostakana ei totelle,
 Dta witsa wiiafosta,
 Dssa koimun onkelmosta,
 Tuoppa turkin helman alla,
 Talon toisen tietämättä;
 325. Sillä hauo hartioita,
 Pehmitä perälihoja,
 Elös filmiä siwelö,
 Glä kormia koseta;
 Tuostapa kuty kysyisi,
 330. Tuosta appi arweleisi:
 Onko se suen repimä,
 Bai on karkhun kaimелеma?"
 Neiti parka huokasekse,
 Huokasekse, henkäsekse,
 335. Guru syämelle panihen,
 Wesi filmille wetihen,
 Itse itkulle hyrätty,

Sanan wirkko, noin nimesi:

"En minäkän ennen ollut

340. Mustin muita neitosia,
Kalpeampi ween kaloja;
Tulin muita mustemmaksi,
Kalpeammaksi kaloja.

Millä maksan mammon maion,

345. Millä isoni hywyhen?
Kiitän mä iso sinua
Entisistäni eloista,
Parahimmista paloista,
Murkkinoista muinosisista.

350. Kiitän mä emo sinua
Nuorra tuuwiteltuasi,
Pienosna pieltyäsi,
Maion ruokiteltuasi.

Kiitän mä koko perehen,

355. Kaikki kaswinkumppalini,
Toien joukossa elelin,
Kaswon kanssa kaswinajan.

Lähen nyt tästä kun lähenki,
Tästä kullasta koiista,

360. Ison saamasta salista,
Uitin festikellarista.

Jää nyt pirtti terweheksi,
Pirtti lautakattoinesi;
Hywä on toiste tullakseni,

365. Kaunis kaaputellakseni.

Jää nyt sintsi terweheksi,
Sintsi lautasiltoinesi;

Tääppä piha terweheksi,
Piha pihlajaisinesi.

370. Sätän kaikki terweheksi
Maat ja metsät marjoinensa,
Järwet saoin saarinensa,
Kankahat kanerwinensa."

Sillon seppo Ilmarinen

375. Koppo neien korjahansa,
Itse tuon sen noiksi wirkki:
"Tää nyt Pohjola hymästi,
Tääkai kaikki terweheksi,
Kaikki mäntyset mäellä,

380. Puut pitkät petäiköissä,
Katajatki kankahilla,
Kaikki maassa marjan warret,
Wesatki ween sisäissä,
Lepän lehwät, koiwun kuoret,

385. Kuusen juuret, terwas kannot."

Ujoa kahattelewi
Moita Pohjan rannikoita,
Simosalmien siwutse,
Hietaharjun hartiotse;

390. Käsi ohjassa orosen,
Toinen neitosen nissä,
Tall' on lailla rekosen,
Toinen neion reitosilla.

Neito parka huokasekse,

395. Huokasekse, hentäsekse:
"Wilu on olla wiltin alla,
Kolkko korjassa eleä."

Ujo matkoo wáhásen,
Pikkuruisen piirahтели;

400. Neiti pääatánsá kohotti,
Knsytteli, lausutteli:
"Mi on tástá poikki juossut,
Ku on kúria kulkenunna?"

Itse seppo Ilmarinen

405. Sanan wirkko, noin nimesi:
"Sánó on tástá poikki juossut,
Sánón poika polkutellut."

Neiti tuon sanoitsi wirkki:

"Parempi olisi olla,

410. Parempi olettelisi,
Sánón juossewan jálillä,
Koukkupolwen polkumilla,
Kuni korjassa kosian."

Sillon seppo Ilmarinen

415. Murti suuta, wáánti päätä,
Murti mustoa hawenta.
Ujo kahattelewi;
Ujo matkoo wáhásen,
Pikkuruisen piirahтели.

420. Neiti pääatánsá kohotti,
Sanan wirkko, noin nimesi:
"Mi on tástá poikki juossut,
Ku on kúria kulkenunna?"

Se on seppo Ilmarinen

425. Itse wastaten sanowi:
"Repo on tástá poikki juossut,
Kettu kávyá kelytellyt."

Neiti tuon sanoiksi wirkki:

"Parempi olisi olla,

430. Parempi olettelisi,
Kewon juoksewan reessä,
Ketun kânän kelkkasessa,
Kuni forjassa kosian."

Sillon seppo Ilmarinen

435. Murti suuta, wäänti pääätä,
Murti mustoa hawenta;
Ujo kahattelemi.
Ujo matkoa wäähäsen,
Pikkuruisen piirahтели.

440. Neiti pääätänse kohotti,
Kysytteli, lausutteli:
"Mi on tästä poikki juossut,
Ku on kurja kulkenunna?"

Sitten seppo Ilmarinen

445. Sanan wirkko, noin nimesi:
"Karhu on tästä poikki juossut,
Dhto juosta jolkuteellut."

Neiti tuon sanoiksi wirkki:

"Parempi olisi olla,

450. Parempi olettelisi,
Kontion kiwikolossa,
Karhun louhikammariissa,
Kun tämän kosian reessä."

Sitten seppo Ilmarinen

455. Murti suuta, wäänti pääätä,
Murti mustoa hawenta,
Sanan wirkko, noin nimesi:

"Elä huoli neiti parka,
 Kun saat kosian kotihin,
 460. Synöt sä weitsettä lihoa,
 Suot olutta kauhasetta."

Ujawi kahattelewi
 Noita Wainolän ahoja,
 Kalewalan kankahia;
 465. Wirkku juoksi, matka joutu,
 Keki wieri, tie lyheni,
 Salas paasinen patsasi,
 Uisa koirwunen kolasi,
 Kapla tuominen kalahti,
 470. Jo kohta koti näkywi,
 Dmat tuwat tupruawi.

Kuuestoista Runo.

Ilmarinen morsionensa saapi kotia. Niti was-
taassa ilotteleksen, ja pojalta kysellee, miten mat-
kansa on terweenä ja onnellisna kulkenut. Käskee
morsianta sisään jo kauan uotetukfiki sanoen. Kata-
selee, kiittää kauniiksi morsianta; syöttää, juottaa
rahwaan yltäkylläsesti. Päätteeksi wanha Wai-
nämöinen laululle rupiawa ylistää sulhoa ja mor-
sianta, kiittää emännän, isännän, patwasikan, saa-
jan naisen ja kaiken kutsurahwaan.

To kumu kujalta kuulu,
Kuulu luota ruoskan roiske,
Mannalta reen ratsina,
Nisan kalke kaimotieltä.

5. Itse äiti Ilmarisen
Sanan wirkko, noin nimesi:
"Se on poikani rekonen;
To tulewi Pohjolasta.
Käkyet kukahtelewi

10. Korjan kirjawan koksalla,
Drawat samoelewi
Nisoiilla waahterisillä,
Setrypet kufertelewi
Pääällä luokin kynnäppäisen.

15. Kylä uotti uutta kuuta,

Miero päiwän nousentoa,
 Lapset maata mansikkaišta,
 Telat terwaista wenettä,
 Mie on uotin poikoani,

20. Poikoani minnoani.

Lähes nyt kohti näitä maita,
 Kohti näitä kartanoita,
 Sson saamille tuville,
 Vanhemman warustamille."

25. Se on seppo Ilmarinen

So kohti kotia läksi,
 Sson saamille pihaille,
 Vanhemman warustamille;
 Laialla finiferänen,

30. Toisella punakeränen.

Keskellä kesäreponen.

Sano äiti Ilmarisen:

"Sulho wiljon weljyeni!
 Kääritkö tiesi terwehenä,

35. Matkasi imantehena,

Saitko neien, voitko linnan,
 Sorritko sotiwerajän,
 Haukutitko linnan haalit,
 Itketitkö linnan immet,

40. Nauratitko linnan naisen,

Lewititkö neien lemmen,
 Anopissa käyessäsi,
 Apen luona ollessasi?

So tuon naan kysilemättä,

45. Urvoan anelematta;

To on sotka suojaßasi,
Rana kainaloisessasi.

- Kenpâ toi tämän walehen,
Sulhon tyhjin tulleheksi,
50. Ratsun jouten juosseheksi?
Eipä sulho tyhjin tullut,
Eikä ratsu jouten juossut;
On mitä oron weteä,
Eiinaharjan liikutella.
55. Nouse nyt korjasta korja,
Hywä lahja laitioista.
Nouse ilman nostamatta,
Ylene ylentämättä;
Jos on nuori nostajasi,
60. Ylpiä ylentäjäsi.
Pole jalka jalaksella,
Toinen poikkipuolisella;
• Astu tietä temminkäistä,
Maata maksan karwallista,
65. Sikasen silittämäistä,
• Porsahaisen polkomaista,
Lampahan latsottamaista,
Hewon harjan hieromaista.
Astu hanhen askelilla,
70. Laputa tawin jaloilla,
Noilla pestyillä pihoilla,
Kauniilla kartanoilla,
Apen saamilla pihoilla,
Anopin asettamilla,
75. Ky'yn kyllä polkemilla,

Naon aina astumilla.

- Ustu sintsiä sileätä,
 Sorsanluista sotkuttele;
 Jo täällä tänä kesänä,
 80. Tänä suurena suvena,
 Dwet aina aukieli
 Dwellista aukiaista;
 Käkäset käsertelihen
 Gormuskättä sulkiaista;
 85. Kynnykset kykertelihen
 Hienohelman hempujaista.
 Jo täällä tänä kesänä,
 Tänä suurena suvena,
 Siuvin sintsi siirtelihen
 90. Sintsiillistä siwojaista;
 Perin pirtti pyörähteli
 Pirtillistä pyyhkiäistä.
 Jo täällä tänä kesänä,
 Tänä suurena suvena,
 95. Silta soitti sorsanluinen
 Sillallista seisojaista;
 Pafi kultanen kulisi
 Paen alla astujaista;
 Jkkunat ilottelihen
 100. Jkkunaisen istujaista.
 Jo täällä tänä kesänä,
 Tänä suurena suvena,
 Mittaset alentelihen
 Mitallista aufojaista;
 105. Pääwäset lähentelihen

Pääwällistä lääniaista;
 Tanhuaiset taantelihen
 Tanhuallista tawia.

Jo täällä tänä kesänä,

110. Tänä suurena suvena,
 Aion ammo aikalehmä
 Aikawihkon antajaista;
 Mäkähti kewätkaritsa
 Palasen parantajaista;

115. Kesäkuhi ullotteli
 Heinän hienon heittäjäistä.

Terwe nyt piha täysinesä,
 Piha wierahaisinesä,
 Ulkonen urohinesä!

120. Terwe wajo täysinesä,
 Wajo wierahaisinesä,
 Tuohikatto kansoinesä!

Terwe pirtti täysinesä,
 Pirtti wierahaisinesä,

125. Lautakatto lapsinesä!

Terwe kuu, terwe kuningas,
 Terwe nuori naimakansa!
 Eipä täss' oo ennen ollut,
 Eikä ennen, eikä eilen,

130. Tämän joukon juoleutta,
 Tämän kansan kauneutta.

Sulho wiljon weljyeni!
 Osotteles ostettusi,
 Easin markoin maksettusi,

135. Duhanšin lunastettusi.

Doitko sen, jonka kâkesit?
 Kâkesit kâkôsen tuoa,
 Maalta walkian walita,
 Kuletella kuffulaisen.

140. So tuon nâän kysilemättä,
 Arwoan anelematta;
 Doit kâkôsen tullessasi,
 Maalta walkian walitsit,
 Kulettelit kuffulaisen.

145. Hywâ mutso, kaunis mutso,
 Mutso walkian werewâ!
 Hywinpâ koiissa kuuluit,
 Eyttônâ ison koiissa,
 Hywin kuulu kuun ikâsi

150. Miniânâ mieholassa.”

Siitâ äiti Ilmarisen
 Etytti, juotti wierahia,
 Etytti suin sulassa woissa,
 Koprin fuorekoffaroissa,

155. Noita kutsuwierahia,
 Kutsuloille funnioiksi.

So oli wiikon juomat pantu,
 Saatu otraset oluet,
 Noille kutsuwierahille,

160. Kutsuloille funnioiksi.

Dipa kupit kuffusilla,
 Wait warpalaitehilla,
 Oli kystâ kyllin sydâ,
 Kyllin sydâ, kyllin juoa,

165. Noilla kutsuwierahilla,

Kutsuloille funnioiksi.

So huuhto humala parran,
 Waahhti parran walkeali,
 Olut juoksi orren päästä,

170. Sima waarnojen sisästä,
 Noille kutsuwierahille,
 Kutsuloille funnioiksi.

Kukapa tuossa kulkujaksi,
 Pailliseksi laulajaksi?

175. Waka wanha Wainämöinen,
 Laulaja iän ikuinen,
 Itse laululle rupesti,
 Toille wirtten työntelihen.
 Sanowi sanalla tuolla,

180. Lausu tuolla lausehella:
 "Eipä tässä oo ennen ollut,
 Eikä warjin waista liene,
 Tämän sulhon tenhoutta,
 Tämän morsion somuutta,

185. Tämän tukun turpeutta,
 Nuorison imartuetta.

Ketäpä mä tässä kiitän?
 Emännän mä ensin kiitän.
 Kenpä tässä eho emäntä?

190. Ilmarin eho emäntä.
 Pannut on otraset oluet,
 Makujuomat maltahiset,
 Smelat hänen itunsa,
 Makiat on maltasensa,

195. Ei oo iskulla itunsa,

Eikä maalla maltasensa.

Ei hän surrunna susia,

Pelännyt metsän petoja,

Maalasteita matkatesä,

200. Saunahan samotesansa.

Ei hän koukulla kihinut,

Aina koprilla kohenti,

Kämmenellä käännätteli,

Sowitteli formiassansa.

205. Itse leipo leiwat suuret,

Isot talkkunat taputti,

Hyvän joukon juominkihin,

Hyvän rahwahan remuhun;

Syötti wierahat wälehen,

210. Nosti leiwat leppiästi.

Emännän mä ensin kiitin,

Kiitan itsensä isännän.

Kenpää tässä on pää pätevä,

Päivän pääallinen omena?

215. Ilmarin iso isäntä,

Se tässä on pi pää pätevä,

Päivän pääallinen omena.

Se on suolta suojaat saanut,

Suojaat saanut, hirret tuonut,

220. Seinät salwanut salolta,

Hirret hirmulta mäeltä,

Malot marjakankahilta,

Tuohet tuomiwaaran päältä,

Ruotehet romeikolta,

225. Sammalet sulilta soilta.

Pannut on penkin pensaiſta,
Pannut paikalle hywälle,
Aſettanut ankaraalle.

To itse iſännän kiitin,

230. Wuota kiitän patwaſkani.

Ken on pantu patwaſkaſſi,

Ken otettu oppahakſi?

Kylän paras patwaſkana,

Kylän onni oppahina.

235. Ompa meiän patwaſkalla

Paita päällä palttinainen.

Pääll' on haljaka ſininen,

Päällä paian palttinaisen;

Helmat hietoa wetawät,

240. Maata maſſan karmuſiſta.

Pääll' on uſſaka utunen,

Päällä haljakan ſinisen;

Se on Kuuttaren kutoma,

Päiwättären keträämä,

245. Keſänuhen untuwiſta,

Talwilampahan takuiſta,

Ajalla tulettomalla,

Tulen tietämättömällä.

Ompa meiän patwaſkalla

250. Parta kullan palmikoiiſſa,

Kutrit kullan ſuortuwiſſa,

Ompa meiän patwaſkalla

Pääſſä kultanen kypäri,

Päällä kutrin kultatwan,

255. Puhki taiwoſen puhuja,

Läpi metsän lääsöittäjä.

Sopa fiitin patwaškani,
 Wuota fiitän saajan naisen.

Mist' on saatu saajan nainen,

260. Rust' otettu ollaallinen?

Tuolt' on saatu saajan nainen,
 Tuolt' otettu ollaallinen,
 Taka Danikan linnan,
 Uuen linnan ulkopuolta.

265. Eipä vielä sieltäkänä,

Ei perän pereäkänä;

Mist' on saatu saajan nainen,

Rust' otettu ollaallinen?

Tuolt' on saatu saajan nainen,

270. Tuolt' otettu ollaallinen,

Wienan pääkiltä weskiltä,

Ulapoilta aukeilta.

Eipä vielä sieltäkänä,

Ei perän pereäkänä;

275. Mist' on saatu saajan nainen,

Rust' otettu ollaallinen?

Raswo mansikka mäellä,

Puoluffainen kankahalla,

Pellolla heliä heinä,

280. Rukka kultanen aholla;

Siit' on saatu saajan nainen,

Siit' otettu ollaallinen.

Saajan naisen suu somanen,

Runi Suomen sukkulainen,

285. Saajan naisen sirkut filmät,

- Kuni tähet taimahalla,
 Saajan naisen saapka suuri,
 Kuni pysty pilwen kofka,
 Saajan naisen saappahaiset,
 290. Kuni hanhuet hawulla.

- Ompa meidän saajan naisen
 Kaulassa heliät helmet,
 Käet on kullan käärikoissa,
 Sormet kullan formukissa,
 295. Korwat kullan koltuskoissa,
 Silmäripset simsuksissa.

- Jo nyt kiitin saajan naisen,
 Wuota kiitän kaiken kansan.
 Eipä täss' oo ennen' ollut,
 300. Eikä ennen, eikä eilen,
 Tämän kansan kauneutta,
 Tämän nuorison somuutta.

- Niin on wäki haljakassa,
 Kuni metsä huutehessa,
 305. Alta on kun aamurusko,
 Päältä on kun päiwän koite.

- Olipa huokiat hopiat,
 Rahataiskut tanterilla,
 Meidän kutsuwierahilla,
 310. Kutsuloille kunnioiksi.
 Tengoin teillä, markoin meillä,
 Polttinoin kylän pojilla,
 Uuttinoin kylän aikoilla,
 Neljin riunoin neitoilla.